

TKPlatform Emek Mücadelesi ve Bileşenler (Sy: 4)

**TKPlatform
1 YAŞINDA**

Politika

SAVAŞSIZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

Eylül 2026

Yıl: 12

Sayı: 99

MUSTAFA SUPHİ VAKFI MERKEZ YAYIN ORGANI

15 Günlük Gazete Başış Karşılığı: Maliyeti 100 TL

Yurtdışı: 5 EUR/USD

Bariş Kavramını Bilince Çıkarmak...

Bariş kelimesi birçok insan için çok fazla bir anlam ifade etmiyor. Komintern geleneğinden gelmeyen devrimci çevreler de buna dahil. Anlam ifade etmiyor derken motive etmiyor, heyecanlandırmıyor da diyebiliriz. Devrimci çevreler açısından da politik anlamda bir boşluk yaratıyor. Yumuşak mı kalıyor diyelim, reformist bir içerik mi anlaşıyor bilemiyoruz. Ne ki, bildiğimiz bir gerçek var ki savaşlar her zaman egemen sınıfların kullandıkları bir yöntem olmuş ve sömürü koşullarını sürdürmek, geliştirmek, genişletmek için baş vurulmuş. İster klasik ister yeni sömürgecilik, isterse de işgücü sömürsünü ele alalım, savaş politikaları her zaman sömürü olanaklarını artırmak için kullanılmıştır.

Politika Gazetesi'nin ana belgisinin "Savaşsız ve Sömürsüz Bir Dünya" olarak belirlenmiş olması bir tesadüf değildir. Çok derin anlamı olan bir belgiden söz ediyoruz. Ancak tüm Politika okurlarının da bunu ne denli içselleştirdiklerini bilemiyoruz.

Rusya'da Büyük Ekim Sosyalist Devrimi grevler ve işçi direnişleri, daha yüksek ücret belgisi ile gerçekleşmedi. I. Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkım, ölümler ve açlık temelinde gelişti. 26 milyon Sovyet yurttaşı bu savaşta can verdi. Aileler, ocaklar, tüm yerleşim bölgeleri yıkıldı. Çarlık Rusyası 2,5 milyonu asker olmak üzere 7 milyon insanın yaşamını yitirmesine yol açmıştı. Bu savaşın enkazı Rusya'da devrimi getirdi. Faşist emperyalist cephe akıllanmadı, bu sefer 1 Eylül 1939'da II. Dünya Savaşı başladı. Bu savaşta da 10 milyonu asker olmak üzere 26 milyon Sovyet yurttaşı yaşamını yitirmişti. Faşist Hitlerin Almanya toprakları da yerle yeksan oldu ve Almanlar 8 milyon kayıp verdiler.

6 Ağustos 1945'te Hiroşima ve 9 Ağustos 1945'te Nagazaki'ye ABD tarafından atılan atom bombalarında bir anda toplam 120 bin kişi yaşamını yitirdi ve uzun yıllar radyoaktif ışınlar nedeniyle halkta milyonlarca insan bu felaketin sonuçlarını yaşadı.

Dünyada savaşlar yüzünden ölenlerin sayısı on milyonlarla ifade edilebilir. En yakın örnek Kürdistan, Suriye, Gazze savaşlarıdır. Suçsuz ve masum insanlardan onbinlerce kişi toprağa düştü, şehirler, köyler yakıldı, yıkıldı. Savaşarak ölenlerin sayıları da ayrıca onbinler ile ifade ediliyor.

Bugün Avrupa'nın göbeğinde NATO ile Rusya savaşı sürüyor. Bu savaş bir kez daha emperyalist güçlerin I. ve II. Dünya Savaşlarından ders almadıklarına işaret ediyor. ABD, AB, İngiltere ve NATO'nun amacı Rusya'yı parçalayıp Orta Asya'ya hakim olmak. Ukrayna bu stratejide bir etap.

Sıraladığımız ve Asya, Afrika, Latin Amerika hatta Avrupa'dan sıralayamadığımız savaşları bir belleğimizden geçirelim. Bariş için savaşımın bu bağlamda ne denli önemli olduğunu ve sınıf savaşımının ayrılmaz bir parçası olduğunu bilince çıkaralım.■

Politika

106 Yılın Deneyimi ile İleriye Bakmak

□ **Kemal ATAKAN**

106 yıl dile kolay. Ve bu 106 yılın tümünü yer altında geçirmek. Her defasında yok edilmeye çalışılmak. Tekrar ayağa kalkmak. Her bir komünistin yaşamı bir romandır. Partinin yaşamı ise bir destan... Destan her zaman başarılar ve ileriye sıçramalar ile dolu değildir. Gel gitler, gerilemeler, atılımlar, yığınsallıklar, hücrelere sıkışıp kalmalar, milyonluk direnişler, mitingler sonra bağların kopması, işkenceler, direnmeler, ölümler... Bunların tümü bir destan. Bir tarih. Ama “tarihsel” değil. Gerçek ve var olan!

Mustafa Suphi “*Türkiye işçi sınıfı var oldukça Türkiye Komünist Partisi’ni yok edemezsiniz!*” demiştir. Bu kısa cümle üzerine dikkatle düşünmek ve anlamını kavramak bize düşüyor.

Yıl 2026. 1920 değil, 1932 değil, 1951 değil, 1973 değil 1983 de değil. Sadece son 46 yılda dünyada ve Türkiye’de yaşanan değişimleri dahi dikkate alsak durumun ne kadar ciddi olduğunu anlayabiliriz. Onun için geçmişin nostaljisi içinde yaşamak hiçbir kazanım sağlamaz. Günün gerçekleri, yenilikler, sorunlar ile yüzleşmemiz lazım. Yeni kuşak gençliği tanımak ve anlamak lazım. Onlar 90’lı yıllardaki gençlerden de farklı. Çok farklı bir ortamda büyüdüler. Onları masallarla uyutmak hiç mi hiç mümkün değil. Onlar kendi kahramanlarını yaratmak istiyorlar. Önlerinde engel olmamalıyız.

Bizlere düşen görev gençlere ihtiyaçları olduğu kadar yardımcı olmaktır. Değilse biz yaşadıklarımızdan dolayı bir ayrıcalığa sahip değiliz. Gençler de bizlerin bu hareketin hafızası olduğumuzu, ihtiyaçları olduğunda her türlü destek alabileceklerini, danışacaklarını biliyorlar. İhtiyaçları olduğunda onlar bizden ne zaman ne isteyeceklerini bilirler. Biz onları sıkboğaz etmemeliyiz.

Türkiye Komünist Partisi bir gerçektir. Hangi süreçlerden geçmiş olursa olsun yaşayan bir organizmadır. Üstlendiği rol ve programı ona yasallık konusunda olanak tanımıyor. Ancak TKP öznesi etrafın-

da bu ülkede oluşmuş bir hareket vardır. O hareket dönemin koşullarına ve ihtiyaçlarına göre değişik biçim ve isimlerle siyaset sahnesinde yer alır. Bazıları devlet desteği ile TKP adını gasp etmiş olsalar da onun hiçbir ehemmiyeti yoktur. Onlar zaten TKP geleneğinden geldiklerini iddia etmiyorlar. SİP geleneğinin sembolleri ile çalışıyorlar. İsmi çaldıkları partinin amblemini SİP amblemi ile kullanıyorlar. Neden? Çünkü onlar TKP’nin tarihini, şanlı geleneğini, mücadelesini taşıyamazlar. Geçmiş de taşıyamazlar, gelecekte de taşıyamazlar, bu onlara ağır gelir. Magazin komünistliği ile sınıf mücadelesi verilmez. Olmuyor da. Gelip geçici bir emaredir.

Entelektüel anlamda bilinçli Marksist-Leninist olmakla, mücadele eden bilinçli ve inançlı komünist olmak arasındaki fark sınıf savaşımının her döneminde kendini ortaya koyar. Birinciler çok çok az, ikinciler çoktur. Bizlere birinciler de lazım. Onlar düşünür, yazar çizer, teori üretir, öngörü geliştirir, öngörü doğru çıkmaz, kendilerini düzeltir, yeni teoriler üretirler. Buna her zaman ihtiyacımız var. İkinciler ise inançla, inancın getirdiği bilinçle pratikte mücadele ederler. İnandıkları amaçlar geçici yenilgilere uğrayınca kimileri safların gerisine düşer, kimisi tam vaz geçer ama işçi ve emekçi kitleleri ile, kadınlar ve gençlerle sıkı bağları olanlar, inandıkları, doğru bildikleri yolda mücadele etmeye devam ederler. Onlar hareketin taşıyıcılarıdır. Sürekliliğin güvencesidirler. İkinciler birincilerin can suyu, birinciler de ikincilerin ilham kaynağıdır. İkisi birleşince bir bütünlük ve süreklilik oluşur. İstikrar dediğimiz de budur.

İstikrar ve süreklilik yorulanları ve geri düşenleri de tekrar canlandırır. Yeni kuşakları etkiler, yol ve olanak açar. Eskiler yenilerden, yeniler de eskilerden öğrenir. Son yılların pratiği bunların tümünü doğruladı. Pratikte sınandı ve yaşama geçti. Onun sayesinde ki okuma olanağı elde ettiğimiz TKP 7. Kongre Belgeleri bazılarımız için hayaldi gerçek oldu.

Şimdi “süreklilik için yenilenme”nin sadece sözde değil özde ne demek oldu-

ğunu doğru irdelememiz gerekiyor. Dünyada, bölgede, ülkede, teknolojiye, yeni buluşlarda, yaşam tarzında olan tüm değişiklik ve gelişmeleri veri olarak ilkesel duruşumuzu geliştirmemiz gerekiyor. İlkesel duruş geçmişte kurulan cümlelerin tekrarı değildir. O günün zaman ve mekan koşullarında kurulan cümlelerin yeni koşullarda yeniden güncellenerek kurulmasıdır. Sınıf mücadelesinin pratiğinde sınanmasıdır. Bizleri ileri taşıyorsa doğrudur, tökezletiyorsa bir eksiğimiz var, dönüp onu tekrar gözden geçirip düzeltip yola devam etmek demektir. Bu doğruları her zaman sözde kabul ediyor fakat günlük pratiğin yoğunluğu içinde boğulup yeteri kadar yoğunlaşmıyor, gerekli değeri ve zamanı vermiyoruz. Eski alışkanlıklarımızdan kurtulamıyoruz, bu da bize yarar sağlamıyor. Buradan çıkaracağımız sonuç önemlidir. Ve uygulamamız gereklidir.

Sınıf düşmanını hafife almayacağız. Onu inceleyeceğiz, irdelleyeceğiz, taraflı ama gerçekçi olacağız. Onun değişimi, gelişimi, krizleri ve kendi için başarıları bizler için incelenmesi gereken bir laboratuvarıdır. Karşıtını iyi tanımadan ona karşı mücadele edemezsin. Kendimizi yenilerken, geliştirirken karşıtımdan çıkardığımız değerlendirmeler büyük önem taşımaktadır. Bazen ondan öğrendiklerimiz de olacak. Ancak o öğrendiklerimizi ona karşı mücadelede kullanacağız. Sadece içimize kapanır, kendi dünyamızın ortasında yaşamaya çalışırsak bu kendimizi mutlu hissettiğimiz ama gerçeklerden kopuk bir alem olur. Onun içindir ki karşıtlarımızı da okuyacağız, gözlemleyeceğiz, inceleyeceğiz ve bunlardan sonuçlar çıkaracağız. Günümüzün teknolojik olanakları buna dünden daha fazla olanak sağlıyor. Gençler bu olanaklardan çok daha fazla yararlanıyor. Demek ki gençlerden de öğreneneceğiz.

Kuruluşunun üzerinden 100 yıldan fazla zaman geçmesine rağmen bugün Türkiye bir gerçekle yüzleşiyor. Kimileri için yeni gibi olan bu gerçek komünistler açısından çok eski. TKP’nin 10 Eylül 1920’de kurulduğunda tartıştığı ve birinci programı haline getirdiği hedefler bugün

tüm toplumun dikkatinde ve tartışılıyor. Toplumun çoğunluğu kuşkusuz ki bunun farkında değil. Ama biz bunun böyle olduğunu biliyoruz. Bizler bu sürece “*Barış ve Demokratik Toplum Süreci*” derken, devlet buna “*Terörsüz Türkiye Süreci*” diyor ama aslında verdiği isim “*Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Süreci*”dir. Toplum içindeki dengeleri, kendi seçmen tabanlarını ve yüz yıldır estirdikleri terör sonucunda bu süreci alıştırma alıştırma topluma ve kendi çevrelerine kabul ettirmeleri onlar açısından bunu gerektiriyor. Bu süreç sağdan ve soldan saldırı altında. Kürt milliyetçileri ile Türk ulusalcı solcuları kol kola. Hatta adını “komünist” olarak niteleyen bazıları da buna dahil. Devlet kendi amacı doğrultusunda, Kürt özgürlük hareketi, komünistler, sosyalistler, demokratlar ve tüm barış yanlıları kendi amaç ve hedefleri çerçevesinde bu süreci savunuyorlar. Bu, istemin dışında bir zorunluluk.

Komünistler yaşanan bu sürecin bir öznesi olarak barışın tesis edilmesi, demokratik hakların genişletilmesi ve ülke ile bölgede toplumsal ilerlemeden yana bir dönüşümün yolunu daha elverişli koşullarda döşeyecek bir ortamın sağlanması açısından konuya yaklaşıyorlar. Çok çetrefilli, detaylı ve zor bir süreç olacak. Bu bir buçuk yıldır zaten yaşanıyor ve hissediliyor. Bu süreç ile hedeflediğimiz 106 yıl önce yazılan programda amaçlanan ve 105 yıl önce Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmesi ile akamete uğrayan sürecin devamıdır. Sürece bu ciddiyetle yaklaşmamız gerekmektedir.

Dolayısıyla, Türkiye Komünist Partisi’nin kuruluşunun üzerinden 106 yıl geçmiş olmasına rağmen, 106 yıl öncesi sanki bugünmiş gibi ve bugün 106 yıl önce öne konan görevler hatırlanarak, günümüzün koşullarına göre yapılması gereken çok görev olduğunu bilincindeyiz. Bunu herkesin anlamasını da beklememeliyiz. Anlayamayabilirler, “sol”dan saldırabilirler, onu da göğüsleyecek bilinç ve güce sahibiz. Bu da bizim farkımız olsun... ■

İdeolojik Kriz ve “Ara Dönem”

□ Veysi SARISÖZEN

TKP 7. Kongresi, izlediğim kadarıyla “süreklilik içinde yenilenme” kararını partinin kuruluşunun 106’ncı yıldönümünü karşılarken, sanıyorum hayata geçirmenin eşiğinde bulunuyor. Hiç kuşkusuz vaktiyle TKP saflarında yer almış üye olsun olmasın her komünist gibi ben de bu yenilenme sürecine büyük önem veriyorum. İşin aslına bakarsanız dünyada ne kadar Komintern kökenli parti varsa bunların tümü de benzer süreçlerin içinde bulunuyor. Çünkü Sovyetler Birliği’nde yaşanan karşı-devrimden beri uluslararası komünist ve işçi hareketi henüz aşılamayan bir düşünsel krizden geçiyor. Bu kriz aşılmadıkça hepimizin özgün koşullarımızın dışında ortak bir çizgide ve bu çizgi temelinde enternasyonal alanda geçerli bir programda birleşmemiz mümkün olmayacaktır. Bunun anlamı dünya devrimci sürecinde komünistlerin etkili bir öncülük yapma şartlarının gerçekleşmiş olmaktan çok uzak olmasıdır. Somut durum zaten bu gerçekliğin bütün olumsuz sonuçlarını gözler önüne seriyor.

O halde biz ideolojik bakımdan da bir “ara dönemde” bulunuyoruz. Bu ara dönemin başlıca özelliği, marjinal dogmatik çevreler dışında Marksist teorilerin “özünde” birleşen komünistlerin hangi somut teorilerde köklü bir yenilenme yapma, hangi yeni alanlarda (devlet ve devrim, iklim krizi, kadın sorunu v.s.) yeni teorilere ihtiyaç olduğu sorununda tartışma halinde olmasıdır.

Bunun sonucu açıktır: Şu aşamada hiçbir parti kendi teorik çizgisinin ve programatik ilkelerinin uluslararası ölçekte geçerli biricik çizgi ve ilkeler olduğunu iddia edemez. Dolayısı ile bu temelde farklı olduğu partinin çizgisine ve ilkelerine karşı “ideolojik mücadeleyi” sendikal ve politik alandaki mücadelelerin önüne çıkaramaz.

“İdeolojik mücadelede uzlaşma olmaz” sözünü biliriz. İdeolojik mücadelede uzlaşma olmaması başka şeydir, ama

içinden geçtiğimiz “ara dönemde” kendi çizgimiz ve programımızdan hareketle, bu çizgiye ve programatik ilkelerimize aykırı olan her düşüncüyü “Marksizm’e aykırı ve onunla mücadele edilecek bir düşünce” olarak ilan etmek çok başka bir şeydir. “Ara dönem” geçicidir ve er ya da geç tüm komünistleri birleştirecek “yenilenmiş bir Marksizm” inşa edilecektir. Yenilenmiş Marksizm, tahmin ediyorum ki, bu defa bu yenilenmenin teorisyeninin adıyla anılmayacaktır. Çünkü bilimlerin bu aşamasında yenilenme kolektif düşünsel emeğin ürünü olacaktır.

O nedenle aralarında çok ciddi teorik yaklaşımlar, programatik farklar olan komünist ya da işçi partileri, ya da sosyalist-komünist hedefi savunan partiler bu ara dönemde birbirlerine karşı “ideolojik savaş” açmak yerine, birbirlerinin Marksist yenilenme süreçlerini anlamaya çalışmalı, aralarındaki farklılıkları karşılıklı yoldaşça diyalog, tartışma, eleştiri ve özleştirme temelinde hep birlikte aşmaya çalışmalıdırlar. Ara dönem “ideolojik ateşkes” ve “yoldaşça tartışma” dönemidir. Somut olarak bu da farklı olanı “Marksizm dışı” ilan etmekten kaçınmaktır. Böyle yapılmadığı durumda herkesin birbirini Marksizm dışı ilan etmesi gibi, şu anda yaşanan kaotik durumdan kaçınmak mümkün olmayacaktır.

Buradan şu anda Türkiye ve Ortadoğu devrimci sürecinde çok önemli bir rol oynayan Öcalan’ın önderliğindeki PKK’nin kendini yenileme sürecine gelmek istiyorum. TKP geleneğinden gelen komünistler bu hareketin yenilenme sürecine nasıl yaklaşmalıdır. Peşinen söylemeliyim ki, benim de önemli görevler yaptığım ve tüm sorumluluğunu paylaştığım TKP’nin Öcalan’a ve PKK’ye yaklaştığı gibi yaklaşmamalıdır. Önce TKP’nin düzelttiği en kabul edilmez yaklaşımının ne olduğunu hatırlamalıyız. Bu yaklaşım “PKK’nin devrimci örgütlere karşı terör uygulayan devletin bir uzantısı olduğu” görüşüydü. Bizim bu yanlış düzeltmemizde o dönemde SOL BİRLİK içinde birlikte çalıştığımız TİP’in PB üyesi Zeki Kılıç

“İdeolojik mücadelede uzlaşma olmaz” sözünü biliriz. İdeolojik mücadelede uzlaşma olmaması başka şeydir, ama içinden geçtiğimiz “ara dönemde” kendi çizgimiz ve programımızdan hareketle, bu çizgiye ve programatik ilkelerimize aykırı olan her düşüncüyü “Marksizm’e aykırı ve onunla mücadele edilecek bir düşünce” olarak ilan etmek çok başka bir şeydir. “Ara dönem” geçicidir ve er ya da geç tüm komünistleri birleştirecek “yenilenmiş bir Marksizm” inşa edilecektir.

yoldaşın Öcalan’la görüşme yaptıktan sonra Avrupa’ya gelmesiyle TİP Genel Başkanı Behice Boran yoldaşın uyarıları belirleyici etken olmuştur. Bugün artık Ömer Ağın yoldaşın sözünü ettiği, Kürdistan örgütlerinden sorumlu olan kimilerinin dezenformasyonun partiyi bu yanlışla sürüklediği gerçeğin bir yanıdır. Gerçeğin diğer yanı o zamanlar biz parti yönetiminde olanların Kürdistan’ın “sömürge” olduğunu kabul etmeyerek, “ayrı örgütlenme” iki “farklı devrimci süreç” tezlerine kategorik karşı çıkışımızdı. Hayat bizi doğrulamamıştır ve Kürdistan devrimcilerinin ayrı örgütlenme ilkesini benimsemişizdir. Aynı zamanda pratik Türkiye’de ve Kürdistan’da devrimci sürecin eşitsiz gerçekleştiğini, devrimci sürecin merkezinin 1970’lerin sonundan itibaren metropollerden Kürdistan’a kaydığını zaten kanıtlamıştır. Sanıyorum bizlerin arasında bu konularda kesin bir görüş birliği bulunuyor. Ancak şu anda PKK’nin aslında “Marksist-Leninist temelde kurulmuş” ve tıpkı bize yakın bir temelde Sovyetler Birliği Komünist Partisinin rolünü kabul etmiş bir parti olduğu unutulmuşa benzemekte. PKK’nin Türk-

çe olarak “Kürdistan İşçi Partisi” olduğu bile hafızalardan silinmiş gibidir.

Günümüzde Komünistler açısından bir ideolojik merkezden söz edemeyiz. Örnek olarak, Yunanistan, Portekiz, Rusya, Japonya, Çin, Kıbrıs, Almanya, Suriye, Irak, Küba, Türkiye partileri arasında, yani bir dizi kardeş parti arasında farklı görüşler ve tartışmalar vardır. Özellikle Çin ve Rusya değerlendirmelerinde, sosyalist devrim, demokratik devrim değerlendirmelerinde, AB’ye yaklaşımda ve daha bir dizi konuda farklı programatik değerlendirmeler mevcuttur. Her yıl tekrarlanan “Dünya Komünist ve İşçi Partileri Danışma Toplantıları”nda birkaç yıldır ortak sonuç bildirisi kaleme alınamıyor ve ev sahibi partinin bir bildiri yayınlama yöntemi uygulanıyor.

Demek ki PKK (kendisini feshettiği için Hareket olarak niteleyelim) de, tıpkı bizim ve diğer komünist ve işçi partileri gibi şu anda kendi çizgisini ve bu çizgi temelinde programını gözden geçirmekte ve kendi Marksist-Leninist çizgisini eleştirme temelinde ele alarak, kendi teorik konumlarını yenilemektedir. Çinli yoldaşların “yenilenmiş çizgisi” ne kadar meşruysa, Hareket’in yenilenmiş çizgisi de o kadar meşrudur. Meşruluğun “kesinleşmiş doğru olmadığını” da unutmayalım.

1970’lerde doğan komünistler bu yazdıklarını şaşkınlıkla karşılayacaklardır. Bu doğal bir şaşkınlıktır. Ama o yıllarda TKP saflarında olan bizler için şaşılacak bir şey yoktur. Çünkü PKK’nin Marksist-Leninist bir parti olarak kurulduğunu, ancak bizim bu partinin Marksist-Leninist’liğini kabul etmediğimiz, bazı Türkiyeli partiler gibi “Moskova yanlısı” bir tutum içinde oluşunu ise, tıpkı “birlik sürecine” kadar TİP’in ve TSİP’in “komünistlik ve Moskova ile yakınlıkları” iddialarını nasıl reddetmiş isek öyle reddettiğimiz tarihi bir gerçektir. Takındığımız bu tutum Komintern’in sekisyonu olarak Türkiye’de Komintern’in

Devamı 27. Sayfada

TKPlatform Çalışmalarında Yerelin Önemi

□ Nevzat KEÇECİ

Ortak mücadeleler içinde demokratik bir halk hareketini oluşturmak için, bugün toplumsal ve siyasal mücadele açısından en önemli ihtiyaçlardan biri, farklı kesimlerin kendi sorunları etrafında yürüttüğü mücadeleleri birbirinden kopuk olmaktan çıkarmak ve ortak bir mücadele zemini yaratabilmektir.

Çoğu zaman büyük hedeflerden, kapsamlı siyasal programlardan ve geleceğe ilişkin uzun tartışmalardan söz ediyoruz. Oysa asıl mesele, bütün bunların hangi somut pratik üzerinden kurulacağıdır. Bunun cevabı büyük ölçüde yerelerde yatıyor. Bir işyerinde yaşanan hak gaspı, bir işçinin işten atılması, bir mahallenin ulaşım sorunu, gençlerin barınma ve gelecek kaygısı, kadınların karşı karşıya kaldığı şiddet, emeklilerin geçim sıkıntısı, çevreye yönelik bir saldırı ya da bir kamusal alanın ranta açılması birbirinden tamamen ayrı meseleler değildir. Bunların her biri, insanların günlük yaşamlarını doğrudan etkileyen ve onları mücadeleye iten somut sorunlardır. Buradan hareketle yapılması gereken, bütün bu mücadeleleri tek bir kalıba sokmak değil; aralarında bağ kurabilecek ortaklıkları ortaya çıkarmaktır.

Mevcut mücadelelerin içinde olmalıyız.

Yerel çalışmalarda en sık karşılaştığımız sorunlardan biri, insanların henüz içinde olmadığı bir mücadeleye onları çağırmaya çalışmaktır. Oysa çoğu zaman yapılması gereken bunun tersidir. Zaten ortaya çıkmış olan mücadelelerin yanına gitmek, onları anlamak ve birlikte ne yapılabileceğini görmek önemlidir. Bir işyerinde direniş varsa, ilk yapılacak iş, o direniş kendi politik söylemimizin taşıyıcısı olarak görmek değil, direnen işçilerin neye ihtiyaç duyduğunu anlamaktır.

Ziyaret etmek, dayanışma göstermek, ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak, çevredeki esnaf ve mahalle sakinleriyle

dayanışma ilişkileri kurmak, direnişin sesini duyurmak gibi basit görünen işler burada önem kazanır. Çünkü mücadele, önce ilişki yaratır. Bir işçi direnişine yalnızca “destek açıklaması” yapmakla yetinmek ile direnişin çevresinde gerçek bir dayanışma ağı kurmak arasında önemli bir fark vardır. Birincisinde insanlar bir eylemde yan yana gelir ve sonra ayrılır. İkincisinde ise, zaman içerisinde birbirini tanıyan, birlikte iş yapan ve birbirine güvenen insanlar ortaya çıkar.

Kalıcı örgütlenmelerin zemini de büyük ölçüde buradan oluşur.

İşçi Direnişleri Önemli Bir Başlangıç

İşçi sınıfının yaşadığı sorunlar yalnızca fabrikada, atölyede, depoda ya da işyerinde yaşanmıyor. Ücretin düşüklüğü aynı zamanda ev kirası, ulaşım, gıda, eğitim ve sağlık giderleriyle ilgilidir. İşten atılma yalnızca işyerindeki bir sorun değil, bütün ailenin ve çoğu zaman mahallenin yaşamını etkileyen bir durumdur. **Bu nedenle bir işçi direnişi, kendi sınırlarını aşabilecek önemli bir toplumsal temas noktasıdır.** Örneğin bir fabrikada işten atılan işçilerin mücadelesi, aynı bölgede yaşayan insanların da meselesi haline gelebilir. Çünkü o işçiler aynı zamanda o mahallenin sakinleri, çocukları okula giden ebeveynler, alışveriş yapılan esnafın müşterileri, toplu taşımayı kullanan insanlar ve kentin diğer sorunlarını yaşayan yurttaşlardır.

Burada yapılması gereken, işçi mücadelesini başka mücadelelerin yerine geçirmek değildir. Tersine, işçi mücadelesinin çevresinde başka toplumsal kesimlerle temas kurulabilecek alanları görmek gerekir.

Bir mahallede işçilerle mahalle sakinlerinin ortak bir dayanışma çalışması yapması, gençlerin direnişin iletişim çalışmalarına katkı sunması, kadınların dayanışma ağlarıyla işçi ailelerinin ihtiyaçlarının buluşturulması ya da çevre sorunuyla mücadele eden insanların

bölgedeki emekçilerle ortak bir çalışma yürütmesi, küçük görünen ama önemli adımlardır. Bunların her biri farklı mücadelelerin birbirini tanımasını sağlar.

Birlik İlan Edilmez, Birlikte İş Yapılır

Bugün farklı toplumsal kesimlerin yan yana gelmesinin önündeki engellerden biri de “birlik” meselesinin fazla soyut ele alınmasıdır. Birlik çoğu zaman ortak bir metin imzalamak, ortak bir açıklama yapmak veya bir toplantıda yan yana gelmek olarak düşünülüyor. Bunlar elbette değerlidir. Fakat gerçek ve kalıcı birlik, insanların birlikte bir iş yapmasıyla oluşur. Bir mahalledeki ulaşım sorununu çözmek için birlikte çalışma yürütmek, bir işçinin işe iade mücadelesini büyütmek, bir kamu hizmetinin ortadan kaldırılmasına karşı mahalle halkıyla birlikte hareket etmek, bir çevre sorununa karşı ortak kampanya yapmak gibi somut işler, farklı kesimler arasında gerçek ilişkiler yaratır.

Bu nedenle yerel çalışmalarda kendimize şu soruyu daha fazla sormalıyız: “Kimleri yanımıza çağırabiliriz?” yerine “Hangi somut sorun etrafında birlikte ne yapabiliriz?” İkinci soru çok

daha fazla kapı açar. Çünkü insanların politik görüşleri, geçmiş deneyimleri veya örgütsel aidiyetleri farklı olabilir. Fakat aynı mahallede yaşadıkları için aynı ulaşım sorununu yaşayabilir, aynı işyerinde çalıştıkları için aynı hak gaspıyla karşılaşabilir veya aynı çevre sorunundan etkilenebilirler. Ortaklaşmanın başlangıç noktası tam da burasıdır.

Küçük Adımları Küçümsemek Gerekir

Bazen yerel çalışmalarda hızlı sonuç alınmadığında çalışma değersiz görülüyor. Oysa toplumsal ilişkilerin kurulması zaman alan bir süreçtir. Bir işçi direnişine düzenli olarak gitmek, birkaç işçiyle sürekli iletişim halinde olmak, mahallede birkaç kişiyi ortak bir çalışmanın içine katmak, gençlerle ayrı bir iletişim kanalı oluşturmak, yerel sorunları düzenli biçimde takip etmek ilk bakışta büyük sonuçlar yaratmayabilir.

Fakat süreklilik sağlandığında bunlar birikmeye başlar. Bugün beş kişinin katıldığı bir toplantı, yarın on kişinin birlikte yürüttüğü bir çalışmaya dönüşebilir. Bir işçiyle kurulan ilişki, zamanla onun çalışma arkadaşlarına ve ailesine ulaşabilir. Bir mahallede çözölen küçük bir sorun, insanların birlikte hareket ettiklerinde sonuç alabileceklerini görmesini sağlayabilir. Bu nedenle **yerel çalışmanın temel ölçütlerinden biri büyüklük değil, süreklilik olmalıdır.** Bir defa yapılan büyük bir etkinlikten çok, her hafta sürdürülen küçük bir çalışma daha değerlidir. Her yerelde aynı modeli uygulamak gerekmiyor.

Yerel çalışmanın önemli bir başka özelliği de **her yere aynı yöntemin uygulanamayacağıdır.** Sanayi bölgesindeki çalışma ile bir üniversite çevresindeki çalışma aynı olmayacaktır. Bir işçi mahallesindeki önceliklerle emeklilerin yoğun yaşadığı bir bölgedeki öncelikler farklı olabilir.

Bu nedenle hazır bir model götürmek yerine, önce yerelin kendisini tanımak gerekir.

- Kimler çalışıyor?
- Hangi işyerleri var?
- Hangi işyerlerinde sorun yaşanıyor?

• Mahallede insanların en temel gündemleri neler?

• Hangi demokratik kurumlar ve dernekler faaliyet yürütüyor?

• Hangi mücadeleler zaten var?

• İnsanlar hangi sorunlar nedeniyle bir araya geliyor?

• Hangi kişiler farklı kesimler arasında doğal bağlar kurabiliyor?

Bu soruların cevapları bize nereden başlanabileceğini gösterecektir. Yerel çalışma biraz da bunu yapabilme becerisidir. Var olan ilişkileri, sorunları ve mücadeleleri görmeli ve bunların arasında bağ kurulmalıdır.

Toplantı Değil, Çalışma Yapılmalıdır

Bir başka sorun da, çalışmaların toplantı merkezli hale gelmesidir. Toplantılar elbette gereklidir. Ancak toplantının kendisini çalışmanın yerine koyduğumuzda, insanlar kısa sürede yorulur. Özellikle henüz birbirini tanımayan insanların sürekli olarak siyasal tartışmalar yaptığı ortamlar, yeni insanları çekmek yerine uzaklaştırabilir.

Bunun yerine toplantılar mümkün olduğunca yapılan işlerin etrafında örgütlenebilir.

- Geçen hafta ne yaptık?
- Kiminle görüştük?
- Hangi işyerinde sorun var?
- Direnişte hangi ihtiyaca cevap verebiliriz?
- Mahallede hangi sorun öne çıkıyor?
- Ötümüzdeki hafta hangi çalışmayı yapacağız?
- Kimlerle temas kuracağız?

Bu tür sorular çalışmayı somutlaştırır. Toplantı, çalışmanın kendisi değil; çalışmayı planlamak, değerlendirmek ve yeni adımlar belirlemek için kullanılan bir araç haline gelir.

Bugün Ne Yapılabilir?

Şu aşamada çok daha büyük ve karmaşık örgütlenme modellerine ihtiyaç duymadan yapılabilecek işler var. **Öncelikle** mevcut işçi direnişleri ve yerel mücadeleler düzenli biçimde takip edilebilir. Sadece eylem günlerinde değil, mücadelelerin gündelik süreçlerinde de insanların yanında olunabilir. **İkinci** olarak belirli

bir bölgede küçük bir dayanışma ağı oluşturulabilir. Bu ağın ilk aşamada çok geniş olması gerekmez. İşçiler, mahalle sakinleri, gençler, kadınlar, emekliler, öğrenciler, yerel demokratik kurumlar ve mücadeleye ilgi duyan kişiler arasında iletişim kurulması yeterli bir başlangıç olabilir. **Üçüncü** olarak, yerel sorunlar birlikte tespit edilebilir. İnsanların zaten konuştuğu ve hayatlarını doğrudan etkileyen sorunlar belirlenebilir. **Dördüncü** olarak, bu sorunlardan birkaçı seçilip somut çalışmalar başlatılabilir. Her şeyi aynı anda yapmaya çalışmak yerine sonuç alınabilecek birkaç alana yoğunlaşmak daha doğru olacaktır. **Beşinci** olarak, düzenli iletişim kanalları kurulabilir. İnsanların birbirinden haberdar olduğu, gelişmelerin paylaşıldığı ve ihtiyaç halinde hızlı biçimde bir araya gelinebildiği basit iletişim ağları oluşturulabilir. Ve en önemlisi, yapılan her çalışma değerlendirilebilir.

• Ne işe yaradı?

• Nerede zorlandık?

• Kimlerle ilişki kurduk?

• Kimleri sürece dahil edemedik?

• Bir sonraki adım ne olmalı?

Sorularına yanıtlar verildikçe platformun mesafe kat ettiği fark edilecektir. Bu değerlendirmeler zaman içerisinde önemli bir deneyim birikimi yaratacaktır.

Güven, Ortak Pratik İçinde Oluşur

Demokratik bir halk hareketinin en önemli dayanaklarından biri güven olacaktır. Ancak güveni önceden varmış kabul edemeyiz. Farklı siyasi çevrelerden, farklı toplumsal kesimlerden ve farklı deneyimlerden gelen insanların

Bir işçi direnişinde yan yana gelen insanların daha sonra mahalle sorununda birlikte hareket edebilmesi; mahallede kurulan ilişkinin başka bir işyerindeki mücadeleye dayanışma olarak yansması, gençlerin yürüttüğü bir çalışmaya emekçilerin destek vermesi gibi karşılıklı geçişler, zamanla farklı mücadele alanları arasında gerçek bir bağ oluşturur. Bu bağlar çoğaldıkça, yalnızca tek tek mücadeleler değil, ortak bir toplumsal güç ortaya çıkmaya başlar.

birbirine güvenmesi için birlikte iş yapmaları gerekir. Birlikte verilen mücadele, birlikte çözölen bir sorun, birlikte aşılmış bir engel bu güveni büyütür. Bu nedenle insanların birbirini ikna etmesini beklemek yerine, birlikte hareket edebilecekleri alanları çoğaltmak gerekir.

Bir işçi direnişinde yan yana gelen insanların daha sonra mahalle sorununda birlikte hareket edebilmesi; mahallede kurulan ilişkinin başka bir işyerindeki mücadeleye dayanışma olarak yansması, gençlerin yürüttüğü bir çalışmaya emekçilerin destek vermesi gibi karşılıklı geçişler, zamanla farklı mücadele alanları arasında gerçek bir bağ oluşturur. Bu bağlar çoğaldıkça, yalnızca tek tek mücadeleler değil, ortak bir toplumsal güç ortaya çıkmaya başlar.

Bugünden Yarına Uzanan Bir Mücadele Zemini Yaratmak İçin

Demokratik bir halk hareketi bir günde kurulmayacaktır. Bunun için önce insanların günlük hayatlarındaki gerçek mücadelelerin güçlenmesi, ardından bu mücadeleler arasında bağların çoğalması gerekir. Dolayısıyla bugün yapmamız gereken, gelecekte kurulacak büyük yapının bütün ayrıntılarını şimdiden tasarlamak değildir. Bugün yapılması gereken, bulunduğumuz yerde gerçek sorunların yanına gitmek, mücadele eden insanların yanında olmak, yeni ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri ortak çalışmalar içerisinde geliştirmektir. Bir işçi direnişinin yalnız bırakılmaması, bir mahalle sorununun birlikte sahiplenilmesi, gençlerin ve kadınların kendi sözlerini kurabilecekleri alanların açılması, farklı demokratik kesimlerin ortak bir somut sorun etrafında buluşması, küçük bir dayanışma ağının düzenli hale getirilmesi küçük işler değildir. Bunların her biri tek başına küçük görünebilir.

Ama mesele zaten tek tek büyük işler yapmak değil, küçük mücadeleleri birbirine bağlayan kalıcı bir pratik yaratabilmektir. **Yerelden başlamak bu nedenle yalnızca bir yöntem tercihi değildir. Aynı zamanda bugünün koşullarında gerçekçi bir siyasal tutumdur. İnsanların hayatına dokunmayan, onların kendi deneyimlerinden çıkmayan hiçbir büyük çağrı kalıcı bir güç yaratamaz.** Buna karşılık somut sorunların etrafında kurulan ilişkiler, birlikte kazanılan küçük başarılar ve mücadele içinde oluşan güven, zamanla daha büyük bir ortaklığın zeminini yaratabilir.

Bugün için ihtiyacımız olan şey belki de tam olarak budur: Bulunduğumuz yerde mücadele eden insanların yanına gitmek, birlikte yapılabilecek somut işleri bulmak, bu çalışmaları süreklileştirmek ve farklı mücadeleler arasında gerçek bağlar kurmaktır. Büyük bir halk hareketinin yolu, bugünden kurulacak bu küçük ama kalıcı mücadele zeminlerinden geçecektir.

Bir kez daha altını çizerek söylemeliyiz ki; büyük ve soyut hedeflerden değil, mevcut yerel sorunlardan ve gerçek mücadelelerden hareket etmek gerekir. Bu bağlamda İşçi direnişlerinin önemi vurgulamalıyız. Direnişi yalnızca işyerindeki ücret, işten atılma meselesi olarak görmeyip, mahalle, kent ve diğer toplumsal kesimlerle bağ kurabilecek bir zemin olarak ele almalıyız.

Yerel Çalışmaların Deneyimi Bize Ne Gösteriyor?

İnsanların çoğu zaman “büyük siyasal projeler” üzerinden değil, somut bir sorun etrafında yan yana geldiği, güvenin ortak pratik içinde olduğu, kalıcı ilişkilerin tek seferlik etkinliklerden daha önemli olduğu gerçeği var.Farklı mücadeleler nasıl birleşebilir? sorusunun cevabı da ayrıca önemlidir.

İşçiler, mahalle sakinleri, kadınlar, gençler, emekliler, öğrenciler, çevre, ekoloji mücadeleleri ve diğer demokratik kesimler arasında zoraki bir “birlik” ilan etmek yerine, ortak somut ihtiyaçlar üzerinden dayanışma ve ortak eylem geliştirilmelidir. Bir direnişi ziyaret etmek, dayanışma ağı kurmak, yerel sorunları birlikte tespit etmek, düzenli toplantılar yapmak, küçük ama sürekliliği olan ortak işler üretmek, yerel iletişim kanalları oluşturmak, kazanımları görünür kılacaktır. Örgütlenme anlayışımız, İnsanları hazır bir politik çerçeveye dahil etmeye çalışmak yerine, birlikte iş yaparken ortak deneyim ve güven yaratmak olmalıdır. **“Önce örgüt, sonra mücadele” değil; mücadele içinde ilişki, ilişki içinde örgütlenme esas alınmalıdır.**

Sonuç Olarak

bugün için hedefi abartmadan, yerellerde birbirine temas eden mücadele odaklarını çoğaltmak ve bunların arasında kalıcı bağlar kurmak, böylece daha geniş bir demokratik halk hareketinin zemini kendiliğinden değil, adım adım, somut mücadeleler içerisinde oluşturmak gereklidir, önemlidir.■

TKPlatform Emek Mücadelesi ve Bileşenler

Halit ERDEM

TKPlatform'un yaklaşık bir yıl önceye dayanan kuruluş belgelerinde platformumuzun, her günkü yaşam kavgası içinde emekçilerin öncelikli sorunları başta olmak üzere örgütlenmeyi, örgütlü toplumu inşa etmeyi başa koymuştuk. Ve kuşkusuz bu mücadeleye girerken hangi koşullarda mücadele verdiğimiz ve bizi koşullayan şartların neler olduğunu saptamanın önemi üzerinde durmuştuk. Bunları tek tek açacağız ancak bunu yaparken herkesin yaşadığı zorlukları ve sıkıntıları sayıp dökmenin bir yararı olmadığını biliyoruz. Emekçiler bu sorunları daha iyi biliyor ve her gün yaşıyorlar: İşsizliğin, pahalılığın, baskıların nedenlerini onlara anlatmak yerine onları dinlemeliyiz; Yine başta mücadelenin araçları, yol ve yöntemleri üzerine teorik açıklamalar ve tezler üzerinde de çalışacağımızı söylemiştik.

Böylece bir yandan pratik hayatın içinde örgütlenmeye çalışırken, görüşlerimizi, önerilerimizi ve çözüm yollarını mücadele içinde ve katılanlarla geliştirmeye çalışacağız.

Kapitalizm yalnızca fabrikada değil hayatın her alanında sömürü, eşitsizlik üretiyor: Konut, sağlık, eğitim, kadın emeği, gençlik, emeklilik, işsizlik gibi bütün sorunlar sınıf mücadelesinin alanlarıdır. Bu nedenle emek mücadelesi kapsamında yeni bir sendikal söylem yeterli değildir: Yeni bir tarihsel yönelime ihtiyaç var.

Bu bağlamda işçi sınıfı hareketinin, her birinin zengin tarihi birikimleri ve mücadele deneyimleri ile birlikte ekoloji hareketleri, kadın hareketi, gençlik hareketleri, göçmen işçiler ve Kürt hareketi ile ilişkisinin yeniden biçimlenmesi üzerinde düşünülmalıdır.

Sendikal yönelim ve bunun formları dışında gerek işçi sınıfı hareketinin siyasal mücadelesinin farklılaşması, çeşitli araç ve yöntemlerle sermayeyi çevreleme, temel haklarla birlikte siyasal amaç ve hedefler için de mücadelenin zemini ortaya çıkmaktadır. Bu biçimler ittifaklar şeklinde olacağı gibi, işçi sınıfı hareketinin bileşenleri olarak da şekillenebilir. Bu cümleden olarak mücadele ortaklığı üzerine güncel bir yaklaşımda bulunabiliriz.

Maden İşçilerinin Mücadelesinin Anlamı

Madencilerin mücadelecisi ve bağımsız bir sendikada örgütlenmesi ve hak mücadelesi vermelerini yaşıyoruz. Mücadelecisi sendikacılığın kararlı davranışı ve maden işçilerinin bu destansı direnişi hak mücadelelerinin önünü açacaktır. Ancak bu sadece hak, onur ve ücret mücadelesidir; çok temel ve haklı mücadeledir, dolayısıyla çalışmanın karşılığı olan ücretin aylardır verilmemesi sadece bu işçilerin sorunu olmamalıydı. Bu durum topyektün sendikal mücadelenin; düzenin sınırları içinde hareket eden tüm sendikaların

sorunu olmalıydı. Ancak madencilerin açlık grevlerine, kendi yaşamlarını ortaya koyarak yürüttükleri bu mücadele dirençli bir dayanışma ile çözülebilirdi. Burada küçük ama önemli bir ayrıntıyı atlamamak gerekir: Holding, bir sendikanın, kendi yanında duran bir sendikanın üyelerine paralarını öderken direnişçilerin parasını ödememekte ısrar ediyor ve işçi sınıfı, toplum buna seyirci kalıyor, direnen maden işçileri yalnız bırakılıyor. Bu olay sendikal mücadelenin düzeyini göstermesi bakımından ibret vericidir. Ve sendikal mücadelenin önünde duran sorunların boyutunu, büyüklüğünü göstermektedir. AKP-MHP iktidarının, küresel kapitalizme entegre olmuş günümüzdeki devasa sorunları çözebilme, bir güç birikimi sağlayabilmek için önümüzdeki acil ve çözülebilir sorunları da yokmuş gibi kabul etmemeliyiz.

Sendikal Mücadele ve Yeni Perspektifler

Önümüzde duran iki temel başlıkta bu sorunların çerçevesini ortaya koyarak ana doğrultumuzu belirleyebiliriz:

Birincisi, işçi sınıfı hareketinin önünde duran ve sendikal mücadelenin hedefinde olan sorunlar. **İkincisi** de bunları aşabilmek için geçmişten farklı olarak nasıl bir ittifaklar, bileşenler politikası önümüze koymalıyız.

Sendikal hareket 70'li yıllarda vardığı yükseliş dönemlerinden sonra tarihinin en ağır krizini yaşamaktadır. Bir yanda bağımsız mücadelecisi sendikaların, mücadeleye atılan işçilerin hak mücadeleleri sürekliliğini devam ettiriyor ve kazanımlar elde ediyor. İşçiler mücadeleden çekinmiyor, uygun araçlar-bağımsız sendikaların önderliği, cesaret, kararlılık ve haklı olmanın verdiği güçle mücadele ediyor. Ancak bu mücadelenin yetersizliği de ortada. Yeni bir emek rejimi inşa ediliyor. Ülkedeki politik yapıyı da etkileyecek, "işçi demokrasisi"ne dayalı bir yönetim anlayışı ile bürokratik, müesses sendikalarda da örgütlenmenin zorunluluğu ortaya çıkıyor. Tek tek işkollarında, ayrı bölükler ve mekanlarda ortaya çıkan hareketler giderek en kenardaki halklardan, bölgesel işyeri bazında ortak hareket ve dayanışma etkinliklerinden, şubeler platformları inisiyatiflerinden, yerel dayanışma birlikteliklerinden başlayarak merkezi bir güç oluşturma ve koordinasyona yönelmelidir. Her türlü taban örgütlenmelerinin, platformlarının hedefi bu birliğin sağlanmasına ve hedeflerin açık şekilde ortaya konulması meseleleri üzerinde odaklanmalıdır. Hatırlanacağı üzere, Soma'da yaşanan maden faciasından sonra, toplumda ortaya çıkan "madenlerde güvenli çalışma ve işçi sağlığı, iş güvenliği önlemlerinin alınması" talepleri, bu önlemler hayata geçirilmeden madenlerde üretim yapılmaması gerektiği üzerine sendikalar ve işçilerin taleplerine DİSK'e, Türk-İş'e bağlı sendikalar da katılmış ve büyük bir kamuoyu baskısı

ortaya çıkmıştı. Geliştirilen yeni emek rejiminin durdurulması ve giderek geri döndürülmesinin başlangıcı bu ve benzeri örneklerde ortaya çıkabilir. Uzak geçmişe gerek yok, son dönemlerde ortaya çıkan ve kısmi başarılarla sonuçlanan motokurye işçileri hareketi, emekliler hareketi, özel sektör öğretmenleri hareketi ve maden işçileri hareketi; eğer yeterli güç birikimi sağlanmış olsaydı bu tür toplu hareketlere başlangıç yolunu açabilirdi. Bu şu andaki şartlarda her an tekrarlanabilir. Yeter ki taban örgütlerinin kurulması ve bunların bölgesel, merkezi koordinasyonlarla birbirleri arasındaki bağların kurulmasına başlansın.

Tarih ve Bugünkü Tarihsel Yönelim

Sendikal mücadelede yeni bir söylem değil “**tarihsel bir yönelime**” ihtiyaç var derken bunun köklerini geçmiş yıllarda sürdürdüğümüz başarılı sendikal mücadele deneylerinin irdelenmesinde bulabiliriz. 15-16 Haziran büyük işçi direnişinden sonraki yıllarda, büyük bir direnişle varlığını ve rüştünü ispat eden DİSK’in ve bir yandan sendikal mücadeleye güç, ivme ve heyecan katan TKP başta olmak üzere, çeşitli sol partiler ve devrimci demokratlar önemli bir birikim ve mücadele deneyimi kazandılar. DİSK’in 1975 kongresinden sonraki mücadelesini iki temele dayandırması önemli bir eşikti. Sendikaların asli görevi olarak bir yandan işçilerin söz ve karar hakkını esas alarak sürdürdüğü “**ücret, sosyal haklar ve işçi sağlığı iş güvenliği**” alanında elde ettiği kazanımların sürdürülmesi, öte yandan mücadelenin bir diğer ayağı da bu kazanımların kalıcı olması amacıyla sürdürdüğü “**demokratik hak ve özgürlükler**” mücadelesi idi.

TKP’nin örgütlü gücüyle önyak olduğu Birlik Dayanışma hareketinin, Devrimci Demokratik hareketlerin ön açıcı olduğu Komite-Konsej girişimlerinin ve en önemlisi komünist, devrimci partilerin ve devrimci hareketlerin arasında süregiden yıkıcı rekabet ortamının önlenemeyişi Türkiye’nin üzerine doludizgin gelen neo-liberal ekonomik ve politik fırtınaların durdurulmasını ve bunu sonucu olan darbelerin önlenemeyişini getirmişti. Bugün dünden alınan derslerin ve deneyimlerin süzülmesiyle geliştireceğimiz yeni bir sendikal söylem, yaşadığımız yıkımı aşmada belirleyici olacaktır.

Yeni bir tarihsel yönelime ihtiyacımız

*Sendikal mücadelede yeni bir söylem değil “**tarihsel bir yönelime**” ihtiyaç var derken bunun köklerini geçmiş yıllarda sürdürdüğümüz başarılı sendikal mücadele deneylerinin irdelenmesinde bulabiliriz. 15-16 Haziran büyük işçi direnişinden sonraki yıllarda, büyük bir direnişle varlığını ve rüştünü ispat eden DİSK’in ve bir yandan sendikal mücadeleye güç, ivme ve heyecan katan TKP başta olmak üzere, çeşitli sol partiler ve devrimci demokratlar önemli bir birikim ve mücadele deneyimi kazandılar. DİSK’in 1975 kongresinden sonraki mücadelesini iki temele dayandırması önemli bir eşikti.*

var. Bu ihtiyacı gidermek için en başta, en önemli nedenimiz işçi sınıfının sayıca genişlemesine karşı yine sermayenin karşımıza çıkardığı ve üretim sürecinin süreçlerini köklü olarak alt üst eden işçi sınıfının parçalı olma durumudur. Kimlik temelli bölünme, işçi memur ayrımı, işkolları ayrımı, taşeronlaşma, bilişim ve hizmet sektörünün büyümesi çalışanların çıkarlarının ve sosyal konumlarının da farklılaşması farklı örgütlenme biçim ve formlarını ortaya çıkarmıştır. Tüm çalışanları ilgilendiren bir diğer alan kazanılmış hakların tasfiyesi tehlikesidir. Kıdem tazminatının kaldırılması ve yerine tamamlayıcı emeklilik sisteminin getirilmeye çalışılması, esnek çalışma kuralının hayata uygulanmasının sonucu olarak bireysel ve belirli süreli sözleşmelerin yaygınlaştırılması “toplu sözleşme” döneminin etkisizleştirilmesi, belirli sektörlere sıkıştırılması ve giderek ortadan kaldırılması süreci yaşanıyor. Bütün bunlar örgütlenme hakkının, grev hakkının etkisizleştirilmesi tehlikesini doğuruyor. Bu nedenlerle ve tek tip, tek model örgütlenme anlayışı sonucunda işçi sınıfı hareketi etrafında birleşik bir mücadele hattı ortaya çıkarılamıyor. Kadın hareketinin kendi içinde parçalı olması, ekoloji hareketlerinin çoğu zaman yerel ve bölgesel mücadele boyutlarını aşamaması, bir işsizlik örgütlenmesinin, göçmen işçi örgütlenmemesinin, çocuk yaşta ve eğitim döneminde olası gereken çocuklara bakım ve özenin gösterilememesi, kısıtlı ve engelli insanlar, farklı cinsel eğilimli insanlar işçilerin ve diğer demokratik güçlerin dayanışmasını yanlarında güçlü bir şekilde hissedemiyor ve bütünsel, birleşik mücadeleye katılmanın araçlarını ve yöntemlerini göremiyor.

Kürt halkının en temel hakları, eşit söz temsil yönetimde eşitlik, anadilinde

eğitim, seçme ve seçilme hakkı mücadeleleri ne işçi sınıfının mücadelesinin ne de Kürtlerin ulusal haklar ve demokrasi mücadelelerinin gündemine giremiyor, ayrı kulvarlarda ayrı başlık ve gündemlerle ele alınıyor. Oysa artık, Kürt halkı sadece kendi yaşadığı bölgelerinde değil, Türkiye’nin tüm bölgelerinde sanayide, hizmet sektöründe, inşaatlarda, turizm alanlarında her yerde varlar ve mücadeleye katılıyorlar. Ancak neden etkili değil, neden kendi dillerinde değil, yönetimlerde, söz ve karar alma kademelerinde değil. Bunları düşünmeli ve mücadelemizin gündemine almalıyız.

TKPlatform ve Bugün

Buraya kadar işçi sınıfı, tüm çalışanlar, çalışmayanlar-ışsizler, emekliler, engelli yurttaşlarımızın ekonomik çöküş, zorba tedbirler, kurlsız, sömürücü, militarist inşaya karşı mücadele ortaklığının inşası üzerine düşüncelerimizi, önerilerimizi dile getirmeye çalıştık. Şimdi sorumuzu sorabiliriz; TKPlatform bu mücadelenin neresinde?

TKPlatform’un her birim toplantısının gündeminde bu sorunlar ve öneriler olmaktadır. Mücadeleyi ayrı kompartmanlara bölmenin bir işe yaramadığını gördük. İşçi sınıfının sorunlarının görüldüğü her toplantının birinci maddesi durum değerlendirmesi olacaksa ikinci maddesi birlikte mücadele vereceğimiz alanlarda irtibatlı olduğumuz veya elimizin uzanacağı yerlerde olan biten hakkında bir bilgilendirme maddesi olmalıdır. Ayrıntılı veya genel ekoloji hareketinin, kadın hareketinin, gençliğin mücadeleleri ne durumda ve bizim katılımımızla bu mücadele kapasitesini artırabilir miyiz?

Ve mücadele arkadaşlarımıza önereceğimiz hedeflerimiz ve gelecek tasavvurumuz hep aklımızda olacak. ■

Politika Gazetesi’ni bulabileceğiniz adresler

Siz de il ve ilçelerinizde uygun gördüğünüz Kıtabevi ve Gazete Bayileri ile ilişki kurarak onların isim, adres ve telefon numaralarını Gazete Merkezimize iletebilirsiniz.

İSTANBUL

Anadolu Yakası:

Kadıköy: *Mephisto Kitabevi:* Asım Gündüz Cad. No:23

Kadıköy: *Üç Deniz Kitabevi:* Pavlonya Sok. No:10 Kadıköy

Kadıköy: *Yaykoop:* Caferağa Mh. Tellalzade Sk. No:30

Avrupa Yakası:

Beyoğlu: *Mephisto Kitabevi:* Kuloğlu Mh. İstiklal Cad. No:125

Beşiktaş: *Mephisto Kitabevi:* Sinanpaşa Mh. Köyiçi Myd. 15

Beyoğlu: *Semerkan Kitabevi:* Süslü Sakı Sk. No:5 Tarlabası

Osmanbey: *Beyaz Adam Kitabevi:* Halaskargazi Cd. 17/A

Mecidiyeköy: *Karaduman Gazete Bayii:*

Eyüp: *Özgür Büfe:* Karadolap Mah.

Veysel Karani Cd. No: 16/A

Sefaköy: *Boran Kırtasiye:* Halkalı Cd. Kocabıyık Sk. No:3/A.

ANKARA

Kızılay: *Doruk Kitabevi:* M.paşa Cd. 28/A

Kızılay: *Tayfa KitapKafe:* Meşrutiyet Mah.

Selanık Cad. 82/32

Kızılay: *Turhan Kitabevi:* Yüksel Cd. No: 8

İZMİR

Alsancak: *Yakın Kitabevi:* Kıbrıs Şehitleri Cd.

No:104/A

Buca: *Emek Kitabevi:* Vali Rahmi Bey,

Uğur Mumcu Cd. No:2,

ANTALYA

Merkez: *Kitapkurdu Sahaf:* Elmalı Mh. 25.

Sk. No:5/A M.paşa

TRABZON

Merkez: *RA Kitabevi:* Uzun Sk. Saray

Çarşısı No:60 Trabzon

RİZE

Fındıklı: *Arkadaş Kitap-Kırtasiye:* Cumhuriyet Cd. N: 50/B

MARDİN

Kızıltepe: *Aldemir Basım Dağıtım:* Orduevi

Karşısı No:6 D:6

DIYARBAKIR

Yenişehir: *Vilaf Kitabevi:* Koop. Mh. Akkoyunlu 4 Sk.

Mekan Apt No:11/B

Yenişehir: *Özde Büfe:* Ofis Ekinciler Cad.

Devran Apt Altı

EDİRNE

Merkez: *Bellek Kitabevi:* Sabuni Mh. M.

Günel İş Mrk.D:Z-08, Balıkpazarı

ESKİŞEHİR

Odunpazarı: *İnsancıl Kitabevi:* İstiklal Mh.

Yeşiltepe Sk. 24/A,

HATAY

Merkez: *Yeni Dünya Tanıtım:* Cumhuriyet Mh. Gündüz Cd.

Kentarma Sk./Antakya

BANDIRMA

Ozan Sanat Evi, İhsaniye Mh. İstiklal Cd. 44. Sk.

No:51/B

Serüven Kitabevi, Günaydın Mh. Eski İtfaiye Cd.

AYDIN

Didim: *Emek Büfe:* Mavi Şehir Belediye

Halk Pazarı, Didim

MALATYA

Merkez: *Fidan Kitabevi:* Kığılı Cami, No:1

SAMSUN

İlkadım: *Penguen Kitabevi:* Çiftlik Mh.

Ümraniye Sk. No:27/A

ŞIRNAK

Merkez: *Kelepir Kitabevi:* Sökmenler Plaza,

Zemin Kat, No:4

KARAMAN

Merkez: *Danış Kitabevi:* Külhan Mah.

2.İstasyon Cad No:5

KIRŞEHİR

Merkez: *Gül Kitabevi:* Ahi Evren Mh. 735. Sk. No: 10

MANİSA

Akhisar: *Kültür Kitabevi:* Tahir Ün Cad. No:150 / A

Vardan Yok Olmak, Yoktan Var Olmak:

Türkiye Komünistlerinin Platform İhtiyacı

□ **Kemal SEZER**

Türkiye sosyalist hareketinin yakın tarihine baktığımızda karşımıza çarpıcı bir karşıtlık çıkıyor. Bir tarafta ağır baskılar, yasaklar, çatışmalar ve büyük bedeller içinden kendi siyasal ve toplumsal alanını kurmayı başaramamış Kürt Özgürlük Hareketi; diğer tarafta yüz yılı aşan tarihsel birikimine, güçlü düşünsel mirasına, sendikalarda, meslek örgütlerinde, gençlikte, kültürde ve demokratik mücadelelerde bıraktığı büyük izlere rağmen bugün parçalı, dağınık ve toplumsal etkisi kendi tarihsel ağırlığının çok altın da kalan Türkiye sosyalist hareketi.

Birini ‘yoktan var olmuş’, diğerini ‘vardan yok olmuş’ diye tarif etmek kuşkusuz tarihsel gerçekliğin bütünü değildir. Kürt hareketi de yoktan doğmadı; tarihsel, toplumsal ve siyasal bir zeminden yükseldi. Türkiye komünistleri de yok olmadılar; örgütler, partiler, çevreler, yayınlar, sendikal çalışmalar ve mücadele gelenekleri hâlâ var. Fakat bu iki hareketin son kırk yıllık seyri, örgütlenme, süreklilik, toplumsal bağ kurma ve siyasal irade üretme bakımından üzerinde durmamız gereken ciddi bir karşılaştırma sunuyor.

Bu karşılaştırmanın amacı bir hareketi yüceltip diğerini küçümsemek değil, örgütlü siyasal irade üretme kapasitesindeki ayrışmayı anlamaktır. Türkiye komünist ve sosyalist hareketi tarih, kadro, yayın, sendikal deneyim ve düşünsel birikim bakımından son derece zengin bir mirasa sahipken bu birikimi sürekliliği olan ortak bir toplumsal güce dönüştürmekte zorlandı. Kürt Özgürlük Hareketi ise çok daha ağır baskı koşulları içinde kendi kurumlarını, kadrolarını, hafızasını, kadın ve gençlik örgütlenmelerini, yerel çalışma biçimlerini ve siyasal sürekliliğini üretmeyi başardı. “Vardan yok olmak” ile “yoktan var olmak” arasındaki karşıtlığı

bu anlamda kullanıyorum: Bir tarafta var olan birikimin parçalanması, diğer tarafta dağınık toplumsal enerjinin örgütlü bir siyasal iradeye dönüştürülmesi vardır. Bu soruyu sormadan yeniden ayağa kalkamayız.

Türkiye sosyalist hareketinin içine düştüğü handikaplardan biri, hemen her ayrılığı yeni bir örgüt kurarak çözmeye çalışmasıysa, bir diğeri de her örgütün ya da kişinin diğerini kendisine benzetmeye çalışması oldu. Teorik ayrımların düşünsel zenginliğe, farklı örgütsel deneyimlerin ortak mücadele kapasitesine dönüşmesi mümkünken; ayrılıklar örgütsel rekabete, rekabet birbirini dışlamaya, giderek düşmanlığa ve karşılıklı kavgaya dönüştü. Bu nedenle aynı fabrikada çalışan, aynı sendikada mücadele eden, aynı maden projesine karşı çıkan veya aynı demokratik hak ihlaline itiraz eden insanlar bile başka konulardaki farklılıkları nedeniyle yan yana gelmekte zorlanırlar hâle geldiler.

Bunun sonucunda ortaya tuhaf bir tablo çıktı. Sermaye sınıfı kendi içindeki bütün rekabete rağmen temel çıkarları söz konusu olduğunda birlikte hareket edebilirken, emek ve demokrasi güçleri en küçük farklılığı ortak mücadele önünde engel hâline getirebildiler.

Bu tablonun nedenlerini yalnız ideolojik ve örgütsel ayrılıklarda aramak da eksik olur. İçinden geldiğimiz tarihsel süreç, otoriter siyasal kültür, darbeler, yenilgiler ve yaşadığımız travmalar kadar; sınıfsal konumlarımız, ekonomik koşullarımız, psikolojimiz, zihinsel alışkanlıklarımız ve kullandığımız kavramlara yüklediğimiz anlamlar da siyasal davranışlarımızı biçimlendiriyor. Kendisini komünist olarak tanımlamak, insanı içinde yetiştirdiği toplumun otorite, rekabet, liderlik, itaat, dışlama ve ötekileştirme kalıplarından kendiliğinden kurtarmıyor. Bu nedenle toplumu değiştirmek isteyen insan, yalnız dışındaki dünyayı değil, o

dünyanın kendi düşüncesinde ve davranışlarında bıraktığı izleri de sorgulayabilmelidir. Bu, yoksulluğu, işsizliği ve eşitsizliği bireyin yetersizliğine bağlayan liberal bireycilik değildir; bireyin toplumsal koşulların hem ürünü hem de onları değiştirme yeteneğine sahip öznesi olduğunu kabul etmektir. Bireyi sınıfsal ve toplumsal koşullarından koparmak ne kadar yanlışsa, onu bu koşullar karşısında iradesiz bir nesneye indirgemek de o kadar yanlıştır.

Burada reel sosyalizm deneyimlerinin bıraktığı derslerle de yüzleşmek gerekir. Komünist bir toplum tasavvuru, insanlığın modern demokratik mücadeleler içinde kazandığı düşünce, ifade, örgütlenme, vicdan ve yaşam biçimi özgürlüklerinin gerisine düşerek kurulamaz. Sosyalizmin görevi bu özgürlükleri reddetmek değil, onları biçimsel sınırlarından kurtarıp ekonomik ve toplumsal eşitlikle genişletmek, yani aşmaktır. Paris Komünü deneyiminden nasıl yalnız kahramanlık değil, iktidar, temsil, geri çağırma ve halkın yönetime doğrudan katılması üzerine dersler çıkardıysak, yirminci yüzyılın reel sosyalizm deneyimlerini de yalnız başarılarıyla değil, parti-devlet ilişkisi, bürokratikleşme, siyasal çoğulculuk ve bireysel özgürlükler bakımından yarattıkları sorunlarla birlikte değerlendirmek zorundayız. Geçmiş deneyimleri savunmakla onlardan öğrenmek aynı şey değildir; komünist düşüncenin canlılığı, kendi tarihini kutsallaştırmasında değil, onu eleştirel biçimde aşabilmesindedir.

İşçi fabrikada ücretini alamadığında patronun hangi sosyalist grubun teorisini daha yanlış bulduğuyla ilgilenmiyor; köylü, maden şirketi suyunu ve toprağını tehdit ettiğinde sosyalist hareketin kırk yıllık tartışmalarında kimin haklı olduğuna bakmıyor. Şiddete uğrayan kadın, geleceksizlik nedeniyle ülkesinden gitmeyi düşünen genç, maaşıyla geçinemeyen emekli ya da yaşam alanını

savunan yurttaş siyasetten yeni bir ayrılık teorisi değil, yanında durabilecek örgütlü bir toplumsal güç bekliyor.

Bu nedenle bugün ihtiyacımız olan şey, mevcut yapılara bir yenisini eklemek değildir.

Türkiye’nin ihtiyacı, mevcut yapılara eklenecek yeni bir küçük sosyalist örgüt ya da parti değil, farklı komünist geleneklerin ortak çalışma zemini olarak Türkiye Komünistlerinin Platformudur. Platform mevcut partilerin tasfiyesini veya herkesin tek bir merkezde erimesini değil, komünistlerin siyasal bağımsızlıklarını koruyarak yeniden toplumsal güç hâline gelmelerini amaçlamalı; sosyalistlerle, devrimcilerle, Kürt Özgürlük Hareketiyle ve bağımsız demokratik güçlerle ortak mücadele kanallarını açık tutmalıdır. 7. Kongresini yaparak yoluna devam eden TKP içinde yer alanların da katıldığı bu zemin kendisini TKP ile sınırlamaz; farklı komünist geleneklerin katılımıyla gelişmeye açıktır. Henüz sınırları ve işleyişi son biçimini almış bir yapı değildir; nasıl bir siyasal ve toplumsal güce dönüşeceğini masa başı tariflelerinden çok birlikte yürütülecek mücadele belirleyecektir.

Burada önemli olan, “birleşme”yi tartışmadan önce “birlikte çalışma” kültürünü kurabilmektir. Türkiye sosyalist hareketi uzun yıllardır birleşmenin yollarını arıyor; ancak farklılıklarını koruyarak birlikte iş yapma ve bu birlikteliği kalıcı bir mücadele pratiğine dönüştürme konusunda aynı ölçüde yol alabilmiş değil. Oysa bir platformun değeri, toplantı masasında kaç örgütün temsil edildiğiyle ya da bir açıklamanın altında kaç imzanın bulunduğuyla değil, hayatın içinde ne kadar karşılık üretebildiğiyle ölçülmelidir. Yirmi örgütün imzaladığı fakat toplumsal karşılığı bulunmayan bir açıklamadan, tek bir fabrikada işçilerle yürütülen sürekli çalışma daha değerlidir. Çünkü platform, tabeladan önce ilişki; birleş-

meden önce birlikte mücadele edebilme pratiğidir.

Burada, Prof. Dr. Gediz Akdeniz’le yapılan söyleşilerden hareketle daha önce tartıştığımız “duyarlı fakat düzensiz” hareketlerle “düzenli fakat duyarsız” örgütlenmeler arasındaki ayrım öğreticidir. Toplumsal değişimin enerjisi çoğu kez haksızlık karşısında kendiliğinden ortaya çıkan duyarlı fakat düzensiz hareketlerden doğuyor; ancak bu enerji, süreklilik taşıyan örgütlenme ve ortak çalışma pratiğiyle buluşmadığında kalıcı siyasal güce dönüşemiyor. Mesele, duyarlılıkla düzenliliği birbirinin karşısına koymak değil; duyarlılığı süreklilikle, yaratıcılığı örgütlülükle buluşturabilmektir.

Bu ortak mücadele arayışının farklı biçimlerini Akkuyu’dan Gezi’ye, NATO karşıtı çalışmalardan Halkların İklim Zirvesi’ne uzanan çeşitli deneyimlerde gördük. Bunlar birbirinin modeli değildir; fakat klasik örgüt sınırlarını aşan ortak mücadelelerden öğrenilebileceğini gösterir.

Akkuyu nükleer karşıtı mücadelesi bunun öğretici örneklerinden biridir. 1990’larda Akkuyu’ya gelen insanların hepsi aynı dünya görüşüne sahip değildi. Yeşiller, sosyalistler, komünistler, anarşistler, bağımsız çevreciler, hekimler, hukukçular, mühendisler ve hiçbir siyasal örgüte bağlı olmayan insanlar aynı somut mesele etrafında yan yana gelebildiler. Bilge Contepe’nin Büyükeceli’de kurduğu Yeşil Ev deneyimi bunun daha ileri bir biçimiydi. Köye dışarıdan gelip bir açıklama yapmak yerine orada yaşamak, köylülerle gündelik ilişki kurmak, onları dinlemek ve mücadeleyi onların hayatının içinden örgütlemek gerekiyordu.

Akkuyu deneyiminin bugüne bıraktığı temel ders, toplumsal hareketin masa başından değil, insanların gündelik hayatının içinden ve kalıcı ilişkiler kurularak örgütlenebileceğidir.

Türkiye Komünistlerinin Platformu gelişip genişleyecekse, başlangıç noktası Ankara veya İstanbul’da yapılan büyük bir deklarasyon yeterli değildir. Kuşkusuz ki deklarasyonlara da ihtiyaç vardır ama onun ete kemiğe bürünmesi, fabrikalar, mahalleler, üniversiteler, köyler, sendikalar ve yerel mücadele alanları olmalıdır. Bir yerde işçiler sendikalaştıkları için işten atılıyorsa platform orada görünmelidir. Bir yerde köylüler madene direniyorsa yalnız çevrecilerin değil işçi örgütlerinin de oraya gitmesi gerekir. Bir mahallede barınma veya ulaşım sorunu

yaşanıyorsa sosyalistler insanların kapısını çalmalıdır.

Yerel çalışma yalnız “orada bulunmak” da değildir. Bir fabrikada, mahallede, köyde ya da ekoloji mücadelesinde kalıcı ilişki kurulabiliyorsa, bunun zamanla insanların kendi sorunlarını konuşup karar alabildiği meclislere ve bu çalışmanın sürekliliğini sağlayacak platform kolektiflerine dönüşmesi gerekir. Komünistlerin görevi insanların yerine konuşmak değil, onların kendi sözlerini söyleyebilecekleri ve aldıkları kararları birlikte uygulayabilecekleri örgütlü zeminlerin oluşmasına katkıda bulunmaktır. Bir işçi direnişinde dayanışma ziyareti başlangıç olabilir; asıl mesele, ertesi gün de o işçilerle ilişkinin sürüp sürmediğidir. Bir köyde maden karşıtı toplantı yapmak değerlidir; fakat mücadele heyeti köyden ayrıldığında ilişki de bitiyorsa örgütlenme henüz kurulmamış demektir.

Buradan Türkiye solunun uzun zamandır yeterince çözemediği başka bir meseleye geliyoruz: işçi sınıfıyla diğer demokratik mücadelelerin ilişkisi.

Ekoloji mücadelesi işçi sınıfıyla diğer demokratik mücadelelerin ilişkisini gösteren iyi bir örnektir. Sermaye yıllardır “maden kapanırsa işçi ne olacak, santral yapılmazsa bölge nasıl kalkınacak?” diyerek geçim kaygısını doğanın yağmalanmasının gerekçesine dönüştürüyor. Ekoloji hareketi de çalışanların geleceğini hesaba katmadığında aynı ikiliğin diğer tarafına düşebiliyor.

Emek ile ekolojiyi birbirinin alternatifi hâline getiren bu denklem yanlıştır. Gerekli bir ekonomik dönüşümün bedeli işçiye ödetilemez; işi, ücreti ve geleceği güvence altına alınmalı, karar süreçlerine çalışanlar ve yerel halk katılmalıdır. “Adil dönüşüm” dediğimiz şey tam da budur.

Türkiye Komünistlerinin Platformunun görevlerinden biri, işçi hareketini ekoloji, kadın, gençlik ve diğer demokratik mücadelelerle aynı toplumsal zeminde buluşturabilmektir. Kapitalizmin parçaladığı hayatı demokratik halk hareketi yeniden ilişkilendirmelidir.

Kürt hareketinin Türkiye sosyalist hareketi açısından incelenmesi gereken yanlarından biri de burada ortaya çıkıyor. Eleştirilecek birçok yönü bulunabilir ve bunlar tartışılmalıdır. Fakat uzun bir tarihsel dönem boyunca kendi toplumsal alanını yaratabilmesi, kadınlardan gençlere, kültürden yerel örgütlenmeye

kadar farklı mücadele alanlarını birbirine bağlayabilmesi, süreklilik sağlayabilmesi ve siyasal hafıza üretebilmesi üzerinde düşünmek zorundayız.

Buradan çıkarılacak sonuç Kürt Özgürlük Hareketinin siyasal çizgisini komünist hareketin programı yerine geçirmek değildir. Komünistler Kürt halkının ulusal ve demokratik haklarını savunur, ortak mücadele yürütür ve başka bir hareketin örgütlenme deneyiminden öğrenir; fakat sınıfsal analizini, programını ve güncel siyasal tutumunu kendisi üretir. Öğrenmek başka şeydir, siyasal özne olmaktan vazgeçmek başka şey. Türkiye komünistlerinin yeniden ayağa kalkması da ancak bu iki tutumu birlikte taşıyabilmesiyle mümkündür: Kürt halkıyla eşitlik ve kardeşlik temelinde ortak mücadele etmek ve aynı zamanda işçi sınıfının bağımsız siyasal hattını yeniden kurmak.

Türkiye sosyalist hareketi geçmişini kuşaktan kuşağa aktarmakta da zorlandı: örgütler kapandı, arşivler dağıldı, mücadeleyi taşıyan insanlar yaşamdan çekildikçe ilişkiler ve bilgiler de kayboldu. Oysa siyasal hareket yalnız bugünkü üyelerinin toplamı değil, aktarabildiği hafıza kadar da vardır. Bu nedenle Platform, eylem koordinasyonunun yanında işçi direnişlerinin, çevre mücadelelerinin, sendikal deneyimlerin, başarıların ve yenilgilerin ortak hafızasını da oluşturmalıdır. Geçmiş nostalji için değil, aynı hataları tekrarlamamak için bilinmelidir.

Platformun çalışma ilkeleri de buna uygun olmalıdır: yeni bir merkezî otorite yaratmamalı, ağırlığı yerelde tutmalı, temsilciler toplantısına dönüşmemeli ve mücadelelerin doğrudan öznelerini karar süreçlerine katmalıdır. Merkezin işi yerelin gündemini belirlemek değil, mücadeleler arasında bilgi, deneyim ve dayanışma dolaşımını sağlamaktır. Farklılık geçici olarak katlanılacak bir kusur değil, ortak mücadele içinde üretken hâle getirilecek bir gerçekliktir; çoğulculuk da kurmak istediğimiz demokratik toplumun bugünkü pratiğidir.

Ancak demokrasi, özgürlük ve çoğulculuk her davranışa sınırsız biçimde katlanmak anlamına gelmez. Eleştiriyi, siyasal ayrılığı ve farklılığı meşru görmek başka; ortak zemini sistematik biçimde zehirleyen, güveni bozan, aşağılayan, manipüle eden, tehdit veya şiddet üreten davranışlara teslim olmak başka şeydir. Demokratik bir hareket farklılığı korumayı bildiği kadar kendi

demokratik varlığını ve birlikte mücadele etme kapasitesini korumayı da bilmelidir. Çoğulculuk kendini savunma yeteneğinden vazgeçmek değildir. Kendi ilişkilerimizde özgürlüğü ve demokratik kültürü üretemiyorsak, topluma önerdiğimiz sosyalizmin bunları gelecekte gerçekleştireceğine kimseyi inandıramayız.

Türkiye sosyalist hareketinin bugünkü sorunu da budur. Büyük bir tarihsel birikime, işçi hareketinde güçlü deneyimlere ve zengin mücadele geleneklerine rağmen bunların toplamından daha büyük bir toplumsal güç üretemiyoruz. “Vardan yok olmak” biraz da budur; çıkış ise mevcut yapıları ortadan kaldırmakta değil, taşıdıkları birikimi ortak toplumsal mücadeleye katabilmektedir. Türkiye Komünistlerinin Platformu tam da bunu ifade ediyor.

Büyük sözlerden önce küçük ama sürekli işler yapmayı öğrenmeliyiz: bir grev yerine birlikte gitmek, bir mahallede düzenli toplantı yapmak, bir çevre direnişine işçilerin dayanışmasını taşımak, işçi direnişine ekoloji hareketinin desteğini götürmek, ortak hukuk ve bilgi ağları kurmak ve gençlerin yalnız dinleyen değil sorumluluk alan özneler hâline gelebilecekleri çalışma alanları yaratmak gibi.

Demokratik bir halk hareketi yukarıdan ilan edilerek değil, bu ilişkilerin zaman içinde birbirine bağlanmasıyla oluşur. Türkiye komünistlerinin görevi de kendilerini toplumun yerine koymak değil, toplumun kendi demokratik gücünü kurabileceği ilişkilerin yaratılmasına katkıda bulunmaktır. Geçmişin büyük mirasını bugünün küçük örgüt sınırlarının içine hapsetmek zorunda değiliz.

Türkiye solu varдан yok olmak zorunda değildir; yeter ki yeniden var olmayı birbirimizi yok ederek değil, birlikte mücadele ederek güçlenmekte arayalım.■

Farklılıklarımıza Rağmen Birlikte Çalışmak

□ Armağan BARIŞGÜL

Toplum farklı bireylerden meydana gelir ve her birey kendini diğerlerinden ayıran nitelikleri taşır. En küçük topluluk olan bir ailenin bireyleri bile birbirinden farklıdır ve her farklılık bir nevi zenginlik ve doğal bir gerçekliktir.

Oturduğumuz mahallede, gidip geldiğimiz sokakta, yüzümüzü çevirip baktığımız caddede, alışveriş için çıktığımız pazarda, bir yere gitmek için bindiğimiz otobüste, bir nefes almak için girdiğimiz bir kahve veya bir çay evinde, keyifle dolaşmak için girdiğimiz bir parkta, çalıştığımız bir fabrika ve bir işyerinde nice insanlarla karşılaşırız. Her gün dolaylı veya dolaysız olarak kadın erkek, genç yaşlı, vasıflı vasıfsız demeden sayısız insanlarla muhatap oluyoruz. Muhatap olduğumuz insanlardan kimisi bir iz bırakmadan rüzgâr gibi geçip gider, kimi bizde iz bırakır ve kimileri de sürekli bir arada bir yakınlıkta bulunmaktan dolayı ayrı bir önem taşır. Bir anlık karşılaşmalar ve tanışmalar bizi pek ilgilendirmeyebilir fakat bir işyerinde birlikte çalıştığımız işçiler ve mahalledeki kapı komşularımız bizi derinden ve sürekli ilgilendirir.

İnsanlarla tanışma, ilgilenme, samimi ve kalıcı ilişkiler kurma ihtiyacı somut ve can alıcı nedenlerden kaynaklanır. Birbirimize karşı saygı ve sevgi içinde olmak ve iyi ilişkiler kurmak ortak sorunların çözümü ve taleplerin yerine getirilmesinde anahtar işlevi görür. Her gün karşılaşarak yüz yüze geldiğimiz, merhabalaştığımız kişilerle hareket edip yol yürümek her zaman daha kolay, verimli ve sağlam olur. İlişki, toplumsal yaşamın ve üretimin kaçınılmaz bir sonucudur.

Mahalle ve işyerlerindeki bir sorun orada yaşayan ve çalışanların ortak sorunudur. Sorunun çözümü için hiç kimse bir diğerlerinin ulusal kimliğine, politik görüşüne, cinsiyetine, yaşına ve hangi il veya bölgeden olduğuna bakmaksızın elini uzatır ve katkısını bekler. Çoğu zaman

bir sorun olduğunda kişiler kendiliğinden üzerine düşen görevi yerine getirir. Ortak bir sorunu kendi öz sorunu gibi bilir ve kollarını sıvayarak çalışmaya girer. Kişilerin sorumluluk bilinciyle hareket etmesi sorunların çözümünü kolaylaştırır, dostluk ve dayanışmanın gelişmesini sağlar ve barışçıl bir hava hüküm sürer.

İçinde yaşadığımız herhangi bir yerlerdeki; mahalle ve işyerlerindeki gerçekler ülke genelinin bir parçasıdır. İşçilerin, emekçilerin, kadınların ve gençlerin ezici çoğunluğu sorunlara karşı duyarlı davranmadan ve birlikte hareket etmeden çözüm olmaz. Birlikte hareket etmek bilinçli olmayı ve sorumluluk almayı gerektirir. Daha güzel ve yaşanabilir bir dünyada yaşamak istiyorsak var gücümüzle karınca kararınca çalışmalıyız.

İnsan olmanın gerektirdiği erdemlerin farkında olarak hareket ettiğimizde çok farklı ve güzel şeylerin olduğunu, kazanımların elde edildiğini görürüz. Bizi soyup soğana çevirenlere, sömürlere, baskı yapanlara, doğayı tahrip edenlere, ayrımcılıkla kışkırtıcılık yapanlara, fuhuş ve uyuşturucuya karşı örgütlü ve güçlü hareket edilmediği müddetçe devran değişmeyecektir. Birkaç kişinin çabasıyla, bir basın açıklamasıyla veya dostlar alışverişte görsün dar mantığıyla hareket etmek hiçbir zaman başarıya varamamıştır. Onun için hem teorik olarak kendimizi zenginleştireceğiz hem de geniş işçi, emekçi, halk yığınlarıyla buluşmak zorundayız. Bu konuda kafa yorarak hiç kimseyi dışlamadan ve öznel davranmadan yürümeliyiz.

Bir işçiye her şeyden önce işçi gözüyle bakılmalıdır. Onun nereli olduğundan, hangi düşüncüyü taşıdığından, hangi partiye oy verdiğinden, ne gibi bir karakter taşıdığından, cinsiyetinden, yaşından ve tipinden önce bir emekçi, bir sömürülen, bir ezilen ve yaşama karşı aç olan biri olduğu gerçeği görülmelidir. Toplumdaki ve üretim içindeki konumundan dolayı her işçi fazla çalışmasına karşın yoksulluk içinde yaşıyor, asgari ihtiyaçlarını

gidermekten zorlanıyor, tabiri caizse iki yakası bir türlü bir araya gelmiyor. Bir sevinçle eline geçen maaşı bir haftada tüketiyor, ev kirası, elektrik, su, doğal gaz, telefon, internet faturaları ödemesiyle. Ailece gidip seçkin bir lokantada oturup karnını doyurmak, yıllık iznini kullanarak keyifli bir gezi yapmak, kültür ve sanat etkinliklerine katılmak nerdeyse bir hayaldir. Yemeden içmeden kıskarak yıllarca biriktiği birkaç kuruşla aldığı arabasını bir keyifle yıkar temizler ama doyaya binip gezemez çünkü arabasının deposuna yakıt dolduramaz. Neden mi? Artık yakıttan çok pahalı olduğundan mı, maaşının başka bir deyimle parasının azlığından veya yokluğundan mı dersiniz...

Sorunların çığ gibi büyümesine ve kangrenleşmesine karşın hiç şüphesiz ters giden bir şey var: sorunlara karşı bir araya gelmemek ve ortak bir tavır koymamak! “Alan memnun, satan memnun.” mealinden bir deyiş var, çoğunlukla vurdumduymazlığı çağırıştırır. Bugün kapitalistler, çeteler veya kimileri ülkenin durumundan memnun olabilir veya öznel davranmakla memnuniyetini ifade edebilir. Ancak gerçek bambaşkadır. Madalyonun bir yüzü “cennet” diğer bir yüzü “cehennem”dir. Karnını doyurmanın peşinde koştuktan, ailesini ayakta tutmaktan ve muhannete muhtaç olmamak için kılı kırk yararak hareket etmekten başka bir şey düşünemeyen büyük çoğunluk başını iki elinin arasına alarak yeniden, yeniden, yeniden düşünmek zorundadır.

Bizler bir türlü karşılık bulamayan eski, köhne ve marjinal kalmayı sağlamaktan öteye geçmeyen alışkanlıklarımızı, söylemlerimizi, çalışma tarzlarımızı sorgulamak ve terk etmek zorundayız, aksi halde boşuna öğütmüş oluruz. Halk yığınlarının, işçilerin ve emekçilerin demokratik çalışma zemini meclisler ve platformlardır. Meclisler ve platformlardır ki her yaştan, cinsten, meslekten, ulustan ve politik görüşten insanların buluştuğu, ortak hareket etmekle yol aldığı yerlerdir. Birbirimizin farklılığının bilincinde olarak dostluk içinde ortak

noktalar üzerinde hareket ettiğimizde büyür, gelişir, güçlenir ve kazanırız. Aksi halde birbirimizden ayrı durur, kuşkuyla bakar ve parça pörçük olmaktan öteye de geçemeyiz. Ne yazık ki aynı şeyi konuşur, duygu ve düşüncelerimizi dile getirir, keyifle oturup çay içeriz ama iş ortaklaşmaya gelince ‘senin oğlan, benim oğlan’ misali haline gelir, egolarımıza esir düşer ve sonuçta tek başımıza kalıyoruz. Geçmişin olumsuzluklarıyla olan bağımızı bir türlü koparamıyoruz. Çünkü yeni bir yol açarak etkin olamıyoruz. Her birimiz günlük ve ivedi ihtiyaçlarımızın giderilmesi için hiç tereddüt duymadan canla başla çalışırız fakat bireyi aşan ortak toplumsal sorunlara ve geleceğe karşı ise gökyüzünde parıldayan bir yıldız bakar gibi melankolik bir duyguyla yaklaşırız.

Güzel bir yaşam ve güvenilir bir gelecek için bir araya gelip buluşmak, ortak hareket etmek ve kalıcı arkadaşlıklar, dostluklar edinmek zorundayız. Güzel bir yaşam, barışçıl ve demokratik bir Türkiye kendiliğinden kurulamaz. Halk yığınları istediği, güçlerini birleştirdiği ve kararlılıkla hareket ederek mücadele verdiği zaman yol alınır ve güzel günlerin kapısı aralanır.

Biz işçiler, emekçiler, ezilenler ve güzel bir geleceği düşleyenler çoğunluk-tayız, milyonlar ve her engeli, her gücü yenebilecek potansiyele sahibiz. Kazanmaya karşı en ufak bir tereddüt geri adım demektir. Onun için umudumuzu yitirmeden mücadele azmini elde bırakmadan ve birbirimize karşı güvensizlik duymadan hareket etmemiz en doğru ve en doğal olanıdır.

Kapitalizmde sömürüyü sınırlamanın, ırkçılığı durdurmanın, halkların birbirlerine karşı dostluğunu sağlamanın, kadın cinayetlerini durdurmanın ve doğanın tahribatına karşı direnmenin biricik yolu yerelerde kolektif çalışmaların yapılmasıdır. Onun için bütün farklılıklarımızla birlikte ortak bir ruhla çalışmalıyız. Kimin ne düşündüğü ne söylediği değil, kimin neyi nasıl yaptığı önemlidir.■

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 7 Ağustos 2026 Tarihli Açıklaması:

Çerçeve Yasa Tasarısı Tasfiye Amaçlıdır Sonucu Halkların Direnişi Belirleyecektir!

İki yılı aşkın bir süredir İmralı'da Abdullah Öcalan'ın şahsında PKK ile devlet arasında devam eden müzakere sürecinin birinci aşaması Çerçeve Yasa üzerinde sağlanan mutabakatla büyük ölçüde sonuçlandı.

TKP Merkez Komitesi PKK ile devlet arasında hem müzakere yapılmasını hem de taraflar arasında TBMM Raporu'nun 6'ncı maddesinde silahsızlanma ve yasallaşma ile ilgili adımın atılmasıyla ilgili mutabakata varılmasını Kürt isyanları tarihinde bir ilk olarak tarihi öneme sahip siyasi bir sonuç saymakta ve selamlamaktadır. Koçgiri isyanından başlayarak Dersim soykırımına kadar devam eden tüm isyanlar yenilmiştir ve o nedenle Ali Şerler, Şeyh Saidler, Seyit Rızalar ve diğerleri ile devlet arasında bir uzlaşma sağlamaya Türk devleti gerek bile görmemiş, müzakere masası ve uzlaşma yerine "idam sehpaları" kurulmuş ve isyan önderleri idam edilmiştir. Bugün söz konusu yasanın TBMM ezici çoğunluğu tarafından güçlü bir mutabakatla onaylanacak olması o nedenle daha öte gelişmelerin gerçekleşmesinde stratejik bir adımdır.

İlk büyük sonuç ülkenin siyasi hayatını zehirleyen "terörle mücadele" diye tanımlanan dönemin kapanması, kırk yıl süren Kürt isyanının haklılığının fiilen kabul edilmesi, Öcalan'ın önderliğinde isyan örgütlerinin muhatap alınmasıyla, ortadan kalkmayan Kürt Özgürlük Hareketinin meşruiyet kazanmasıdır.

Ancak müzakerenin siyasi sonucunun büyük bir önem taşımasına karşılık Çerçeve Yasa'nın hukuki içeriği karşılıklı mutabakatın ruhuna uygun bir içerik değildir.

Çünkü "silahsızlanma ve yasallaşma" Bahçeli'nin ünlü konuşmasıyla ortaya çıkmış bir stratejik yönelim değildir. PKK Önderi Öcalan daha 1990 yılının başlarında devlete bugün sağlanan "uzlaşma-yı" önermiş, bu uzlaşma devletin PKK'yi

imha etme amaçlı savaşı sürdürmesi nedeniyle gerçekleşmemiştir. Çerçeve Yasa ile devlet çok büyük bir gecikmeyle Öcalan'ın stratejik yönelimini kabul etmiş, savaşın yıkıcı sonuçlarının sorumluluğunu yükümlenmiştir.

Buna karşılık söz konusu yasanın hukuki içeriği sanki bu tarihi sorumluluk ve savaşla işlenen suç devlete değil de Öcalan ve PKK'ye aitmiş gibi, silahsızlanacak ve siyasi hayata atılacak olanları "suçlu" kategorisinde saymaktadır. TKP bu yaklaşımı devletin Kürt sorununda çözümü ciddi biçimde düşünmediğinin, silahsızlanma ve yasallaşma sürecini "suçluları" cezalandırmaktan vazgeçerek onlara bin bir şartla "özgürlük" bahşeder bir lütf gibi göstermesinin, Kürt özgürlük hareketini tasfiye etme niyetinden vaz geçmediğinin kanıtı olarak kabul etmeyecektir.

Bununla birlikte bu yasanın hukuki olarak uygulanması sonucunda halklarımız Kürt sorununun çözümü perspektifiyle "yarım kalmış demokratik halk devrimini" silahlı yoldan tamamlama yolunda ilk ve çok değerli bir adım atmış olacaktır.

O nedenle TKP, Çerçeve Yasa'nın hukuki içeriğindeki olumsuz unsurları değil, müzakerenin birinci aşamasında elde edilen siyasi kazanımı önemsemektedir.

TKP Merkez Komitesi olarak partimizin "yasallaşma" deneyinin dramatik sonucundan çıkardığımız derslerden birini bu vesileyle kamuoyu ile paylaşmak isteriz.

TKP 1980'lerin ikinci yarısında parti çizgisini "yenileme" temelinde yasallaşma konusunda hiçbir ön hazırlık olmadan illegal örgütlenmesini dağıttı. PKK liderliğinden farklı olarak zayıf bir liderlikle bu stratejik kararı aldıktan sonra "yasallaşma süreci" boyunca yaklaşık iki yıl esas olarak hapisteki TKP Başkanı ve Genel Sekreteri'nin "özgürlüğünü" talep eden

bir politik çalışmayla kendini sınırladı. O iki yıl boyunca Özal iktidarının neo-liberal, emek düşmanı "reformlarına", daha önemlisi Kürdistan'da devletin imha savaşına karşı fiilen sessiz kaldı. Bu hata TKP'nin işçi ve emekçi sınıfların saflarındaki gücünün tasfiyesine ve Kürdistan'da gelişen devrimci süreçten kopmasına neden oldu. Sonuçta TKP, partimizin 7'nci Kongresini topladığımız tarihe kadar yıkıcı bir likidasyon yaşadı.

TKP bu tarihi tecrübeden aldığı dersle, bir yandan Öcalan'a statü tanımadan, onun şartlarını her an geri alma imkanını elinde tutarak "iyileştirme" ve Çerçeve Yasayla yasallaşacak olan Harekete karşı her an saldırıya geçme imkanına sahip olma ve Çerçeve Yasa'nın yürürlüğe girmesini MGK'nin inisiyatifine bırakarak "oyalama" politikasını sürdürme "sinsi ve kurnaz" taktiğine dikkat çeker. Bu oyalama taktiğinin amacı Kürt özgürlük hareketini tasfiye etmektir.

Bu taktiği boşa çıkarmak için, TKP;

Bir yandan başta Öcalan'ın özgürlüğü olmak üzere, Kürt özgürlük hareketinin tüm kadrolarının ve sempatanlarının özgürlüğü için mücadele ederken, "şartlı ve güvenilir kısmı af" yerine "genel siyasi af" için mücadele edecektir. İktidar 15 Temmuz çakma darbesi sonucunda ve CHP'ye karşı başlattığı darbe sonucunda tutukladığı ve mahkum ettiği kişiler yararlanmasın diye, uygulamada ne sonuç vereceği belli olmayan bir Çerçeve Yasa ile sınırlı bir adım atmıştır. Demokrasiye yaklaşmanın en belirleyici adımı zindanların boşaltılmasıdır.

TKP, TBMM Raporunun 6'ncı maddesi temelinde Çerçeve Yasa'yla atılan "yarım" adımın tamamlanması amacıyla, TBMM Raporunun 7'nci maddesi temelinde yürüyecek "müzakere sürecinin" ikinci aşamasında Baş Müzakereci Öcalan'ın ve

Hareketin tüm çabalarını elindeki olanaklarla destekleyecektir.

TKP, ikinci müzakere sürecinin görevleriyle, süregiden darbeye, ekonomik krizin yükünü emekçi halkın sırtına yüklemeye, NATO Zirvesinde kararlaştırılan Rusya, İran ve Çin karşıtı stratejiye teslim olan ve Türkiye'yi her an İran ya da Ukrayna savaşına sürükleyecek dış politikaya karşı mücadeleyi birleştirecektir. Müzakere ve mücadele diyalektiğini doğru kurmak önümüzdeki dönemde hayati önemdedir. Müzakere sürecinin kırılğan karakteri nedeniyle, siyasi muhalefet görevlerinden geri kalma, halkları "beklemeye" mahkum eder ve çürümeye yol açar.

"Silahsızlanma ve yasallaşma" süreci güvenilir bir hukuki çerçeveye kavuşturulmadan "oyalandığı" zaman, hiç kimse darbeden karanlık bir diktatörlüğe ve savaşa geçilmeyeceğini garanti edemez. O nedenle TKP, eğer iktidar müzakere-nin ikinci adımının atılmasını oylar, bu esnada darbe sürecini derinleştirme yolunda ilerler ve dünya savaşına bütçeyi yutarcasına silahlanmayla hazırlanmaya devam ederse ve halk düşmanı ekonomik politikayı sürdürürse, bu iktidara esasen halkların direnişi ve mümkünse erken seçimle son verme mücadelesinde üstüne düşen rolü oynayacaktır. TKP, Yeni Parti ile Dem Parti arasında müzakere sürecinin ilerletilmesi ve darbenin püskürtülmesi temelinde eylem birliğini Türk ve Kürt emekçi halkının stratejik ittifakı adına destekleyecektir.

TKP'nin bugünkü aşamada taktik siyasi çizgisi özetle böyledir. ■

**Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
7 Ağustos 2026**

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır)

Ömer AĞIN ile Söyleşi / ANF

Yeni Dönem, Yeni Bir Mücadele ve Örgütlenme Anlayışı Gerektiriyor

Türkiye Komünist Partisi eski MK üyesi ve yazar Ömer Ağın, Çerçeve Yasa’yla başlayan sürecin yalnızca hukuki düzenlemeler üzerinden değerlendirilmeyeceğini belirterek, Kürt sorununun çözümü ve Türkiye’nin demokratikleşmesi açısından yeni bir döneme girildiğini söyledi. Yasanın henüz bir başlangıç olduğunu ifade eden Ağın, bundan sonraki sürecin geçmiş deneyimlerin olduğu gibi tekrarlanmasıyla değil, bu birikimin yeni koşullarda yeniden değerlendirilmesiyle ilerleyebileceğini kaydetti.

Fırat Haber Ajansı’na değerlendirmelerde bulunan Ömer Ağın, mevcut gelişmenin Kürt sorununun çözümü açısından nihai bir sonuç değil, yeni bir sürecin başlangıcı olduğunu belirterek, “kapının aralandığını” söyledi. Yeni dönemin yalnızca mücadele yöntemlerinde değil, zihniyet, örgütlenme ve kadro anlayışında da değişim gerektirdiğini belirten Ağın, “Yeni olan her şey eskiden daha ileridir ama yeni olan her şey geleceğe de cevap verecek durumda değildir” diyerek, geçmiş deneyim ile yeni dönem arasındaki ilişkinin nasıl kurulması gerektiğine dikkat çekti.

‘Her olayın geniş ve dar bir anlamı var’

Uzun süredir tartışılan yasanın sadece ortaya çıktığı andaki biçimiyle değil, uzun bir sürece bağlı olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade eden Ağın, doğa ve toplum olaylarının dar ve geniş anlamları bulunduğunu kaydetti. Yasanın geniş anlamının, uzun vadede Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözümünün önünü açabilecek bir gelişme olarak ele alınabileceğini belirten Ağın, dar anlamının ise henüz başlangıç aşamasında olan bir hukuki düzenlemeye işaret ettiğini ifade etti. Bunun, Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan’ın da ifade ettiği biçimiyle ‘bin kilometrenin ilk adımı’ olarak görülmesi gerektiğini söyleyen Ağın, ancak bu başlangıcın kendiliğinden nereye gideceğini düşünmenin mümkün olmadığını, toplumsal gelişmelerin karşılıkların ve mücadelelerin içerisinde biçimlendiğini belirtti.

‘Karşıtlar hem birlikte hem de mücadele halinde’

Sürecin anlaşılması için teorik bir çerçeveye de ihtiyaç duyulduğunu işaret eden Ağın, her olayın zıtların birliği ve mücadelesiyle oluştuğunu, buna diyalektiğin çekirdek yasası denildiğini söyledi. Bu çerçevede toplumsal ve siyasal tarafların kendi konumlarını güçlendirmeye çalıştığını belirten Ağın, devlet ile demokrasi güçleri arasındaki ilişkinin de bu çelişki ve mücadele içerisinde ele alınması gerektiğini vurguladı. Ağın, yasa-ya ilişkin değerlendirmede de yalnızca “iyi yasa- kötü yasa” biçimindeki bir yaklaşımın yeterli olmayacağını, hukuki ve siyasal boyutların birlikte ama birbirinden ayrıştırılarak ele alınması gerektiğini vurguladı.

‘Hukuki açıdan boşluklar var, siyasi anlamı büyük’

Yasanın hukuki boyutunda önemli belirsizlikler ve boşluklar bulunduğuna dikkat çeken Ömer Ağın, belirli tarihlere ve koşullara bağlanan hükümlerin kimleri ve hangi ölçütlerle kapsayacağını açık olmadığını belirtti. Hukukçu olmadığını ifade eden Ağın, bu nedenle düzenlemenin hukuki boyutunun hukukçular ve hukuk alanındaki uzmanlar tarafından ayrıntılı biçimde ele alınması gerektiğini söyledi. Yasanın hukuki açıdan taşıdığı eksikliklerin, düzenlemenin siyasi anlamını ortadan kaldırmadığını vurgulayan Ağın, mevcut düzenlemenin siyasi açıdan önemli bir adım olduğunu ifade etti.

Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözülmesinin yeni bir yaklaşım olmadığını hatırlatan Ağın, Kürt Özgürlük Hareketi ile demokratik toplum mücadelesi yürüten güçlerin 1993’ten bu yana diyalog, müzakere ve demokratik yöntemlerle çözüm arayışını savunduğunu belirtti. Bugün ortaya çıkan gelişmenin de bu yaklaşımın yeni koşullarda yeniden gündeme gelmesi olarak değerlendirilmesi gerektiğini söyledi.

‘Kapı aralanmıştır’

Gelinen aşamayı “kapının aralanması”

olarak nitelendiren Ağın, ortaya çıkan gelişmenin demokrasi güçleri açısından önemli bir siyasi kazanım olduğunu belirterek, bununla birlikte mevcut düzenlemenin Kürt sorununun çözen nihai bir adım olarak değerlendirilmemesi gerektiğini vurguladı. Türkiye’nin yakın tarihine bakıldığında Kürtlerin varlığının ve buna bağlı olarak bazı demokratik hakların tartışma konusu edilmesinin başlı başına önemli bir değişime işaret ettiğini belirten Ağın, asıl önemli gelişmenin çatışma alanında yürütülen bir meselenin hukuk ve siyaset alanına taşınmaya başlaması olduğunu ifade etti.

Ağın, böylece uzun yıllar çatışma zemininde ele alınan bir sorunun diyalog, müzakere ve karşılıklı anlayış üzerinden çözüm arayışına açılan yeni bir alana taşındığını kaydetti. Fakat bu alanın açılmış olmasının sorunun çözüldüğü anlamına gelmediğini belirten Ağın, ortaya çıkan gelişmenin ancak mücadelenin ve siyasal sürecin devamıyla anlam kazanabileceğini vurgulayarak, mevcut aşamanın küçümsenmemesi gerektiğine ve kendiliğinden nasıl bir sonuca ulaşacağını da varsayamayacağına dikkat çekti.

‘Yeni bir dönem, yeni bir süreç başlamıştır’

Yasanın Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından geçmiş dönemlerle kıyaslandığında görece önemli bir siyasi kazanım niteliği taşıdığını dile getiren Ömer Ağın, bunun nihai bir sonuç değil, yeni bir sürecin başlangıcı olduğuna işaret ederek, sürecin hangi yöne evrileceğinin ise tarafların mücadele kapasitesi, örgütlülük düzeyi ile siyasal ve teorik birikimine bağlı olduğunu kaydetti.

Yeni dönemin temel tartışmalarından birinin geçmişle nasıl bir ilişki kurulacağı olduğunu belirten Ağın, ne geçmiş deneyimlerin bütünüyle reddedilmesini ne de eski yöntemlerin değişen koşullara rağmen olduğu gibi sürdürülmesinin doğru olmadığını altını çizdi. Politik mücadele içerisinde oluşan deneyim ve birikimin korunması gerektiğini dile getiren Ağın, aşılması gerekenin ise zamanla

kalıplaşan, kendini tekrar eden anlayışlar olduğuna dikkat çekerek, bu nedenle yeni dönemin, kendi özgün koşullarına uygun yeni mücadele yol ve yöntemlerini zorunlu kıldığını söyledi.

Değişimin yalnızca mücadele araçlarıyla sınırlı olmadığını da kaydeden Ağın, zihniyet, örgütlenme ve kadro anlayışında da kapsamlı bir yenilenmeye ihtiyaç bulunduğunu belirterek, geçmişin deneyimlerinden beslenen ancak onun tekrarına düşmeyen yeni bir mücadele çizgisinin oluşturulması gerektiğini vurguladı.

‘İşin diyalektiği güven değil, mücadelenin kendisidir’

Yeni süreçte güven unsurunun öneme dikkat çeken Ağın, hak ve hukuk bakımından karşıt konumlarda bulunan toplumsal ve siyasal güçler arasındaki ilişkinin yalnızca güven temelinde yürümeceğini kaydetti. Ağın, bu ilişkilerde belirleyici olanın tarafların örgütlülüğü, mücadele kapasitesi, kurdukları ittifaklar ve siyasal gelişmelerin yarattığı olanakları değerlendirme yeteneği olduğunu dile getirdi.

“İşin diyalektiği güven değil, mücadelenin kendisidir” diyerek yaklaşımını özetleyen Ağın, yeni süreçte ortaya çıkacak sonuçların da tarafların örgütlü mücadelesi tarafından belirleneceğini belirtti.

‘Bir daha silahlı mücadeleye geri dönmeyeceğiz’ yaklaşımının mücadelenin sona erdiği biçiminde yorumlanamayacağını belirten Ağın, bunun değişen koşullara uygun yeni mücadele biçimlerinin geliştirilmesini zorunlu kıldığını dile getirdi.

Geçmişte kullanılan mücadele yöntemlerinin tümüyle reddedilmesine karşı çıkan Ağın, esas meselenin tarihsel deneyimi yeni koşullarda yeniden üretmek olduğunu söyledi. Geçmişte sonuç almış yöntemlerin aynı biçimiyle sürdürülmesinin yeni dönemin ihtiyaçlarına karşılık vermeyeceğine dikkat çeken Ağın, deneyimin korunması ile yöntemle-

rin donuklaştırılması arasındaki farkın iyi kavranması gerektiğinin altını çizdi.

Kitle örgütlenmesini de bu dönü-şümün temel başlıklarından biri olarak değerlendiren Ağın, yeni dönemin geçmiş örgütlenme kalıplarıyla yürütülemeyeceğini vurgulayarak, değişen siyasal koşulların yeni örgütlenme modellerini ve buna uygun yeni bir kadro anlayışını gerekli kıldığını söyledi.

‘Tek bir mücadele yöntemiyle bugüne gelinmedi’

Ömer Ağın, Kürt Özgürlük Hareketi’nin elli yıllık tarihine bakıldığında, her türlü mücadele yöntemiyle bugüne geldiğine dikkat çekerek, “Eğitilmiş kadrolar yalnızca demokratik siyaset yürütmedi; aynı zamanda kendini korudu, örgütlendi, halkın içinde çalıştı. Bugünkü birikim de bu çok yönlü mücadele deneyiminin ürünüdür. Çatışma düzeyinden hukuk ve siyaset zeminine geçmek mücadeleden vazgeçmek anlamına gelmiyor. Değişen şey mücadelenin kendisi değil, ana mücadele biçimidir. Barışçıl ve demokratik yöntemlerin esas hale gelmesi, halkın kendini savunma ve demokratik haklarını koruma iradesini ortadan kaldırmaz. Yeni dönemin görevi eskiyi tekrarlamak değil, geçmişin deneyiminden güç alarak yeni mücadele biçimleri yaratmaktır” dedi.

Bu süreçte Kürt Hareketi ile Türkiye demokrasi güçlerinin ortaklaşmasının önemine değinen Ağın, “Başta Kürt demokratik hareketi ve Türkiye demokrasi güçleri olmak üzere artık bir bütün olarak beraber hareket edeceğiz. Artık Kürt Özgürlük Hareketi ile Türkiye Hareketi diye böyle köşelerle birbirinden ayrılmış bir hareketten söz edilemez. Bu yeni dönem aynı zamanda birlikte paradigma geliştirme dönemidir. Özellikle Kürt Özgürlük Hareketi tarafından geliştirilen paradigmanın yeni koşullarda ortak biçimde tartışılması, anlaşılması ve içselleştirilmesi gerekiyor” diye konuştu.

‘Bu süreçte eksiklerimizi de konuşmak zorundayız’

“Bu yeni dönemde yalnızca yeni hedefleri değil, eksiklerimizi de konuşmak zorundayız” diyen Ağın, şu tespitlerde bulundu: “Yeniden demokratik ve militanca bir arınmaya ihtiyaç var. Bu yalnızca legal siyaset açısından değil, bütün siyasal yapılar açısından ele alınmalıdır. Af istemek bir lütuf istemek değildir; mücadelenin geldiği noktada eşitliği talep

etmektir. Geçmişte ortaya çıkan eksiklikleri, o eksiklikleri yaratan aynı anlayışla gidermek mümkün değildir. Yeni bir organizasyona, yeni bir zihniyete ve yeni bir örgütlenme anlayışına ihtiyaç var. Paradigmayı papağan gibi ezberlemek değil, özümsemek, onu geliştirerek yeni şeyler söylemek gerekir.”

Kürt halk önderi Öcalan’ın statüsü

Bu sürecin temel aktörlerinden olan Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan’ın statüsünü ve özgürlüğünü sürecin gidişatı için önemli bulduğunu ifade eden Ağın, “Sayın Abdullah Öcalan’ın statüsü denildiğinde bundan sadece daha iyi yaşam koşulları anlaşılmamalıdır. Çatışmalı dönemden hukuk ve diyalog zeminine geçişi yönetecek bir yapılanmaya ihtiyaç vardır. Paradigmayı üreten insanın onun hayatla buluşmasında da yer alması gerekir. Mevcut yasa Abdullah Öcalan’a doğrudan statü veren hükümler içermiyor; bunu ilk adım olarak görmek gerekir. Hiç kimse ‘al bu senin hakkındır’ demez. Statü de diğer demokratik kazanımlar da ancak örgütlü mücadeleyle elde edilir. Bunun gerçek güvencesi de halkın örgütlü mücadelesidir” dedi.

Bölgesel gelişmeler ve Kürt sorununa etkisi

Yeniden yapılanma tartışmasının sadece iç örgütsel meseleler üzerinden ele alınamayacağını belirten Ömer Ağın, bölgesel güvenlik yapılanmaları, yeni ittifaklar ve küresel sermayenin bölgeyi şekillendirmeye yönelik girişimlerinin de yakından izlenmesi gerektiğini söyledi.

Kürt sorunu ile Türkiye’deki demokratikleşme meselesinin yalnızca Türkiye ve Kürdistan sınırları içerisinde değerlendirilemeyeceğini vurgulayan Ağın, Kürtlerin farklı parçalarında ortaya çıkan örgütlenmelerin kendine özgü koşulları bulunduğu dikkat çekti. Bu nedenle Türkiye’de yaşanan gelişmelerin bölgesel gelişmelerden bağımsız ele alınamayacağını ekledi.

Ağın, yeni dönemin ihtiyaçlarını değerlendirirken örgütsel ve teknik değişimlerin ötesinde bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç bulunduğunu söyledi. Türkiye’deki gerilimlerin ve örgütsel sorunların aşılmasının yalnızca yeni yapılar oluşturmakla mümkün olmayacağını belirterek, yeni dönemin koşullarına uygun bir zihniyetin geliştirilmesi gerektiğini ifade etti. Bu dönüşüm için de toplumsal bir potansiye-
lin bulunduğunu kaydetti. ■

Pazara Kadar Değil, Mezara Kadar...

□ Orhan DEMİRBAĞ

Halit Erdem (DİSK T. Maden-İş eski Genel Sekreteri ve TKP MK eski üyesi), **Turhan Ata** (DİSK eski GYK ve Bank-Sen eski MYK üyesi), **Mahmut Mengüllüoğlu** (İGD Kurucularından ve MYK eski üyesi), **Kemal Atakan** (Mustafa Suphi Vakfı Başkanı), **Armağan Barışgöl** (Politika Gazetesi Sorumlu Yazışleri Müdürü) gibi isimlerin çağrısıyla 10 Eylül 2025’te **Mustafa Suphi Vakfı**’nda yapılan basın toplantısında **Türkiye Komünistlerinin Platformu**’nun kuruluşu duyuruldu.

Açış konuşmasında; üç bölümden oluşan bir basın açıklaması yapılacağı vurgulandı. Bu başlıkların; **1-** TKP’nin 105. Kuruluş Yıldönümü üzerine sözümüz, **2-** Barış ve Demokratik Toplum Süreci hakkında görüş ve yaklaşımlarımız ve **3-** Türkiye Komünistlerinin Platformu üzerine görüşlerimizi kapsayacağı belirtildi.

Türkiye Komünistlerinin Platformu’nun görüş ve düşüncelerimizin yaşama geçirilmesi için bir girişim olduğuna özellikle vurgu yapılarak, bunun bir parti olmadığı özellikle belirtildi. Basın toplantısına davet eden çağrıcıların sembolik olarak temsil niteliğindeki arkadaşlarımızdan, yoldaşlarımızdan olduğu, ama sadece bunlardan ibaret olmadıkları, Türkiye’nin birçok il ve ilçesinden, yurtdışından arkadaşlarımızın da gönderdikleri dayanışma mesajlarında bu girişimi desteklediklerini söylemek gerekir. Burada özellikle vurgulanan şey, “*bu Platformu sadece TKP geleneğinden gelen yoldaşlar ile sınırlamadan, TKP geleneğinden gelmesine rağmen bugün farklı değerlendirmeleri olan, Marksizm-Leninizm’i teorik olarak bir dünya görüşü olarak kabul eden dostlarımız, arkadaşlarımız ve yoldaşlarımız ile birlikte yürütmeyi ve geliştirmeyi amaçlıyoruz.*” cümlesiydi.

Elbette bu oluşuma destek vermesini beklediğim eski komünistlere sözüm yok. Zaten onlar yıllar geçse de “*sol memelerin altındaki cevahiri karartmayanlardır*”. Nerede olsalar, kendilerine ihtiyaç duyulduğunda orada seve seve yer alacaklarına inanıyorum. Bir de konfor alanlarında kılını kıpırdatmaya mecali olmayanlar, “*komünist eskileri*” var. 1980 faşist darbesinden hemen sonra teslim bayrağını çekenler, oldukça da çokturlar... Çok bilmişler, ukalâlıklarından yanlarına yaklaşılmayanlar... Sosyal medyada sıkça boy gösterenler, her konuya maydanaz olanlar... Bunların en çok sıkıntı duydukları, eziklik hissettikleri şey eski komünistlerin hala mücadeleyi sürdürmeleridir. Bu yüzden onlardan nefret ediyorlar. Sosyal medyada utanmadan onlara küfredip, hakaret ediyorlar. Böylece tatmin oluyorlar. Komünist eskileridirler ama topluluklarda, bir araya geldiklerinde kendilerini bir zamanlar üst düzey sorumlu oldukları titrleriyle tanıstırmaktan da geri durmazlar.

Neredeyse bir yıldır Türkiye Komünistlerinin Platformu olarak istenilen düzeyde olmasa da İstanbul, İzmir, Bursa, Mersin, Antalya gibi büyük illerde önemli çalışmalar yapıldı. Bir araya gelişler oldu. 1976’da DİSK’in 1 Mayıs yasağını kırarak Taksim’de 1 Mayıs’ı yüzbinlerle kutlamasının 50. yılında yoldaşlarımızın olduğu her yerde TKPlatformunun bayraklarıyla katıldığına tanıklık ettik.

Bugün birçok eski komünist yoldaşımız, sayıları oldukça fazla olan emekli sendikalarında aktif çalışıyorlar. Bazıları yönetimlerinde görev alıyorlar. Çünkü bizler artık eski kuşak komünistler sayılırız. 70-80 yaş aralığında komünistleriz. Çoğumuz yaşlılık hastalıklarıyla boğuşuyoruz. Her geçen gün de birer birer eksiliyoruz. Ömrümüzün bu son demlerinde olsak da mücadeleden geri durmuyoruz. Saflarında olmaktan gurur duyduğumuz partimizden, ideallerimizden ödün vermiyoruz. Kendi adıma son nefesime kadar mücadele etmekten, katkıda bulunmaktan vaz geçmeyeceğim. Tanıdığım birçok yoldaşımın da böyle düşündüğüne eminim... Çünkü ben Türkiye Komünistlerinin Platformu’nun bir emektarıyım...■

Yasa Geçti... Şimdi Güvenmek Değil, Görme Zamanı

□ Saadet METİN

Çerçeve Yasa Meclis'ten geçti. 10 Ağustos'ta yapılan oylamada 467 milletvekili "evet" dedi. Muhalefet partilerinin önemli itirazlarına, şerhlerine ve güvensizliklerine rağmen yasa kabul edildi.

Ben bu yazıyı Meclis'teki oylamadan önce, **"Yasaya evet demek devlete koşulsuz güvenmek midir?"** başlığıyla yazmıştım. Şimdi aynı sorunun bir adım sonrasındayiz. **Yasaya evet dedik. Şimdi güvenmek değil, görmek zamanı.** Çünkü yasaya evet demek hükümete güvenoyu vermek değildir. Bir barış ve demokratikleşme ihtimaline kapıyı açık tutmaktır. Şimdi asıl mesele, bu yasanın nasıl uygulanacağıdır.

Ne yapılacağını henüz bütünüyle bilmiyoruz. Dolayısıyla ne, olmuş bitmiş bir barıştan söz etmek için erken; ne de sürecin başarısız olacağını şimdiden ilan etmek için elimizde yeterli veri var. Ama artık bekleyip seyredeceğimiz bir aşamada da değiliz. **Meclis kararını verdi. Şimdi uygulamayı göreceğiz.**

Karayılan'ın mesajı: Evet, ama yalnızca silah bırakmaya değil

Yasanın hemen ardından Murat Karayılan'ın yaptığı açıklama, sürecin diğer tarafındaki beklentilerin de ne kadar farklı olduğunu gösteriyor. Karayılan, yasayı bütünüyle reddetmiyor. Aksine yeni yasayı önemli ve değerli bir adım olarak nitelendiriyor. Mücadelenin savaş ve silah zemininden siyaset ve hukuk zeminine taşınmasına hazır olduklarını söylüyor.

Ama aynı zamanda yasanın eksik olduğunu düşünüyor. Öcalan'ın kapsam dışında bırakılmasını, Kürt meselesine ve demokrasiye ilişkin açık ifadelerin

bulunmamasını ve sürecin yalnızca silah bırakmaya indirgenmesini eleştiriyor. Öcalan'ın süreçteki rolünü de kendileri açısından vazgeçilmez görüyor.

Kulislerde, devletin Abdullah Öcalan'ın İmralı'dan kaydedilmiş bir video veya sesli mesajıyla dağa doğrudan "silahları teslim edin" çağrısı yapmasını planladığı konuşuluyordu. Ancak bunun Kandil açısından yeterli görülmediği, Öcalan'ın örgüt yöneticileriyle doğrudan temas kurmasının istendiği de ileri sürülüyor.

Bunlar henüz resmî olarak doğrulanmış bilgiler değil. Karayılan'ın mesajında bir taraftan: **Demokratik cumhuriyete evet. Demokratik siyasete evet. Kahlı barışa evet. Yeni bir sayfaya evet** derken, diğer taraftan: **Sadece silah bırakmaya hayır. Eski "terörist" diliyle yürütülen bir sürece hayır. Öcalan'ın devre dışı bırakıldığı bir sürece hayır** diyen bir yaklaşım var.

Devlet kanadı ise Karayılan'ın bu açıklamalarını elbette bekliyordu. Güvenlik bürokrasisinin, on binlerce silahlı

militanın yalnızca bir kanun çıktı diye anında silah bırakmayacağını farkında olduğu açık. Kamuoyuna yansıyan bazı değerlendirmelerde, güvenlik bürokrasisinin "Kandil baronları" olarak nitelediği örgütün üst düzey yöneticilerinin direnç gösterebileceği öne sürülüyor.

Bu çerçevede, MİT gözetimindeki "ikna timlerinin" doğrudan alt kadroların ailelerine yönelerek örgütün tabanını çözme stratejisi uygulamaya başladığına ilişkin haberler de medyada yer aldı.

Ancak bu haberler hükümet veya devlet kurumları tarafından açıklanmış resmî bilgilere dayanmıyor. Bir yandan Kürt hareketi devleti sıkıştırıyor, diğer yandan devlet masadaki konumunu güçlendirecek planlar yapıyor.

Kürt hareketinden gelen mesajı basitçe **"silah bırakmayı reddediyorlar"** diye okumak, açıklamanın bütününi görmemek olur. Devletin de müzakere masasındaki konumunu güçlendirmek istemesi ise anlaşılır. İki tarafta da güvensizlik olması şaşırtıcı değil. Sonuçta masada iki dost oturmuyor. Yıllarca çatışmış, birbiri-

ne güvenmeyen iki taraf oturuyor. **Barış da zaten çoğu zaman birbirine güvenmeyen taraflar arasında yapılır.**

Şimdi bizim açımızdan önemli bir soru ortaya çıkıyor: **Silahların susması ile demokratik siyasetin başlaması aynı sürecin iki ayrı parçası olarak mı görülecek, yoksa eş zamanlı yürüyen paralel bir süreç mi olacak?** Bunu göreceğiz.

Devlet ne yapacak?

Şimdi top devlette. Fakat burada aceleyle "devlet hiçbir şey yapmıyor" demek istemiyorum. Bunun için henüz yeterli veri yok. Yasanın uygulanması için Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında Adalet, Dışişleri, İçişleri ve Millî Savunma bakanları ile Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, MİT Başkanı ve MGK Genel Sekreterinden oluşan bir kurul öngörülüyor. Ayrıca TBMM bünyesinde 17 üyeli bir İzleme Komisyonu kurulması planlanıyor. Bu önemli. Çünkü devlet tarafında da süreci izleyecek bir mekanizma kurulmuş oluyor. Fakat kamuoyunun asıl bilmek istediği başka şeyler var: Silah bırakma nasıl tespit edilecek? Geri dönüşlerin hukuki statüsü ne olacak? Kimler hangi koşullarda yasadaki yararlanacak? Örgütün feshi nasıl doğrulanacak? Öcalan'ın süreçteki rolü nasıl ele alınacak? Kürt meselesinin siyasi ve demokratik boyutu bu sürecin neresinde olacak? Ve belki de en önemlisi: **Bu süreç gerçekten demokratik siyasetin alanını genişletecek mi?** Bunların cevaplarını henüz bilmiyoruz.

Basına yansıyan bazı kulis haberlerinde devlet kurumlarının bölgedeki ailelerle temas kurduğu ve silah bırakması beklenen kişilerle ilgili listeler hazırlandığı ileri sürülüyor. Ancak bunlar şu aşamada resmî olarak doğrulanmış bilgiler değil. Bu nedenle haberleri olmuş bitmiş ger-

çekler gibi yazmak doğru olmaz. **Söylenenlerden çok yapılanlara bakacağız.**

Güvensizlik neden bu kadar güçlü?

Çerçeve Yasaya “hayır” diyenlerin ya da “şartlı evet” diyenlerin itirazlarını da küçümsememek gerekiyor.

“Bana terörist diyenlerle nasıl anlaşma yapacaksınız?” diye soranlar var. “PKK mensupları için hukuki bir düzenleme yapılırken cezaevindeki gazeteciler, belediye başkanları, milletvekilleri ve diğer muhalifler için neden aynı hukuk anlayışı işletilmiyor?” diye soranlar var. Bu sorular yalnızca sosyal medya öfkesi değildir.

Bunların içinde gerçek bir **hukuk ve demokrasi sorunu** vardır. Özellikle devletin ve medyanın “terörist” dilini sürdürmesi önemli bir sorun. Burada mesele herhangi bir hukuki tanımın kullanılması- nı yasaklamak değil.

Mesele şu: **Bir yandan silahlı çatışmayı sona erdirmeye ve silahlı bir yapının siyaset ve hukuk zeminine geçmesini sağlamaya çalışırken, diğer yandan çatışmanın eski dilini aynen sürdürmek yeni dönemin ruhuyla ne kadar bağdaşır?** Barış yalnızca silahların susması değildir. **Barışın bir dili de olmak zorundadır.**

Peki AKP bütün bunları yenisinden seçilmek için yapıyorsa?

Muhalif kesimlerde güçlü bir başka itiraz var: **“AKP ve Erdoğan barışı gerçekten istediği için değil, yeniden seçilmek için istiyor.”** Olabilir. Siyaset iktidarların çıkar hesaplarından bağımsız değildir. Erdoğan’ın barış sürecinden siyasi bir kazanç beklemesi şaşırtıcı da olmaz. Ama buradan hangi sonucu çıkarmalıyız?

Barış sürecine karşı çıkmak mı? Ben başka bir soru sormayı öneriyorum: **Eğer AKP bu süreci kendi siyasi çıkarı için kullanmak istiyorsa, demokrasi isteyen güçler neden kendi talepleriyle bu süreç müdahil olmasın?** İktidarın oyununu bozmanın demokratik yolu, barış ihtimalini bozmak değildir. **İktidarın barışı yalnızca kendi siyasi hesabı doğrultusunda kullanmasını engelleyecek toplumsal gücü yaratmaktır.** İşte bence asıl mesele burada başlıyor.

Demokrasi isteyen güçler nerede?

Sendikalar, Meslek örgütleri, Kadın örgütleri, Gençlik örgütleri, İnsan hakları

Muhalif kesimlerde güçlü bir başka itiraz var: “AKP ve Erdoğan barışı gerçekten istediği için değil, yeniden seçilmek için istiyor.” Olabilir. Siyaset iktidarların çıkar hesaplarından bağımsız değildir. Erdoğan’ın barış sürecinden siyasi bir kazanç beklemesi şaşırtıcı da olmaz. Ama buradan hangi sonucu çıkarmalıyız?

Barış sürecine karşı çıkmak mı? Ben başka bir soru sormayı öneriyorum: Eğer AKP bu süreci kendi siyasi çıkarı için kullanmak istiyorsa, demokrasi isteyen güçler neden kendi talepleriyle bu sürece müdahil olmasın? İktidarın oyununu bozmanın demokratik yolu, barış ihtimalini bozmak değildir.

kuruluşları, Akademisyenler, Aydınlar, Sanatçılar, Gazeteciler, Demokratik siyasi partiler ve Kürt hareketinin demokratik siyaset alanındaki temsilcileri...

Bunların hepsinin aynı partiye dönüşmesi gerekmiyor. Hatta farklı kalmaları demokrasinin doğasına daha uygun. Ama **ortak demokratik taleplerde buluşmaları** gerekiyor. Çünkü birleşmek aynışmak değildir. Kürt meselesinin demokratik çözümünü isteyenlerle hukuk devletini isteyenler buluşabilir. Basın özgürlüğünü isteyenlerle sendikal hakları savunanlar buluşabilir. Kadınların eşitliğini savunanlarla gençlerin özgür geleceğini isteyenler buluşabilir. Bütün bunların kesiştiği yerin adı: **Demokratik Türkiye’dir.**

Peki bunu nasıl yapacağız?

Burada “örgütlenmeliyiz” deyip geçmek istemiyorum. Türkiye’nin zaten yeterince bildirisi, açıklaması ve ortak çağrısı var. Belki daha küçük, ama yapılabilir bir yerden başlanabilir. Meclis’te kurulması öngörülen 17 üyeli İzleme Komisyonu önemli bir demokratik denetim mekanizması olabilir. Ama bütün toplumu ilgilendiren böyle bir süreçte halkın doğrudan bu komisyonun içinde temsil edilmesi elbette pratik olarak mümkün olmayabilir.

O halde toplum kendi izleme mekanizmasını neden kurmasın? Sendikalar, meslek örgütleri, insane hakları kuruluşları, kadın ve gençlik örgütleri, akademisyenler, gazeteciler, sanatçılar ve farklı demokratik çevrelerden insanların oluşturacağı bağımsız bir **“Gölge İzleme Komisyonu”** kurulabilir. Devletin yerine geçmek için değil. Gizli devlet bilgilerine ulaşmak için değil. Kendisine verilmiş yetkileri kullanmak için hiç değil. **Kamuya açıklanan bilgiler üzerinden süreci toplum adına izlemek için.** Her ay veya iki ayda bir beş basit soruya

cevap verebilir:

Ne yapıldı?

Ne yapılmadı?

Hangi sözler tutuldu?

Hangi hukuki ve demokratik sorunlar ortaya çıktı?

Bir sonraki adım ne olmalı?

Ve bunun sonunda bir **Demokrasi ve Barış Karnesi** yayımlanabilir.

Yeşil: yapıldı.

Sarı: kısmen yapıldı.

Kırmızı: yapılmadı.

Bu kadar.

Güvenmek yerine ölçmek

Belki de ihtiyacımız olan şey tam olarak bu. Hükümete: **“Bize güven ver.”** demek yerine, **“Biz seni izleyeceğiz.”** demek. Çünkü demokratik siyasetin gücü yalnızca iktidarı eleştirmekten gelmez. **İktidarın hesap vermek zorunda kalmasından gelir.**

Dünyanın başka yerlerinde, örneğin New York’ta Mamdani hareketinin bize gösterdiği önemli şeylerden biri de bu. Kira, çocuk bakımı, vergilendirme gibi taleplerin bugün tümüyle gerçekleşmiş olup olmamasından bağımsız olarak, bu taleplerin arkasında oluşan örgütlü seçmen ve sendikal güç siyasetin hesabını değiştirebiliyor. Siyasetçi yalnızca: **“Bunu yapmak istiyor muyum?”** diye düşünmüyor. Bir de: **“Bunu yapmazsam bunun siyasi bedeli ne olur?”** diye düşünüyor. Demokrasinin gerçek gücü biraz da budur.

İktidar halktan korkmalıdır. Ama bu korku tehditten ya da şiddetten kaynaklanan bir korku değildir. **Örgütlü yurttaşın oyuyla iktidardan uzaklaştırılabilme korkusudur.**

Çuvaldızı biraz da kendimize batıralım

Buraya kadar devleti eleştirdik.

Hükümeti sorguladık. Kürt hareketinin taleplerini konuştuk. Yasanın eksiklerini ve belirsizliklerini tartıştık. Muhaliflerin güvensizliğini haklı nedenleriyle ele aldık.

Ama şimdi kendimize de sormamız gerekiyor: **Biz ne yapacağız?** *“Bize terörist diyenlerle nasıl barış yapacaksınız?”* diyoruz. “AKP bunu kendi iktidarı için yapıyor” diyoruz. *“Devlete güvenmiyoruz.”* diyoruz.

Peki sonra? Sosyal medyada birbiri-mize kızıyoruz. Birbirimizi etiketliyoruz. Kendi siyasal çevremizde aynı fikirleri birbirimize anlatıyoruz. Sonra klavyeyi kapatıp hayatımıza dönüyoruz. **Ken-dimize çuvaldızı batırmanın zamanı gelmedi mi?** Belki de “klavye solculuğu” dediğimiz şeyden çıkıp, birbirimizle aynı düşünmek için değil, **ortak bir demokratik hedef için birlikte hareket etmeyi** öğrenmemiz gerekiyor.

Yasaya evet dedik. Şimdi güvenmek değil, görmek zamanı.

Devletin ne yapacağını göreceğiz. Kürt hareketinin ne yapacağını göreceğiz. Yasanın nasıl uygulanacağını göreceğiz. Söylemlerin eyleme dönüşüp dönüşmeyeceğini göreceğiz.

Ama şimdi kendimize de bakmalıyız. Ben devlete koşulsuz güvenmiyorum. Ama güvensizliğimi barış ihtimalinin reddine dönüştürmek de istemiyorum. Çerçeve Yasaya evet demek hükümete güvenoyu vermek değildir. Barış ihtimaline ve demokratik siyasetin önünü açma ihtimaline evet demektir. Şimdi sıra bunu izlemekte, sorgulamakta ve gerektiğinde eleştirmektedir. Ve bunun için belki de önce büyük laflar etmeye değil, küçük ama gerçek bir demokratik mekanizma kurmaya ihtiyacımız var.

Bir platform. Bir ortak demokratik talep listesi. Bir izleme komisyonu. Bir demokrasi karnesi. Ve sonunda, bütün siyasi aktörlerin önüne konulacak bir soru: *“Bizim taleplerimizi ne kadar yerine getirdiniz?”* Çünkü iktidarın oyununu bozmanın yolu, oyunu terk etmek değil. Kendi oyunumuzu kurmak. Ve belki bugün kendimize soracağımız en zor soru da bu: Devlete güvenmiyoruz. Peki, devleti demokratik taleplerimizi dikkate almak zorunda bırakacak kadar birbirimizi güveniyor ve örgütlenebiliyor muyuz?

Çuvaldızı biraz da kendimize...■

Doğu Karadeniz'de Sınıfı Aramak

□ Süleyman HACİBEKTAŞOĞLU

Doğu Karadeniz sanayinin çok gelişmediği, toprağa bağlı yaşamın hâlâ önemli olduğu bir bölge. Ama bu durum bölgede sınıfsal ilişkilerin olmadığı ya da zayıf olduğu anlamına gelmiyor. Tam tersine son yıllarda bölgenin ekonomik yapısındaki değişim, yeni çalışma ve sömürü alanlarını da ortaya çıkarıyor.

Şehirleri ekonomik olarak daha önceleri ayakta tutan çay ve fındığın yerini alan ve neredeyse artık ilk sektör olmaya başlayan turizm ve hizmet sektörü giderek büyüyor. Köyler maden şirketlerinin, HES'lerin, taş ocaklarının baskısı altında. Sahil boyunca ve kentlerde yoğun bir inşaat sektörü var.

Diğer taraftan çay ve fındık artık eskisi gibi küçük üreticinin geçimini sağlayan, ona ekonomik bir güvence sunan ürünler olmaktan giderek çıkıyor. Küçük üretici kendi toprağında üretim yaparken aynı zamanda fabrikada, inşaatçı işçi, HES şantiyesinde şoför, maden şirketinde iş arayan bir emekçi haline geliyor.

Turizmin gelişmesiyle birlikte bu sektörde çalışan çok sayıda genç de düşük ücretlerle, hiçbir güvencesi olmadan, üç-dört aylık sezonluk işlerde çalıştırılıyor. Yani bir taraftan atalarından kalan topraklarda işini, ekmeğini arayan insan var, diğer taraftan suyu, toprağı ve yaşam alanları sermayenin rant alanına çevrilen aynı insan var. Bölgenin bugünkü gerçeği biraz da budur. O zaman bunların hepsine birlikte bakmak gerekiyor, örgütlenmeyi de yalnızca fabrikaya, yalnızca köye ya da üreticiye sıkıştırmamak lazım.

Çay ve fındık sadece birer tarım ürünü değildir. Aynı zamanda bölgenin en büyük emek alanlarıdır. Bir tarafta yüz binlerce çay ve fındık üreticisi, diğer tarafta ürünü işleyen fabrikalar ve buralarda çalışan işçiler var. ÇAYKUR var, özel çay fabrikaları var, fındık tüccarları var. Fındıkta Ferrero gibi uluslararası şirketler var. Bunların yanında yerli ve yabancı

Turizmin gelişmesiyle birlikte bu sektörde çalışan çok sayıda genç de düşük ücretlerle, hiçbir güvencesi olmadan, üç-dört aylık sezonluk işlerde çalıştırılıyor. Yani bir taraftan atalarından kalan topraklarda işini, ekmeğini arayan insan var, diğer taraftan suyu, toprağı ve yaşam alanları sermayenin rant alanına çevrilen aynı insan var. Bölgenin bugünkü gerçeği biraz da budur. O zaman bunların hepsine birlikte bakmak gerekiyor, örgütlenmeyi de yalnızca fabrikaya, yalnızca köye ya da üreticiye sıkıştırmamak lazım.

çay ve fındık toplama işçileri, nakliyeciler, araçlar var.

Ama asıl sıkıntı bu insanların sorunları çoğu zaman ayrı ayrı konuşuluyor. Üretici yaş çayın ya da fındığın fiyatını konuşuyor. İşçi ücretini konuşuyor. Özel fabrikada çalışan işçi düşük ücreti, güvencesizliği ve sendikasızlığı konuşuyor. ÇAYKUR işçisi birkaç ay çalışıp yılın geri kalanında ne yapacağını düşünüyor. Çayı ya da fındığı toplayan işçi günlük yevmiyesine bakıyor.

Aslında hepsi aynı işin bir ucundan tutuyor. Sorunlar ayrı ayrı görünse de dö-nüp dolaşıp aynı yere çıkıyor. Çay toplayan işçinin güvencesizliği, özel fabrikada çalışan işçinin sendikasızlığı ve üreticinin

artık kendi ürününden geçinememesi bizi aynı yere getiriyor. Üreticiyle işçiyi aynı masaya çağırıyor. Çayın iyi fiyat talebiyle işçinin insanca ücret ve güven-celi çalışma talebi neden birbirinden ayrı olsun? Asıl mesele, bu talepleri nasıl yan yana getireceğiz. Bence düşünülmesi gereken yer burası.

ÇAYKUR'un kamusal niteliğinin korunması burada önemlidir. Bütün sorunlarına rağmen ÇAYKUR üretici için özel sektörün karşısında hâlâ bir güvencedir. Mevsimlik işçiliğin sona erdirilmesi, çalışma sürelerinin uzatılması, özel fabrikalarda sendikal örgütlenmenin önünün açılması ve üreticinin emeğinin karşılığını alması aynı mücadelenin talepleri olabilir.

Fındıkta da durum çok farklı değil. Üretici her yıl artan gübre, ilaç, bakım, patoz ve işçilik giderleri altında eziliyor. Mevsimlik işçi de aldığı yevmiyeyle geçinemiyor. Sonra üretici **"işçi çok para istiyor"** diyor, işçi de **"bu parayla çalışılmaz"** diyor.

İkisi de kendi açısından haklı. Ama asıl soru başka yerde. Üretici kazanamıyor, işçi kazanamıyor. **Peki kim kazanıyor sorusunu sormak ve sordurmak gerekiyor.** İşte sorunun kapısı bence oradan açılıyor.

Fındığı üreticiden alıp dünya pazarına satan büyük tüccarlar, ihracatçılar ve uluslararası şirketler nerede duruyor? Bunu konuşmak gerekiyor. Üreticiyi işçinin, işçiyi üreticinin karşısına koymadan. Aynı durum HES ve maden meselesinde de var. Bugün Doğu Karadeniz'in birçok köyü maden, taş ocağı ve HES projeleriyle karşı karşıya. Artvin'den Rize-İkizdere'ye, Trabzon'dan Giresun'a, Ordu'ya kadar yıllardır bunun kavgası veriliyor.

Meseleyi sadece çevre meselesi diye konuşunca işin bir tarafını eksik bırakıyoruz. Çünkü maden şirketi köye geldiğinde yalnızca dağı kazmıyor. İnsanların hayatını da değiştiriyor. Tarım alanını daraltıyor, suyu etkiliyor, insanı toprağından koparıyor. Sonra da aynı insana **"gel benim yanımda işçi ol"** diyor.

İşte sınıf meselesi tam da burada karşımıza çıkıyor. Toprağını madene karşı savunan köylünün oğlu bazen o madende çalışmak zorunda kalıyor. Deresini HES'e karşı savunan insanın akrabası HES şantiyesinde işçilik yapıyor. Madende çalışan işçiye **"işinden vazgeç"** diyoruz. Ama köylüye de **"birkaç kişiye iş veriliyor diye suyundan, toprağından vazgeç"** diyemeyiz. Bölgede yaşanan böyle bir paradoks da var.

HES işçisi HES'in sahibi değildir. Maden işçisi de dağı kazmaya karar veren kişi değildir. O da geçinmek için emeğini satan insandır. Burada yapılacak en büyük yanlış, madende çalışan işçi

ile toprağını savunan köylüyü birbirinin karşısına koymak olur. Çünkü ikisi de karar veren taraf değil. Bence bölgede sınıf mücadelesinin en önemli taraflarından biri de budur.

Bir insan hem üretici hem işçi olabiliyor. Çay üreticisinin çocuğu özel fabrikada çalışıyor. Fındık üreticisinin çocuğu otelde sezonluk işçilik yapıyor. Köylünün oğlu madende çalışıyor. Deresini savunan insan aynı zamanda emekli, işsiz ya da düşük ücretli bir çalışan olabiliyor.

Bunları ayrı ayrı ele aldıkça her mücadele kendi içine kapanıyor. Bir yerde HES duruyor, herkes dağılıyor, başka bir yerde maden davası kazanılıyor, mesele bitmiş sayılıyor. Bir madene karşı köylüler ayağa kalkıyor, dava kazanılırsa herkes evine dönüyor. Çay fiyatı açıklanıyor, birkaç gün tepki gösteriliyor, sonra gelecek yıl bekleniyor. Böyle olmamalı. Asıl mesele, mücadele sırasında kurulan o ilişkilerin eylem bitince dağılması .

Bunun yolu da ilçelerde, mahallelerde ve köylerde insanların doğrudan kendi sorunları üzerinden yan yana geleceği zeminler yaratmaktan geçiyor. TKPlatform'un temel belgelerinde işyerlerinden köylere, mahallelerden maden ve sanayi bölgelerine kadar uzanan meclis tipi örgütlenmelerden söz ediliyor. Bence bunun Doğu Karadeniz'de karşılığı var. Hem de oldukça açık bir karşılığı var. Çünkü burada sınıfı yalnızca fabrika kapısında ararsak eksik görürüz.

Çay bahçesinde üretici, özel çay fabrikasında işçi, otelde sezonluk çalışan genç, madende çalışan köylü, emekli, işsiz, deresini HES'e karşı savunan kadın aynı toplumsal tablonun farklı yerlerinde duruyor. O zaman örgütlenmenin de bu dağınıklığı aşması gerekiyor. Yoksa herkes kendi derdiyle baş başa kalıyor.

Köyde başka, fabrikada başka, ilçede başka sorunlar konuşulabilir ama bunların birbirine bağlanacağı ortak zeminler yaratılmadan kalıcı bir güç ortaya çıkmaz. Adına meclis deriz, platform ya da dayanışma ağı deriz, fark etmez. Ama tabelayı asıp insanları çağırarak olmuyor. İnsan orada kendi sorununu konuşacak, karar verecek ve işe yaradığını görecektir. İnsanların kendi sorununu konuştuğu, karar aldığı ve birlikte hareket ettiği insanların da inanacağı, onlara güven verecek gerçek bir örgütlenme olmalı. Önemli olan orada kimin olduğu ve ne yaptığıdır. Çay üreticisi olacak. Fabrika işçisi olacak. Fındık üreticisi ve mevsimlik işçi olacak. Kadınlar olacak. Gençler

olacak. Emekliler olacak. Maden ya da HES'e karşı mücadele eden köylüler, yaşam alanı savunucuları olacak.

Sendikalar, üretici örgütleri, meslek odaları ve bölgede mücadele eden demokratik yapılar da bu zeminin içinde olabilmeli. Ama bunu kurarken de insanlara önce bizim söyleyeceklerimizi dinletmeye çalışmamalıyız. Önce biraz susup dinlememiz gerekiyor. Bu ilçede insan nasıl geçiniyor? Nerede çalışıyor?

Ne kadar ücret alıyor? Üretici ürününden ne kazanıyor? Gençler neden göç ediyor? Turizmde çalışan gençlerin sigortası yapılıyor mu? Hangi köyde yeni maden ruhsatı var? Hangi dere HES tehdidi altında?

Hangi yaylada taş ocağı açılmak isteniyor? Önce bunları öğrenmek gerekiyor.

Bunun için illa büyük toplantılar da gerekmiyor. On kişiyle başlanır. Köy kahvesinde konuşulur. Çay alım yerinde üretici dinlenir. Fabrika çıkışında işçiyle konuşulur. Fındık bahçesinde mevsimlik işçinin yanına gidilir. Turizmde çalışan gençlerle oturulur. İnsanlara uzun teorik konuşmalar yapmanın bir anlamı yok. İnsan zaten yaşadığı sorunu biliyor. Bizim yapacağımız şey, onun derdiyle yani köydekinin, fabrikadaki işçinin, turizmde çalışan gencin derdinin nerede birleştiğini göstermek.

Bir de mücadeleyi yalnızca açıklama yapmakla sınırlamamak gerekiyor. Köyde maden projesi varsa ruhsatına bakılmalı. ÇED toplantısı varsa orada olunmalı. Hukuki süreç takip edilmeli. Gerekirse maddi ve manevi örgütlenmeli. Çünkü bugün en büyük sorunlardan biri de hukuksal mücadelenin ekonomik yönüdür. Pek çok mücadele bu sorun yüzünden kaybedilmiştir.

Meslek odaları, avukatlar, bilim insanları bu mücadeleye katılmalı. Halkın kendi köyü, suyu ve toprağı hakkında söz sahibi olması sağlanmalı. Bir şirket geldiğinde halk meseleyi ancak makine-ler köye girdiğinde öğrenmemeli. Yerel örgütlenmenin işi biraz da budur. Meseleyi önceden takip etmek, bilgi toplamak, köylüyü haberdar etmek ve gerektiğinde birlikte hareket etmek.

Aynı şey işçi açısından da geçerli. Bir fabrikada işçi çıkarılıyorsa orada olmak, turizm işçisi ücretini alamıyorsa yanında durmak, ÇAYKUR işçisi çalışma süresi için mücadele ediyorsa onun mücadelesini üreticinin de meselesi haline getirmek gerekiyor.

SOL Parti çevresinde yürütülen birleşik mücadele tartışmasını da tam bu nedenle önemsiyorum. Gelecek Yol'da sözü edilen işçilerin, kadınların, gençlerin, köylülerin ve farklı toplumsal mücadelelerin yan yana gelmesi elbette gerekli. Ama mesele bunları bir çağrıyla aynı meydana toplamak değil, yaşadıkları sorunlar arasındaki bağı aşağıdan kurabilmek.

Doğu Karadeniz bunun somut olarak yapılabileceği yerlerden biri. Çay üreticisinin derdiyle ÇAYKUR işçisinin, maden tehdidi altındaki köylüyle o madende çalışan işçinin, turizmde güvencesiz çalışan gençle geçinemeyen emeklinin meselesini birbirine bağlayabilirsek **“birleşik mücadele”** sözü havada kalmaz. İşte o zaman mesele halkı bir partinin ya da örgütün etrafına dizmek olmaktan çıkar. İnsanlar kendi gücünü kurmaya başlar. Bence gerçek birlik de orada başlar.

Ama burada bir noktayı özellikle açık tutmak gerekiyor. Bütün bunları hangi temelde örgütleyeceğiz. Çay üreticisini, işçiyi, kadını, genci, ekoloji mücadelesini

ve Kürt halkının demokratik taleplerini yan yana yazmak tek başına sınıf siyaseti yaratmaz. Bunların arasındaki bağı kurmak gerekir.

İşçi sınıfının öncülüğü deyince de herkesin onun arkasına dizilmesini anlamıyorum. Bence mesele, ayrı ayrı yürüyen bu kavgaların nerede birleştiğini gösterebilmek. Köylünün toprağını alan maden şirketiyle işçinin ücretini bastıran patron aynı sermaye düzeninin içindedir.

Turizmde güvencesiz çalışan gençle ürününden geçinemeyen üreticinin sorunu birbirinden kopuk değildir. Komünistlerin işi insanların mücadelesine dışarıdan akıl vermek değil. İnsan zaten derdini biliyor. Asıl mesele, o derdin başka insanların derdiyle nerede birleştiğini göstermek ve kurulan bağın bir eylemlik kalmamasını sağlamak. Sonrası zaten siyasettir. Bence demokratik bir halk hareketi de böyle ortaya çıkabilir.

Yukarıdan **“bir halk hareketi kurulum”** demekle halk hareketi kurulmuyor. İnsanların kendi hayatlarından çıkan mücadeleler birbirine değmeye başladığında böyle bir hareketin zemini oluşuyor. Bugün deresini savunan insan yarın çay üreticisinin yanında olabiliyorsa, çay işçisi maden köylüsünün eylemine gidiyorsa, fındık üreticisi mevsimlik işçinin insanca ücret istemesini destekliyorsa, o zaman başka bir şey oluşmaya başlıyor demektir.

Doğu Karadeniz'de ve diğer yerelliklerde mücadele edecek insan yok değil. Tam tersine yıllardır HES'lere karşı direnen köylüler var. Madenlere, taş ocaklarına karşı mücadele eden insanlar var. Çay üreticileri, fındık üreticileri, ÇAYKUR işçileri, özel sektör işçileri, mevsimlik tarım işçileri var. Turizmde üç ay çalışıp dokuz ay iş arayan gençler var. Emekliler var, işsizler var. Sorun bunların birbirine yeterince değmemesi. Bence asıl üzerinde düşünmemiz gereken yer burasıdır.

Doğu Karadeniz'de işçi sınıfını yalnızca fabrika önünde ararsak bulamayabiliriz. Ama biraz köye, çay bahçesine, fındık tarlasına, otele, şantiyeye, madene bakarsak sınıf bütün parçalanmışlığıyla karşımızda buluruz.

Bugün asıl ihtiyaç, bunları birbirine bağlayacak yolları bulmak. Köydeki kavga fabrikadaki işçiye, çay üreticisinin derdi madene karşı direnen köylüye değmeye başlarsa Doğu Karadeniz'de başka bir siyaset de ortaya çıkabilir. Bence aradığımız halk hareketinin yolu da tam buradan geçiyor. ■

Mustafa Suphi ve 15'lerin Yoldaşı Olmak!

İnsanlıkta, Barışta, Demokraside ve Sosyalizmde Israr Etmek...

❑ **Mehmet Ali ALÇINKAYA**

Mustafa Suphi ve 15'lerin TKP saf- larında başlattığı sosyalizm, demokrasi, barış ve enternasyonal dayanışma yürü- yüşünden; Kürt Özgürlük Hareketi'nin geliştirdiği demokratik siyaset ve çözüm perspektifiyle buluşarak demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü ve komünal yaşam temelinde demokratik Cumhuri- yetin, demokratik ulusun ve demokratik toplumun inşasına yürümek, dün ile bugün arasındaki tarihsel bağı doğru kurmanın temel koşuludur.

Bu yürüyüş, geçmişin sloganlarını bugüne taşımak değildir. Asıl mesele, tarihsel mirasın özgürlükçü ve eşitlikçi özünü bugünün koşullarında yeniden yo- rumlamak; savaşın, inkârın, sömürünün, otoriterliğin ve her türlü tahakkümün karşısına demokratik siyaseti, toplum- sal özgürlüğü ve ortak yaşam iradesini koymaktır.

Mustafa Suphi ve 15'lerin mirası ile bugünün Barış ve Demokratik Toplum mücadelesi arasında mekanik bir özdeşlik kurmak doğru değildir. Aradan geçen yüz yılı aşkın zaman, hem dünyayı hem Türkiye'yi hem de özgürlük mücade- lerinin niteliğini değiştirmiştir. Ancak insanın özgürlüğü, emeğin sömürden kurtuluşu, halkların eşitliği, sosyalizm, demokrasi, enternasyonal dayanışma ve ortak yaşam arayışı gibi temel değerler, dün olduğu gibi bugün de mücadelemizin ortak zeminini oluşturmaktadır.

Bu nedenle tarihsel mirasa sahip çık- mak, geçmişte tekrarlamak değil; geçmiş- ten öğrenerek geleceği kurmaktır.

Dünden Bugüne Tarihsel Süreklilik

Mustafa Suphi ve 15'ler, Türkiye top- raklarında sosyalizm ve enternasyonalizm düşüncesinin önemli tarihsel öncülerin- den biri olarak, işçi sınıfının, emekçilerin ve ezilenlerin özgürlüğü için mücadele

ettiler. Onların yürüyüşü yalnızca bir parti tarihinin değil, Türkiye'de eşitlik, özgürlük, sosyalizm ve halkların kardeş- liği arayışının da önemli bir parçasıdır.

TKP'nin 1920 yılında yayınladı- ğı Birinci Programı da kendi tarihsel koşulları içerisinde işçi sınıfının mücade- lesini, sosyalizmi, halkların eşitliğini ve enternasyonal dayanışmayı esas alan bir perspektif ortaya koymuştur. "Amele ve Rençber Şuraları" temelinde demokratik bir cumhuriyet savunulmuştur. Federatif bir idari model önerilmiş, burada farklı uluslardan halkların birlikte yaşaması hedeflenmiştir. Ancak o dönemde Sovyet Rusya vardı. Büyük Ekim Devrimi yeni gerçekleşmişti. TKP'nin Birinci Programı bu uluslararası gelişmelerin etkisinde onaylanmıştı. Bugün bu mirasa sahip çı- karken onu kutsallaştırmak kadar, tarihsel koşullarından kopararak bugüne doğru- dan taşımak da doğru değildir. Tarihsel mirasın gerçek anlamı, günümüz dünya koşullarında onu eleştirel bir bilinçle yeniden değerlendirmektir.

Dünün dünyası ile bugünün dünyası aynı değildir. Fakat dünün özgürlük ara- yışı ile bugünün özgürlük mücadelesi ara- sında güçlü bir bağ vardır. Bu bağ, biçim- lerde değil; insanlığın eşitlik, özgürlük ve adalet arayışında ortaya çıkar. Dolayısıyla Mustafa Suphi ve 15'lerin yoldaşı olmak, onların mücadele biçimlerini olduğu gibi tekrarlamak değil; taşıdıkları özgürlük idealini bugünün demokratik toplum ve sosyalizm anlayışıyla buluşturmaktır.

Kürt Sorunu ve Demokratik Çözüm

Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki temel tarihsel sorunlardan biri Kürt sorunudur. Yüz yılı aşan inkâr, asimilasyon, baskı ve çatışma politikaları yalnızca Kürt halkına değil, Türkiye top- lumunun tamamına ağır bedeller ödetmiş- tir. Bu nedenle Kürt sorununun çözümü yalnızca bir kimlik veya kültür sorunu değildir. Aynı zamanda Türkiye'nin

demokrasi, hukuk, eşit yurttaşlık ve ortak yaşam sorunudur. Kürt halkının kimli- ğinin, dilinin, kültürünün ve demokratik siyasal iradesinin güvence altına alınma- sı; Türkiye'nin demokratik geleceğinin temel koşullarından biridir.

Kürt sorunu savaşla değil, demokratik siyasetle; inkârla değil, tanımayla; zorla değil, demokratik rızayla; düşmanlaş- tırmayla değil, ortak yaşam iradesiyle çözümlenmelidir. Gerçek birlik, farklılıkları yok ederek değil, farklılıkların eşit ve özgür biçimde bir arada yaşayabilmesiyle kurulabilir.

Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı

Barış ve Demokratik Toplum çağrısı, bu tarihsel çözümsüzlükten demokratik geleceğe geçiş bakımından önemli bir siyasal imkân ortaya koymaktadır. Bu çağrıyı yalnızca çatışmanın sona ermesi olarak değerlendirmek eksik olur. Asıl mesele, çatışmayı üreten koşulları orta- dan kaldırmak ve demokratik toplumun hukuki, siyasal ve toplumsal zeminini oluşturmaktır. Barış yalnızca silahların susması değildir. Barış; halkların eşitliği, demokratik siyaset, özgürlük, hukuk, adalet ve ortak yaşamdır. Barış; gençlerin ölüm yerine geleceği konuşabilmesidir.

Kadınların şiddet yerine özgürlüğü yaşayabilmesidir. Emekçilerin sömürü yerine adalet talep edebilmesidir. Farklı halkların ve inançların birbirini tehdit olarak değil, ortak yaşamın eşit özneleri olarak görebilmesidir. Bu nedenle barış ile demokrasi birbirinden ayrılamaz. Barışın kalıcılığı demokratikleşmeyi; demokratikleşmenin derinleşmesi ise barışın toplumsallaşmasını gerektirir.

Süreci İtibarsızlaştıran Politi- kalara Karşı

Barış ve demokratik çözüm yönün- deki her siyasal girişim, aynı zamanda süreci itibarsızlaştırmaya yönelik söylem- lerle ve özel savaş politikalarının farklı

biçimleriyle karşılaşabilir. Dezenformas- yon, korku, kutuplaştırma, düşmanlaş- tırma ve hakikatin çarpıtılması, yalnızca siyasal aktörleri değil, toplumun barış iradesini de hedef alır. Sürecin eksiklerini eleştirmek demokratik siyasetin hakkıdır. Daha güçlü hukuki ve siyasal güvence- ler istemek ise demokratik mücadelenin gereğidir. Ancak sürecin eksiklerini gerekçe göstererek demokratik çözüm fikrinin kendisini itibarsızlaştırmak, toplumu yeniden çatışma ve çözümsüz- lük zeminine sürüklemek anlamına gelir. Bu nedenle eleştiri ile itibarsızlaştırma arasındaki ayrımı doğru yapmak gerekir. Biz eksikleri eleştireceğiz; fakat çözüm iradesini zayıflatmayacağız. Daha ileri demokratik güvenceler isteyeceğiz; fakat toplumu yeniden düşmanlık siyasetine teslim etmeyeceğiz. Çünkü barışın eksik- leri, savaşın gerekçesi olamaz.

Kürt Özgürlük Hareketine Yönelik Saldırılar

Kürt sorununun demokratik çözümü tartışılırken Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın ortaya koyduğu çözüm pers- pektifinin ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin siyasal yaklaşımının tartışma konusu yapılması doğaldır. Ancak siyasal düşün- celeri eleştirmek ile demokratik çözüm zeminini ortadan kaldırmaya yönelik düşmanlaştırıcı saldırılar arasında açık bir ayırım vardır.

Bir düşüncüyü eleştirmek demokratik siyasettir; bir siyasal aktörü hedef göste- rerek çözüm iradesini itibarsızlaştırmak ise demokratik siyasetin alanını daraltır. Bugün ihtiyaç duyulan, düşmanlaştırıcı dili büyütme değil, demokratik müza- kere alanını genişletmektir. Abdullah Öcalan ve Kürt Özgürlük Hareketi'ne yönelik saldırılar üzerinden Kürt soru- nunu yeniden güvenlikçi bir çerçeveye hapsetmek, Türkiye'nin tarihsel çözüm- sülüğünü yeniden üretmekten başka bir sonuç doğurmaz. Demokratik çözüm, bütün tarafların siyasal özne olarak kabul

edildiği bir müzakere ve toplumsal dönüşüm zeminini gerektirir.

Çerçeve Yasa ve İkinci Aşama Demokratikleşme

Barışın kalıcılığı için siyasal iradenin hukuki güvenceye kavuşması gerekir. Bu açıdan çerçeve yasa, demokratik çözümün temel ilkelerini güvence altına alan önemli bir hukuki zemin olmalıdır. Ancak hiçbir yasa tek başına demokratik toplum yaratamaz.

Çerçeve yasa; düşünce ve ifade özgürlüğünü, örgütlenme hakkını, eşit yurttaşlığı, siyasal katılımı, yerel demokrasiyi, kimlik ve kültürel hakları ve demokratik siyasetin güvence altına alınmasını kapsayan bütünlüklü bir demokratikleşme anlayışının parçası olmalıdır. Çerçeve yasa bir son değil, başlangıçtır. Asıl mesele, hukuki düzenlemeleri toplumsal yaşamda gerçek özgürlüklere dönüştürmektir. Bu da ikinci aşama demokratikleşmenin temel görevidir.

Demokrasi yalnızca sandıkta oy kullanmak değildir. Demokrasi; mahallede, işyerinde, okulda, belediyede, sendikada, parlamentoda ve yaşamın bütün alanlarında söz ve karar sahibi olmaktır.

Demokratik Toplum ve Komünal Yaşam

Demokratik toplum yalnızca devlet kurumlarının demokratikleşmesiyle kurulamaz. Toplumun kendisinin demokratikleşmesi ve örgütlenmesi gerekir. Mahalle meclisleri, yerel demokratik yapılar, emek örgütleri, kadın ve gençlik örgütlenmeleri, ekoloji mücadeleleri, kooperatifler, kültür ve sanat alanları demokratik toplumun somut yaşam alanlarıdır. Komünal yaşam, bireyi toplum içinde yok etmek değildir. Tam tersine, özgür birey ile dayanışmacı toplum arasındaki demokratik ilişkiyi kurmaktır. Birlikte karar almak, birlikte üretmek, birlikte paylaşmak ve toplumsal sorunlara birlikte çözüm geliştirmek komünal yaşamın temelidir. Örgütlü toplum, yalnızca daha güçlü bir toplum değildir; kendi geleceğini belirleme kapasitesine sahip toplumdur.

Bu nedenle örgütlenmek, demokratik toplumun hem aracı hem de özgürleşme pratiğidir.

Ahlaki-Politik Mücadele Çizgisi

Bugün ihtiyacımız olan yalnızca bir siyasal program değil, aynı zamanda ahlakî-politik bir mücadeledir. Ba-

rış istiyorsak mücadelemizin dili barışçıl olmalıdır. **Demokrasi** istiyorsak kendi ilişkilerimizi demokratikleştirmeliyiz.

Kadın özgürlüğünü savunuyorsak erkek egemen ilişkileri yeniden üretmemeliyiz.

Eşitliği savunuyorsak ayrımcılığı reddetmeliyiz. **Komünal** yaşamı savunuyorsak dayanışmayı günlük yaşamın parçası haline getirmeliyiz. **Sosyalizmi** savunuyorsak

emeğin, paylaşımın ve dayanışmanın değerlerini bugünden büyütmeliyiz.

Ahlakî-politik mücadele, savunduğumuz özgür geleceğin ilişkilerini bugünden kurma sorumluluğudur.

Sosyalizmde İsrar İnsanlıkta İsrar Etmektir

Sosyalizm, geçmişin deneyimlerinden öğrenerek kendisini yenilemek zorundadır. **Sosyalizm** yalnızca ekonomik eşitlik değil; insanın kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olmasıdır. **Kadın özgürlüğü** olmadan sosyalizm eksiktir. **Ekolojik yaşam** olmadan sosyalizm geleceksizdir. **Demokrasi** olmadan sosyalizm toplumsal

özünü kaybeder. **Enternasyonalizm** olmadan sosyalizm halkların ortak özgürlük ufkunu daraltır. Bu nedenle demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü sosyalizm; emek, özgürlük, eşitlik, kadın özgürlüğü, doğa, halkların kardeşliği ve demokratik siyaseti aynı bütünlük içerisinde ele almalıdır.

Sosyalizmde ısrar, geçmişin dogmalarında ısrar etmek değil; insanlığın özgürleşme idealinde ısrar etmektir.

Dünden Geleceğe Tarihi Yeniden Üretmek

Mustafa Suphi ve 15'lerin mirasını bugünün demokratik toplum mücadelesiyle buluşturmak, tarihsel bir tekrara düşmek değildir.

Dünün sosyalizm ve enternasyonalizm arayışını bugünün demokratik çözüm iradesiyle; dünün eşitlik arayışını bugünün eşit yurttaşlık mücadelesiyle; dünün halkların kardeşliği düşüncesini bugünün demokratik ortak yaşam anlayışıyla; dünün özgürlük idealini bugünün kadın özgürlüğü, ekoloji, emek ve demokratik toplum mücadeleleriyle buluşturmaktır. Dün ile bugün arasındaki gerçek bağ, biçimlerde değil, özgürleşme arayışının sürekliliğindedir.

Bu nedenle Mustafa Suphi ve 15'lerin yoldaşı olmak, onların mücadelelerini nostaljik biçimde anmak değil; onların insanlık idealini bugünün koşullarında yeniden üretmektir. ■

Şair - Yazar Cem Erdeveciler'in Yeni Romanı Zamanın Çarkları Arasında

□ Songül ALTINKAYNAK GÜLVANİ

Kıymetli edebiyat dostları; Bugün henüz okuma fırsatı bulamadığımız, ancak adından bile insanda merak uyandıran bir eserden söz etmek istiyorum: Sayın Cem Erdeveciler'in kaleme aldığı "Zamanın Çarkları Arasında" adlı roman.

Bir kitabı değerlendirmek için önce onu okumak gerekir. Bu yüzden bugün romanın içeriği hakkında değil, böylesine bir eserin ortaya çıkmasının anlamı üzerine birkaç söz söylemek istiyorum.

Bir roman yalnızca kâğıda dökülmüş cümlelerden ibaret değildir. Bir roman, yazarın yıllarca biriktirdiği gözlemlerin, kurguların, yaşanmışlıkların, hayallerin, acıların ve umutların damıtılmış hâlidir. Okur birkaç günde okur; ama yazar bazen yıllarını verir.

Eserin adı bile bize önemli ipuçları sunuyor: "Zamanın Çarkları Arasında..."

Bu ifade bana insanın zaman karşısındaki mücadelesini düşündürüyor. Hepimiz zamanın içinde yaşıyoruz; fakat çoğu zaman zamanı yönettiğimizi sanırken, aslında onun büyük çarkları arasında yol almaya çalışıyoruz. Hayat bizi bazen sevince, bazen hüznü, bazen başarıya, bazen de imtihanlara sürüklüyor. Belki de roman, tam da bu insan yolculuğunu anlatacaktır.

Edebiyatın en güzel tarafı da budur. Tarihin yazamadığını roman yazar. Belgelerin anlatamadığını karakterler anlatır. Bir dönemin ruhunu, insanların duygularını ve vicdanını çoğu zaman romanlar gelecek nesillere taşır.

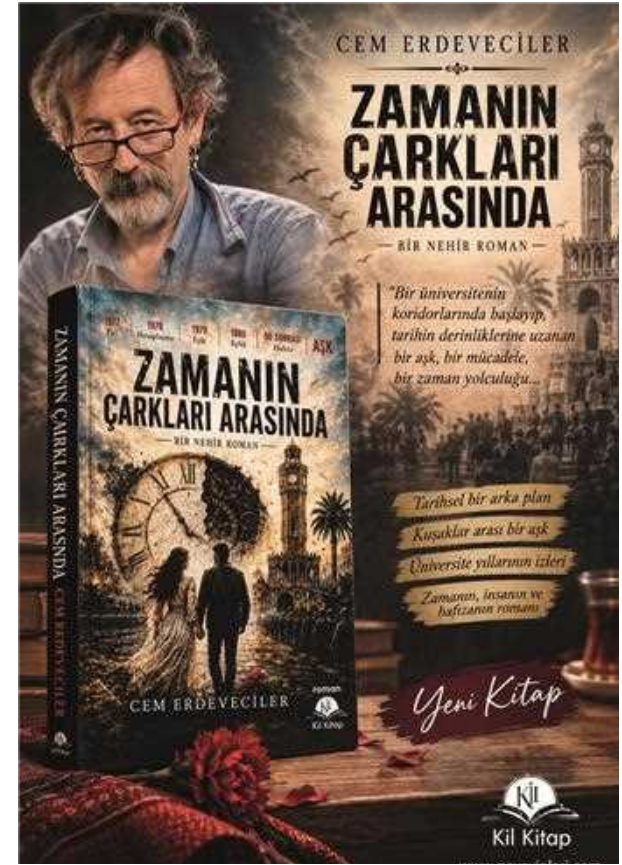
Bizler, özellikle yerel kültürümüzü ve yaşadığımız coğrafyanın hikâyelerini kaleme alan yazarlarımızın kıymetini bilmek zorundayız. Çünkü bir toplum sadece binalarıyla değil; kitaplarıyla, şiirleriyle ve romanlarıyla hafızasını korur.

Henüz yayımlanmamış bir eser hakkında kesin hükümler vermek doğru değildir. Ancak şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki; yeni bir romanın edebiyat dünyasına katılıyor olması bile başlı başına sevindirici bir gelişmedir. Çünkü yazmak cesaret ister, sabır ister ve büyük bir emek ister.

Bu vesileyle Sayın Cem Erdeveciler'i bu uzun ve meşakkatli yolculuğundan dolayı tebrik ediyorum. İnaniyorum ki "Zamanın Çarkları Arasında", okuruyla buluştuğunda kendi yolculuğunu da başlatacak; her okurun zihninde ve gönlünde farklı izler bırakacaktır.

Şimdiden eserin bol okurlu, bereketli ve hayırlı olmasını diliyorum; yazarımızın kaleminin daim olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ederim. ■

Akkuyu'dan Bugüne: Haklı Olmak Yetmiyor

Nükleer karşıtı mücadelenin hafızası, örgütlenme dersleri ve bugünün görevi

□ Av. İsmail DUYGULU

Akkuyu artık yalnız bir proje değil. Beton döküldü, reaktör binaları yükseldi; yıllarca karşı çıktığımız devlet tasarısı Büyükeceli’de maddi bir gerçekliğe dönüştü. Bu tablo, nükleer karşıtı mücadeleye yıllarını vermiş olanların önüne kaçınılmaz bir soru koyuyor: Bunca yıl ne için mücadele ettik, neyi başardık ve neden devletin nükleer enerji politikasını değiştirecek kalıcı bir toplumsal güç yaratamadık? Bu soruyu sormak geçmiş emeği küçümsemek değil; tersine, o emeğin bugünün ve yarının mücadelesine katmanın zorunlu yoludur.

Ben 1990’lı yıllarda en az on yıl boyunca her yaz Akkuyu’ya gittim. Hayat Motel’in yanındaki keçiboynuzu ağacının altına çadırımı kurduğum, kimi zaman oğlum Alkım’ın da bana eşlik ettiği yıllardı. Fakat bu yalnız bizim hikâyemiz değildi. Türkiye’nin farklı kentlerinden Büyükeceli’ye gelen, köylülerle konuşan, toplantılar ve şenlikler düzenleyen, yürüten, bisiklete binen, bilimsel çalışmalar yapan ve hukuk mücadelesi yürüten çok sayıda insan için Akkuyu ortak bir mücadele alanıydı. Timur Daniş’ın yürüyüşleri, Özgür Gürbüz’ün Mersin’den Akkuyu’ya geri geri yürümesi, Bilge Contepe’nin (1) Büyükeceli’deki yerel çalışması, Yusuf Savaş Emek’in (2) yeşil düşüncenin örgütlenmesine verdiği emek bu geniş hareketin farklı yüzleriydi.

Savaş Emek’in deneyimi aynı zamanda ekoloji siyasetinin bağımsızlığı bakımından üzerinde düşünülmesi gereken bir örnektir. Türkiye’de yeşil düşüncenin ve Akkuyu’ya karşı mücadelenin oluşumuna verdiği emek tartışmasızdır. Bunu dışarıdan bir gözlemle değil, aynı mücadelenin içinde birlikte çalışmış biri olarak söylüyorum. Sonraki yıllarda siyasal yollarımız ayrıştı; Savaş Emek Doğu Perinçek/Aydınlık çizgisiyle bağını sürdürürken ben başka bir sosyalist ve ekolojist siyasal hatta yöneldim. Buradaki mesele kişisel tercihlerimiz değil, bu farklı siyasal yönelimlerin bağımsız ekoloji siyaseti üzerinde

yarattığı sonuçlardır: Savaş Emek’in de içinde bulunduğu nükleer karşıtı hareketin önemli birikimlerinden beslenen çevrelerde nükleer enerjiye karşı güçlü bir mücadele yürütülmüşken, *Bilim ve Ütopya* Ocak 2005’te “Nükleer Enerji Seçenek-tir” başlığıyla yayımlandı (3) ve nükleer enerjiyi Türkiye açısından savunulabilir bir seçenek olarak ele alan bir çizgiye yöneldi. Bu dönüşüm, bağımsız ekoloji siyasetinin neden başka siyasal projelerin enerji tercihlerine tabi kılınmaması gerektiğini gösteren öğretici bir deneyimdir. Yıllarca oluşturulan toplumsal duyarlılık ve mücadele birikimi, onu taşıyan siyasal çevrelerin yön değiştirmesiyle sürekliliğini kaybedebilir. Ekoloji hareketinin ölçütü, nükleer enerjiyi kimin savunduğu değil; nükleer teknolojinin doğa, toplum, sağlık, demokrasi ve gelecek kuşaklar açısından ne sonuç ürettiği olmalıdır.

Sosyal medyanın bulunmadığı bu yıllarda yüzlerce kilometre yürümek, bisikletle Akkuyu’ya gitmek, köy köy dolaşmak, şenlikler ve kamplar düzenlemek yalnız protesto değil, alternatif bir kamusal alan yaratma yöntemiydi. 5-6 Ağustos 1995 Akkuyu Şenliği öncesindeki “Haydi Akkuyu’ya!” çağrısından Bergama’dan Akkuyu’ya bisikletle gelenlere kadar bu eylemler, farklı yerel çevre mücadeleleri-

nin birbirini bulmasına imkân sağladı.

“Nükleer Santral İstemiyoruz!” sözü yalnız bir enerji üretim biçimine itiraz değildi; teknolojik tercihi kimin yapacağı, riskleri kimin üstleneceği, bedeli kimin ödeyeceği ve gelecek kuşaklara ne bırakılacağı sorularını da içeriyordu. İtiraz bilime ve teknolojiye değil, bunların hangi amaçla, kimin yararına ve hangi demokratik denetim altında kullanılacağına yönelikti. Akkuyu bu nedenle aynı zamanda kalkınma anlayışının, merkeziyetçi kararların ve yurttaşın söz hakkının tartışıldığı bir siyasal okuldu.

Türkiye’de nükleer enerji 1950’lerden itibaren devlet politikasının gündemindeydi; Akkuyu sahası 1976’da lisanslandı. (4) Çernobil’den sonra nükleer risk teknik uzmanlığın dışına taşarken, 1990’larda yeşillerden sosyalistlere, hekimlerden mühendislere ve yerel girişimlere uzanan esnek bir mücadele ağı oluştu. SOS Akdeniz, Dünya Dostları, BAÇEP, AKÇEP, DAÇE ve *Ağaçkakan* gibi oluşumlar bu çoğulluğu besledi; ancak aynı çoğulluk kalıcı örgütlenme ve ortak strateji bakımından kırılmalara da taştı.

Bu dönemin en öğretici deneyimlerinden biri Büyükeceli’de yaşandı. Bilge Contepe (Oykut) köye yerleşti; daha sonra “Yeşil Ev” olarak anılan mekân, aktivist-

lerin dönüşümlü kaldığı ve yöre halkıyla gündelik ilişki kurduğu bir mücadele merkezine dönüştü. Köylülerle aylar süren görüşmeler yapıldı; Büyükecelililer otobüslerle Ankara’ya gidip TBMM önünde seslerini duyurdular. 11 Temmuz 1999’da Büyükeceli’de yapılan halkoylamasında katılanların yüzde 84’ünün nükleer santrale ‘hayır’ demesi, yerel karşıtlığın ulaştığı düzeyi gösteriyordu. (5) Bu deneyimin bugüne bıraktığı açık ders şudur: Toplumsal hareket masa başından kurulmaz. İnsanların bulunduğu yere gitmek, onları yalnız ikna edilecek bir kitle olarak değil mücadelenin öznesi olarak görmek ve ilişkiyi gündelik hayatın içinden kurmak gerekir.

Ancak Büyükeceli’yi bütünüyle nükleer karşıtı bir köy olarak anlatmak da doğru olmaz. Santralin iş, gelir, ticaret ve altyapı sağlayacağını düşünenler vardı; proje ilerledikçe bölgedeki ekonomik ilişkiler de değişti. Büyük bir yatırım yalnız coğrafyayı değil, insanların geçim biçimlerini, beklentilerini ve siyasal tutumlarını da dönüştürüyor. Akkuyu deneyimini anlamak için bu gerilimi görmek gerekir: Bir tarafta yaşam alanını ve geleceğini korumaya çalışan yerel itiraz, diğer tarafta ekonomik olanak beklentisi. Nükleer karşıtı hareketin en zor sınavlarından biri de ekolojik kaygıyı insanların gündelik geçim sorunlarıyla aynı cümlede kurabilmektir.

Yereldeki çalışma bilimsel ve siyasal üretimle de birleşiyordu. DAÇE çevresi ve Prof. Dr. Tanay Sıtkı Uyar gibi isimler enerji verimliliği ve yenilenebilir kaynaklara dayalı seçenekleri tartışmaya açıyor, nükleer santrale yalnız “hayır” demekle yetinmeyip başka bir enerji politikasının mümkün olduğunu göstermeye çalışıyordu. 25 Temmuz 2000’de Bakanlar Kurulunun aldığı kararla Akkuyu nükleer santral ihalesinden vazgeçildi; Başbakan Bülent Ecevit projenin ekonomik koşullar düzelene kadar ertelendiğini açıkladı ve Akkuyu girişimi o aşamada durduruldu. (6) Bu kararı yalnız nükleer karşıtı hareketin sonucu saymak doğru olmaz; ekonomik maliyet, finansman ve hükümet içindeki

değerlendirmeler de etkiliydi. Ama Büyükeceli’deki yerel örgütlenmeden Ankara’ya taşınan itiraza, bilimsel çalışmalardan ülke çapındaki kamuoyuna kadar oluşan toplumsal basıncın karar ortamının önemli bileşenlerinden biri olduğu da açıktır.

2000 kararını yalnız hareketin zaferi, santralin daha sonra yapılmasını da yalnız hareketin yenilgisi saymak doğru değildir. Akkuyu mücadelesi nükleer enerjiyi uzmanlık alanından çıkarıp kamusal tartışmaya açtı; sonraki kuşaklara eylem, hukuk, bilim ve yerel örgütlenme deneyimi bıraktı. Asıl sorun, bu birikimin neden kalıcı siyasal güce dönüşemediğidir.

Bilim ve halk sağlığı hareketin başka bir güçlü damarıydı. Prof. Dr. Leziz Onaran, Dr. Umur Gürsoy ve Prof. Dr. Figen Doran (7) gibi hekim ve bilim insanları nükleer riskleri sağlık, koruyucu hekimlik ve toplumsal sorumluluk açısından gündemde tuttular. Bununla birlikte nükleer enerji tartışmasına katılan bütün bilim insanlarının konumu aynı değildi. Prof. Dr. Tolga Yarman örneğinde olduğu gibi kimi uzmanlar nükleer enerjiye ilkesel olarak karşı çıkmıyor, fakat Akkuyu’nun yer seçimine, güvenlik koşullarına veya projenin uygulanma biçimine itiraz ediyordu. Bu ayrım önemlidir: Akkuyu’ya yönelik teknik itiraz ile nükleer enerjiye ilkesel karşıtlık aynı şey değildir. Hareketin bilimle kurduğu ilişkinin değeri de burada yatıyordu; sloganı bilimsel bilgiyle, teknik itirazı toplumsal sorumlulukla buluşturmak.

Hukuk da mücadelenin vazgeçilmez alanlarından biri oldu. Av. Semra Kabaşakal, İsmail Hakkı Atal, Arif Ali Cangı ve Mehmet Horuş farklı dönemlerde Akkuyu davalarında görev aldılar; Prof. Dr. Hayrettin Kılıç’ın ÇED davasındaki uzman görüşü bilim ile hukukun buluşmasının örneklerindendi. Ben de Yeşiller Partisi Antalya ve Konyaaltı örgütleri adına 2009’da dönemin Başbakanı ve ilgili yöneticiler hakkında suç duyurusunda bulunanlar arasındaydım. Ancak deneyim şunu gösterdi: Hukuk toplumsal örgütlenmenin yerine geçmez; asıl gücünü bilim ve toplumsal hareketle birleştğinde kazanır. Aynı zamanda Akkuyu davaları, gelecek kuşakları etkileyecek enerji kararlarının yalnız yürütme ve uzman bürokrasisine bırakılamayacağını göstererek yurttaşın söz ve denetim hakkını yargı alanına taşıdı.

Akkuyu davalarının başka bir önemi de idarenin enerji politikasını yargısal denetimin konusu hâline getirmesidir. ÇED (8) süreçlerinden güvenliğe, soğutma suyundan çevresel etkilere kadar teknik görünen meseleler mahkeme önüne taşındığında

aslında daha temel bir demokratik soru sorulmuş olur: Toplumun onlarca yılını ve gelecek kuşakları etkileyecek bir teknoloji hakkında karar verme yetkisi yalnız yürütme organına ve uzman bürokrasisine mi aittir? Hukuki mücadele, bu anlamda yalnız bir santrali durdurma aracı değil, yurttaşın enerji politikasında söz ve denetim hakkını savunma alanıdır.

2010’da Türkiye ile Rusya arasında imzalanan hükümetlerarası anlaşma mücadele zeminini değiştirdi. Akkuyu, klasik bir yatırım projesinden santralin yapımı, mülkiyeti, işletilmesi, teknoloji ve yakıt ilişkileri bakımından uzun vadeli sonuçlar doğuran devletlerarası bir modele dönüştü. Böylece güvenlik tartışmasına enerji bağımsızlığı, teknolojik-ekonomik bağımlılık, bağımsız denetim, şeffaflık ve egemenlik sorunları da eklendi. Mücadele ise sona ermedi; Mersin Nükleer Karşıtı Platformu, meslek örgütleri ve yerel hareketler çalışmalarını sürdürdü, Sabahat Arslan bu sürekliliğin Mersin’deki görünür isimlerinden biri oldu.

Peki neden durduramadık? Devlet, uluslararası anlaşmalar ve büyük ekonomik kaynaklar karşısındaki güç eşitsizliği açıktı; fakat yalnız buna sığınmak kendi eksiklerimizi görünmez kılar. Hareket yaratıcı ve duyarlı eylemler üretti, ancak bunları sürekli örgütlenmeye ve kurumsal hafızaya dönüştürmekte zorlandı. Akkuyu’nun en sert dersi budur: Haklı olmak yetmiyor. Haklılığı toplumsal güce, toplumsal gücü kalıcı örgütlenmeye, örgütlenmeyi kamu politikasını değiştirecek demokratik iradeye dönüştürmek gerekiyor. Aksi hâlde insanlar yoruluyor, yapılar dağılıyor, arşivler kişisel evlerde kalıyor ve yeni kuşak mücadeleye yeniden başlamak zorunda kalıyor.

Büyükeceli deneyimi bugün başka bir nedenle de önemlidir. Ekoloji mücadelesi insanların geçim kaygısını görmeden toplumsallaşamaz. Santral yöreye iş, gelir ve ekonomik hareketlilik vaadiyle sunuldu. “Ya iş ya çevre” ikilemi tam da burada kuruldu. Oysa işçinin sağlığı ile doğanın sağlığı birbirine karşı değildir. Ekolojik dönüşüm gerekiyorsa bunun bedeli işçiye ve yerel halka ödetilemez. Yeni üretim alanları, gelir güvencesi ve karar süreçlerine katılım birlikte düşünülmelidir. Nükleer karşıtı hareketin bugünkü dili de yalnız felaket ihtimaline değil, hangi enerji sistemi ve hangi ekonomik geleceği önerdiğine cevap vermek zorundadır.

Bugünün koşulları 1990’lardan farklıdır. İklim krizi derinleşmiş, fosil yakıtlardan çıkış ihtiyacı enerji politikasının merkezine yerleşmiştir. Nükleer enerji yan-

lıları santralleri düşük karbonlu üretimin araçlarından biri olarak savunuyor. (9) Bu nedenle nükleer enerji eleştirisini yalnız Çernobil ve Fukushima hafızasına yaslamak yeterli değildir. Maliyet, güvenlik, radyoaktif atık, su kullanımı, iklim koşullarına dayanıklılık, merkezi üretim, teknolojik ve ekonomik bağımlılık ve demokratik karar alma birlikte değerlendirilmelidir. Eleştiri ne kadar somut ve güncel olursa toplumsal karşılığı da o kadar güçlü olur.

Nükleer karşıtı hareket bu nedenle yalnız neye karşı olduğunu değil, nasıl bir enerji sistemi istediğini de daha açık söylemelidir. Enerji verimliliğini ve tasarrufu önceleyen; güneş, rüzgâr ve diğer yenilenebilir kaynakları ekolojik sınırlar içinde geliştiren; üretimi mümkün olduğunca tüketim alanlarına yaklaştıran; büyük merkezi yatırımların yanında yerel ve dağıtık üretim modellerini (10) güçlendiren; enerji kararlarını yalnız şirketlere ve merkezi bürokrasiye bırakmayan demokratik bir enerji politikası mümkündür. Asıl soru yalnız elektriğin hangi teknolojiyle üretileceği değildir; ne kadar enerjiye, hangi üretim ve tüketim modeli için ihtiyaç duyduğumuz ve bunun toplumsal-ekolojik bedelini kimin ödediğidir.

Akkuyu deneyimi, ekoloji mücadelesinin kendi sınırları içinde kalamayacağını; enerji politikasının emek, sağlık, demokrasi, ekonomi ve yaşam hakkıyla birlikte ele alınması gerektiğini de gösterdi.

Bu nedenle geçmişin hafızasını kurumsallaştırmak bir nostalji işi değildir. Ağaçkakan’ın sayılarından Akkuyu şenliklerinin çağrılarına, Yeşil Ev belgelerinden yürüyüş ve bisiklet eylemlerinin kayıtlarına, bilimsel raporlardan dava dosyalarına kadar büyük bir birikim dağınık durumda. Türkiye Ekoloji Mücadelesi Hafıza Arşivi gibi bir çalışma, yalnız başarıları değil yenilgileri, ayrılıkları, örgütlenme sorunlarını ve hataları da kayda geçirmelidir. Hafıza övgü defteri değil, yeni kuşakların aynı hataları tekrar etmesini önleyecek eleştirel bir deneyim alanıdır.

Bugün yeni gençlerin bu mücadelenin ucundan tutması, meslek odalarının ve sivil toplum örgütlerinin Nükleer Karşıtı Platformu yeniden canlandırmaya çalışması umut vericidir. Ancak geçmişin biçimlerini aynen tekrarlamak yetmez. Yerelde sürekli ilişki kuran, işçi ve ekoloji hareketini buluşturan, hukuk ve bilimi toplumsal örgütlenmeyle birleştiren, ulusal sınırları aşan bilgi ve dayanışma ağları kuran yeni bir çalışma kültürüne ihtiyaç var. Küresel sermaye ve teknoloji ağları karşısında ekoloji mücadelesinin parçalı kalması, güç eşitsizliğini daha da büyütür.

Sonuç açıktır: Akkuyu’yu durduramadık. Fakat geride yalnız bir santrale karşı çıkış değil; Türkiye’nin ekoloji, hukuk, halk sağlığı ve demokratik katılım müca-delelerine ait büyük bir deneyim kaldı. Bu deneyimi başarıları kadar yenilgileriyle de yeni kuşaklara aktarabilirsek, geçmiş yalnız hatırlanmış değil geleceğin müca-delesine katılmış olur. Yaklaşık otuz yıl önce Akkuyu yollarında söylediğimiz söz hâlâ hafızamızdadır: *“Bu daha başlangıç, mücadeleye devam.”* Bugün bu sözü nostaljiyle değil, geçmişin bilgisini bugünün bilimsel, hukuki ve ekolojik sorunlarıyla yeniden buluşturarak söylemek gerekiyor. Çünkü Akkuyu’da santral yükselse de enerji, doğa ve yaşam hakkı üzerine süren tartışma bitmedi; yaşanabilir bir dünya için verilen mücadele Akkuyu’dan büyüktür. ■

Dipnotlar

- (1) Bilge Contepe (Oykut): Türkiye’deki yeşil hareketin öncü isimlerinden; 1991’de Yeşiller Partisi Genel Başkanlığına seçildi. Akkuyu nükleer karşıtı mücadelesinde Büyükeceli’deki “Yeşil Ev” çalışmasının yürütücülerinden oldu; dönemler hâlinde köyde yaşayarak yöre halkıyla nükleer karşıtı örgütlenme çalışmalarına katıldı.
- (2) Yusuf Savaş Emek (1948–2014): Türkiye’de yeşil düşünce ve ekoloji hareketinin öncü isimlerinden; Akkuyu nükleer karşıtı mücadelesinin uzun yıllar aktif katılımcısı, SOS Akdeniz’in kurucusu ve Ağaçkakan dergisinin yayıncısıdır.
- (3) Bilim ve Ütopya, Sayı 127, Ocak 2005, “Nükleer Enerji Seçenektir”.
- (4) Yer lisanı: Bir sahanın nükleer tesis kurulması bakımından jeolojik, sismolojik, hidrolojik ve benzeri özellikleri yönünden uygunluğuna ilişkin düzenleyici değerlendirmeyi ifade eder; santralin kurulması ve işletilmesi için gereken bütün izinlerin verilmiş olduğu anlamına gelmez.
- (5) “Akkuyu santrali: Nükleere ‘hayır’”, Cumhuriyet, 13 Temmuz 1999, s. 20. Ayrıca bkz. Melda Keskin/Greenpeace Akdeniz Ofisi, “Akkuyu Halk Oylaması”, 23 Temmuz 1999.
- (6) TMMOB, Akkuyu Nükleer Güç Santrali Güncel Durum Raporu, s. 44–45; “Akkuyu sonuçlanmadı: Nükleer ihale iptal yolunda”, Cumhuriyet, 25 Temmuz 2000, s. 1 ve 8.
- (7) Prof. Dr. Figen Doran: Akademisyen ve ekoloji aktivisti; Doğu Akdeniz Çevre Dernekleri (DAÇE) içinde uzun yıllar aktif görev üstlenmiş, çevre ve nükleer karşıtı mücadelenin bilimsel ve toplumsal çalışmalarına katkı sunmuştur.
- (8) ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi): Gerçekleştirilmesi planlanan bir projenin çevre üzerindeki muhtemel etkilerinin, proje uygulanmadan önce belirlenmesi ve değerlendirilmesi sürecidir. Önleyici niteliği nedeniyle özellikle büyük enerji yatırımlarında temel çevre hukuku araçlarından biridir.
- (9) Düşük karbonlu enerji: Elektrik üretimi sırasında veya yaşam döngüsü boyunca fosil yakıtlara kıyasla daha düşük sera gazı salınımıyla ilişkilendirilen enerji kaynakları için kullanılan genel terimdir. Bu nitelendirme; radyoaktif atık, kaza riski, su kullanımı, maliyet veya teknolojik bağımlılık gibi diğer çevresel ve toplumsal sorunların bulunmadığı anlamına gelmez.
- (10) Dağıtık enerji üretimi: Elektriğin yalnız birkaç büyük merkezi santralde değil, tüketim noktalarına daha yakın çok sayıda küçük veya orta ölçekli üretim biriminde üretilmesini ifade eder. Çatı güneşi, yerel enerji kooperatifleri ve küçük ölçekli yenilenebilir üretim bunun örnekleri arasında sayılabilir.

Sınıf Mücadelesinin Yeni Gündemi: Emekoloji

□ Cemil AKSU

Sınıf mücadelesi genel olarak ekonomik ve politik düzeyler olarak ikiye ayrılmıştır. Ekonomik mücadele, işçilerin işyeri ve yaşam koşullarını (ücretlerin arttırılması, mesai saatleri, izinler, tazminat hakkı, İSG koşulları vb.) temel alır ve genel olarak sendikal örgütlenmelerin görevi olarak ele alınır. Bu mücadele genel olarak yerel, tekil ve sorun odaklı bir mücadeledir. Politik mücadele ise, sermayenin egemenliğini topyekün sınırlama, geriletme ve yıkma mücadelesi olarak tanımlanabilir. İşçilerin bir sınıf olarak birliğini fikirde ve eylemde kurmaya hizmet edeceği kadar, onun toplumdaki diğer “ezilenler”in üzerindeki hegemonyasını da inşa etmeye hizmet edecek bir düzeydir, politik mücadele. Bu mücadele ise, ulusal ve küresel ölçekte, çoğul (birleşik ya da bütünlük) ve sistem odaklı bir mücadeledir. İşçi sınıfının ekolojik sorunları bu iki düzeyde de ele alması gerekir. Bu ayrım, “işçi sınıfını kazanma”, “işçileri ürkütmemek”, “elle tutulur sonuçlar vaat eden sorunlarla politika yapmak” gibi kaygılarla yapılan bir tartışma değildir. Mücadelenin bu şekilde iki düzey olarak ayrılması, bir soyutlamadır. Her mücadele ekonomik ve siyasal özellikler taşır. Bu yazıda sadece ekonomik/sendikal mücadelede sınıfın ekolojik sorunlarına dair neler yapılabileceğine işaret edeceğiz.

İşçi sınıfının (ekonomik ve siyasi) mücadelesi bakımından ekolojik sorunların değeri ve yerini tartışmadan önce, bu gündemin sermaye sınıfı tarafından dayatılan içerik ve biçimine (söylem, politika) baştan kapıyı kapatacak birkaç noktanın altını çizmek gerekir. 1970’lerden itibaren gelişen çevre hareketinin içeriğini ve söylemini liberalizm belirlemiştir. Birleşmiş Milletler çatısı altında ve bu çatının dışında da Yeşil hareket ve sonra partileri tarafından inşa edilen politik ekolojinin içerik ve söylemi, emek-sermaye çelişkisinin inkârı ya da talileş-

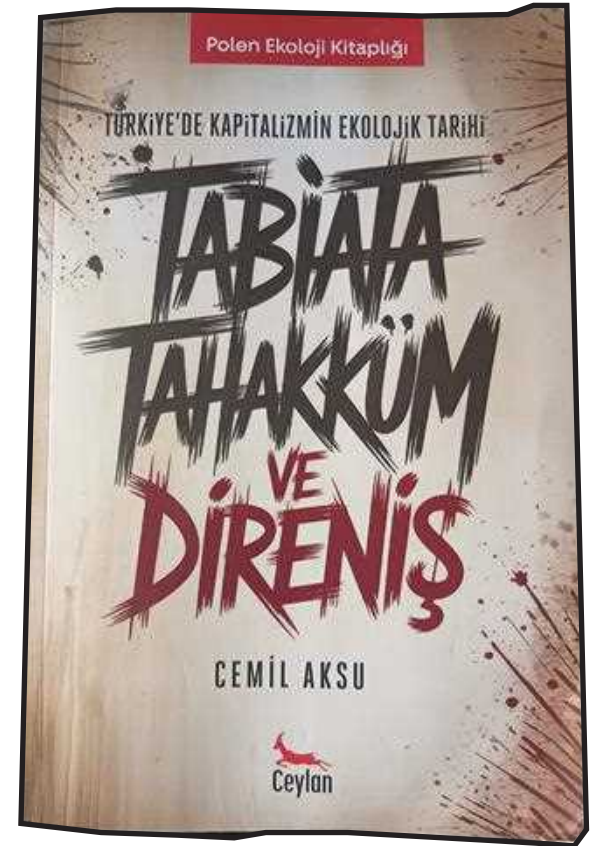
tirilmesi temelinde, kapitalizmin yeniden örgütlenmesinin (yeşil kapitalizm, yeşil ekonomi, yeşil dönüşüm, vb.) ideolojisi olmuştur. ⁽¹⁾ Aykut Çoban’ın “*hegemonik iklim siyaseti*” kavramını genelleştirerek hegemonik çevre siyaseti olarak kullanabiliriz. Çoban’ın yetkinlikle gösterdiği gibi, hegemonik çevre siyaseti, kapitalizmde çok yönlü bir sorun olan iklim değişikliğini tekil bir nedene, atmosfere bırakılan karbondioksit indirger ve böylece büyük bir marifetle, sermayenin, iklim sorununun birinci derece faili olduğu gerçeğini saklar. O kadar ki, “iklim sorununun nedeni kapitalizmdir” vurgusuna yer verilen kimi görüşlerde bile hegemonik iklim siyasetinin sadece salım azaltımını amaçlayan önerileri benimsenir ve yinelenir. Oysa iklimi değiştiren kapitalist bütündür: “Sermaye birikimi, meta üretimi, artık değer yaratılması, kârlılık, özel mülkiyet, emek sömürüsü, meta tüketimi, gereksinimlerin karşılanmasında bireyciliğin belirleyici olması, sayılan bu süreçlerin yarattığı enerji açlığı, enerjinin fosil kaynaklardan sağlanması, yenilenebilir enerjinin de barındırdığı sorunlar, tüm bu anılan süreçlerde karbon ve öteki doğal döngülerin bozulması, ekosistemlerin örselenmesi.”

Uzun süre BM koridorlarında, zirvelerinde –STK’cılığın şu nazik dili ile– “karar vericiler”in ikna edilmesi biçiminde sermaye sınıfı içi bir tartışma olarak gelişen hegemonik çevre siyaseti, 1990’ların ikinci yarısından itibaren “çevresel adalet”, “iklim adaleti” ve “adil geçiş” gibi kavramlar ile “gelişmekte olan ülkeler”deki tabandan gelişen hareketleri ve işçi sınıfını kendilerine eklemleme stratejisine geçtiler. Bugün de “adil geçiş” kavramı etrafında sürdürülen çalışmalarla bu hegemonyanın sürdürülmeye çalışıldığı altını çizmek gerekir. Dolayısıyla, işçilerin, işçi örgütlerinin (sendika ve parti) ekolojik sorunlara nasıl yaklaşması gerektiğine dair tartışmayı bu “mayınlı tarla”nın farkında ve dışında yapmak gerektiğini vurgulayarak başlamak gerekir.

Ekolojik sorunda işçilerin konumu

Birleşik Metal-İş Sendikası ile Türk Tabipleri Birliği bir araya gelerek, doğrudan çalışma ilişkileri (işçi/emekçi-patron) dışından kaynaklanan bir sorun olan aşırı sıcaklıkların işçilerin sağlığı ve yaşamı üzerine yarattığı tehditle ilgili yasal düzenleme yapılması talebiyle bir eylem (basın toplantısı) gerçekleştiren taleplerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bildirdi. ⁽²⁾ İklim değişikliğine bağlı olarak her yıl daha uzun süren ve daha şiddetlenen sıcak hava dalgalarının milyonlarca işçinin sağlık ve yaşam hakları üzerindeki etkileri görece uzun zamandır gündemde. Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) verilerine göre: 2,4 milyar dolar fazla işçi dünya genelinde aşırı ısıya maruz kalıyor. Bu durum her yıl 22,8 milyondan fazla iş kazasına yol açıyor. Kurum, aşırı sıcaklarla bağlantılı nedenlerle yılda yaklaşık 19 bin çalışanın yaşamını yitirdiğini belirtiyor. ⁽³⁾ 2023 yılında ABD’de aşırı sıcakların yaklaşık 28 bin iş kazasına yol açtığı tahmin ediliyor. ⁽⁴⁾ Aşırı sıcaklar Avrupa’da her yıl yaklaşık 200 bin kişinin ölümüne neden oluyor.

Aşırı sıcaklar –iş kazaları ve cinayetleri gibi– ani ya da kısa sürede etkisi hissedilen bir durum olduğu için toplumun ve işçilerin (sendikaların) gündemine girmesi anlaşılır bir durum. Fakat işçilerin sağlık ve yaşam haklarını ihlal eden tek sorun aşırı sıcaklıklar değil elbette. Kuruçukluk, denizlerin ve tatlı su havzalarının kirlenmesi, hava kirliliği, biyoçeşitliliğin azalması, “iklim krizi”, ormanların yok edilmesi, toprağın zehirlenmesi gibi ekolojik yıkım ya da kriz olarak adlandırılan sorunların da işçi sağlığı ve hayatı üzerin-

deki etkileri sözkonusudur. İşçi sınıfı bu ekolojik sorunlara nasıl yaklaşmalı?

Ekolojik sorun, bizzat üretim noktasında ortaya çıkan bir sorundur. Kapitalist üretim tarzı, sermayenin biteviye hareketini sağlarken, aynı zamanda onun sürekli büyümesini de sağlayacak koşulları da biteviye üretir. Sermayenin büyümesi “kan ve gözyaşı”yla, emeğin sömürülmesi ve “toprağın (doğanın) soyulması” ile gerçekleşir. Modernitenin bütün Tanrısal güçleri, Akıl, bilim, teknoloji, bu iş için çifte koşulmuştur. İçten yanmalı motorun keşfi, su, rüzgar ve güneşin gücü yerine kömürün ve petrolün yakılmasıyla elde edilen gücün kullanılması, nükleer enerji ve atom bombası, elektronikleşme ve otomasyon, şimdi yapay zeka ve dijitalleşme teknolojilerine kadar bütün “ilerleme”yi güdüleyen sermayenin kendini genişleterek her yeni dalgada yeniden üretmesi, emeği ve doğayı daha derin, yaygın ve disiplinli bir şekilde sömürüsü ve talanı realize etmesidir. Bu yüzden ekolojik

sorun üretim noktasında, emek-sermaye çelişkisinin gerçekleştiği noktada zuhur eder. Emeği dolayısıyla doğayla etkileşimde bulunan insanın, bu etkileşimi, yani üretim faaliyeti, kapitalist üretim tarzı altında işçinin doğadan kopuk bir şekilde, faaliyetinin sonuçlarıyla bilinçli bağının koptuğu bir hale bürünür. Kır/zehir ile ilk teması işçi gerçekleştirir, ilkin işçinin bedeninden geçerek suya, toprağa, havaya ve yine işçinin ailesiyle yaşadığı mahalleye tüm toplumsal alana ve ekosisteme sirayet eder. İş cinayetleri ve işçiyi yavaş yavaş kemirip yok eden kanserojen, radyoaktif, toksik vb. zararlı maddelerin, kimyasalların yol açtığı meslek hastalıkları, bu temasın somut ama kaçınılmaz görünen sonuçları. İşçinin sağlık kaybı, diğer türlerin, doğal döngülerin, iklimin sürekliliği ve dengesindeki bozulmanın “işaret fişeği”dir. Odman, bunu, halk sağlığı disiplininin Cora Roelofs’ın “işçiler iklim krizinin madenci kanaryalarıdır” ve Henry Pézerat’ın “İşçilerin sağlığı, çevre sağlığının nöbetçisidir” sözleriyle destekler.

Emekoloji ⁽⁵⁾ tartışması ile bu üretim noktasından çevreye yayılan kirlenmeyi görürüz kılarak işçi sınıfının mücadelesine ekolojik sorunun içsel olduğuna dikkat çekmeye çalışmaktayız. Emekoloji, “insanın emekçiye dönüştürülen bedeni ile ekosistemin çevresel kaynaklara dönüştürülen bedeni arasındaki ortaklıkları” sınıf mücadelesinin gündemine taşımayı ve sınıf mücadelesinin “iş”, “ekmek” gündemlerinin yeni tarzda ele alınmasını hedeflemektedir.

Bu konuda yapılan önemli çalışmalar vardır. Bunlardan biri *Kocaeli’nde Sana-yi, Doğa ve İnsan araştırmasıdır*. Kitapta demir-çelik, çimento, boya, lastik, otomotiv, petrol rafinerileri ve deterjan sanayiinde kullanılan maddelerin doğanın ve insanın sağlığına etkilerini araştıran tek tek makaleler, ÇED ve SED süreçlerini analiz eden yazılarla tamamlanıyor. Prof. Dr. Onur Hamzaoglu’nun editörlüğünde hazırlanan kitap, Türkiye’nin ikinci büyük sanayi havzası olan Kocaeli özgülünde belli başlı sanayi kolları üzerine yapılan araştırmalara dayanarak sanayinin doğaya ve halk sağlığına etkilerini detaylı olarak bize sunuyor.

Prof. Dr. Hamzaoglu hocamızı birçoğumuz meşhur “*Dilovası Raporu*” ile tanıdık. 2011 yılında yürütmekte olduğu “*Kocaeli’nin Dilovası ve Kandıra İlçelerinde Yaşayan Gebelerden Doğan Bebeklerde Ağır Metal Maruziyeti İle*

Kuşkusuz sınıfın ekoloji sorununda yapacakları bununla sınırlı değildir. Yapay zeka dalgasıyla büyüyen veri merkezlerinin yenilenebilir ve fosil enerjiye dayanan enerji açlığı ve bu sektördeki çalışma koşulları, yeni ormansızlaştırma ve mülksüzleştirme dalgaları, iklim felaketleri sonrası yeniden inşa çalışmaları toplam tabloda giderek büyüyen bir yer tutmaktadır. Başta da işaret edildiği gibi, sınıf mücadelesinin politik düzeyinde de yapılması gereken birçok görev vardır. Politik düzeydeki görevi, sermaye egemenliğine son vererek sosyalizmi kurmaktır. Bu sermaye egemenliğine karşı her alanında, zamanda, mekanda, düşüncede mücadele etmekle mümkündür. Politika, sınıf mücadelesini, sermaye ve emeğin uzlaşmazlığı temelinde ele alır. Mücadelenin amacı, işçi sınıfının iktisadi, siyasal, ekolojik, kültürel gücü sermayenin elinden söküp kendi eline alması, sömürüyü ve tahakkümü sona erdirmesidir.

Büyüme ve Gelişme Durumu” isimli projesinde elde ettiği verilerle annelerin sütünde Dünya Sağlık Örgütü tarafından tanımlanmış sınır değerlerin üzerinde ağır metal saptamıştı. Dilovası’nda ve Kandıra’da doğan bebeklerin ilk kaka-sından alınan örneklerde de kurşun, civa, kadmiyum, arsenik, alüminyum gibi ağır metaller saptanmıştı. Onur Hoca daha önceki bir araştırmasında da, patronların özerklik bölgelerinden biri olan Dilovası ilçesinde 1995-2004 yılları arasındaki ölümlerin yüzde 32’sinin kanser nedenli olduğunu saptadı. Dünyada ve Türkiye’de kanser nedenli ölümlerin yüzde 13’ten az olduğu kabul edilirken Dilovası’ndaki bu oran üretim cehennemindeki kan ve gözyaşının sayılarından biri. Bununla birlikte araştırmada, Dilovası’nda 10 yıl ve daha uzun süre yaşayanlarda kanserden ölme riskinin daha kısa süre yaşayanlara göre 4.4 kat fazla olduğu ve bu durumun kişilerin sigara içme durumu ve yaşından etkilenmediği ortaya konulmuştu.

Yine Bülent Şık’ın gıda, beslenme ve özel olarak çocukların beslenmesi üzerine yaptığı çalışmalar, hem sanayinin hem endüstriyel tarım teknolojilerinin tohumu, toprağı, suyu, gıdayı ve insanı zehirleyerek insanları “yavaş ölüm”e maruz bırakan sermaye akışını ortaya koymaktadır. “*Nehirler ve Çocuklar: Büyük Menderes Havzasında Yavaş Şiddetin Görünümleri*” ⁽⁶⁾ raporda, Uşak’ta deri sanayii, Kışladağ altın madeni ve Denizli Avdan’da işletilen açık ocak linyit madenciliğinin, tekstil endüstrisinin ve jeotermal enerji yatırımlarının açığa çıkardığı atıkların uzun yıllar

boyu sürecek ekolojik tahribata neden olduğu gıda üzerinden ortaya konmaktadır. Havzadaki toprak, su ve havadaki toksik kimyasal madde kirliliğinin özellikle hormonal ve nöral sistem bozucu toksik kimyasal maddelerin çocukların büyüme ve gelişimi açısından ciddi sorunlara yol açtığı/açabileceği belirtiliyor.

Sınıfın ekonomik/sendikal mücadelesi ve ekoloji

Birçok halk sağlığı uzmanı ve İSİG Meclisi’nin yaptıkları olmak üzere daha birçok çalışma sayılabilir ama bu kadarı bile ekolojik sorunu sınıf sorunu perspektifinden değerlendirmek için bir çerçeve sunuyor. Aslı Odman’ın belirttiği gibi, “*bir işçinin ölümünü çevre felaketinin işaret fişeği olarak*” tanımlayarak, “*kapitalist üretim süreçlerinin girdilerinde kullanılan dönüştürülmüş doğa parçaları olan kimyasallar, tozlar, sair toksik malzemeler, pestisitler, radyoaktivite vs aracılığı ile insanları üretirken öldüren meslek hastalıkları (...)* gündemi emek-ekoloji gündeminin ortaklığını meşru ve elzem kılan en önemli unsurlardan ve mücadele alanlarından biri.” ⁽⁷⁾

Sendika.org’un işçi sınıfı hareketinin doğrultusu tartışma çağrısında belirttiği üzere toplumun “*sermaye ve onun siyasal temsilcileri karşısında oldukça parçalı, örgütsüz ve siyasetsiz*” olduğu tespiti Türkiye kapitalizminin bu üretim cehennemi için gereksindiği siyasal iktidarın ve emek rejiminin sonuçlarına dayanmaktadır. İşçi ve emekçilerin kesimsel, kısmi, kimliğe dayalı kolektif taleplerini

de kapsayan çok katmanlı ve boyutlu mücadelesinin bugün ekolojik alandaki yetersizliği, yönelimsizliği de bu tespiti doğuran etmenlerdendir. Türkiye’de “*sınıf hareketinin bu cendereden çıkış yolları*” arayışında ekolojik sorun, doğrudan üretim alanından başlayıp kapitalizmin bir toplumsal düzen olarak her anında açtığı mücadele zeminiyle, tek tek işçi ve emekçilerin ötesinde “hareketin” ekonomik, politik, ideolojik düzlemlerde bütünlüklü bir hale gelmesinde, sınıfın özneleşmesi ve birliğini sağlamada başat bir rol oynayabilir. Odman tarafından hazırlanan “yapılacaklar listesi” ⁽⁸⁾ ekoloji alanındaki mücadelenin kapsamı ve aciliyeti hakkında oldukça doyurucu bilgiler vermektedir. Liste özetle şunları içermektedir:

- Meslek hastalıklarına yol açanları ve mesleğe/çalışmaya bağlı hastalıkları işyerinde belgeleme, her üretim alanı ve işkolu için örgütlü emsal davalar açma, bu davaları işçi-ekokırım bağlantılarını, hava, su, toprak ve besin zincirine karışan tehlikeli madde ve üretim süreçlerine işaret edecek şekilde kamusalayacak manivela davalara dönüştürme;

- Marmara Denizi’nin müsilağla bedenselleşen büyük kadavrası ile etrafındaki sanayi ve büyük ölçekli tarım havzaları, Ergene Havzası, Tuzla-Gebze, İzmit Körfezi, Gemlik ve Nilüfer Havzası, Bandırma, Karabiga, tarım ilaçlı üretim yapılan tüm tarım sahalarında zamana yayılmış ‘kalkınma zayılatı’ iş cinayetlerinin ilişkisini kurmak, ortak belleğini tutmak, enkazı ve mücadeleleri yatırımların yayıldığı ve ilişkilendiği havza ölçeğinde gösterip, bu ölçekte bir mücadeleyi örnek;

- On ila otuz yıllık bir vadede ciddi bir kanser ‘salgını’ olarak geri dönüşü olacak, kentsel dönüşüme bağlı asbest liflerine kitlesel maruziyete karşı, çalışanlar ve mahallelilerin ortak çıkarlarını ortaya koyacak bir bilgi-eylem düzlemi kurmak;

- Türkiye’de yükselen sektörlerden biri olan endüstriyel ölçekte gemi sökümünün dokunduğu ve kendine çektiği ağır metaller ve sair tehlikeli maddeleri işçinin bedeninden, besin zincirine kadar takip edecek Aliğa’dan, artan hurda çelik ithalatı ile harlanan metal fabrikalarına ulaşan bir havzasal örgütlenme kurmak;

- Yeterli ve sağlıklı gıdaya erişim sorununu çözmek için, tarım işçilerinin bedenlerini ve ürettikleri gıdayı zehirleyen kapitalist gıda sistemine karşı çiftçinin ve

tarım işçilerinin işçi sağlığı sorunlarını belgelemek, bu mücadele alanını kurmak, kentlerde geçimlik gıda döngüsünden tamamen kopmuş olan emekçileri, hasadı değerini bulmayan kırdaki tarım üreticileri ile buluşturmak, gıda kooperatifleri örgütlemek;

- Yaşam alanı sendikacılığı ile emekçilerin diğer yaşam alanı sorunlarını da – Temiz hava hakkı (işçi mahallelerine kaydırılan geri dönüşüm tesisleri gibi kirliliği ve tozlu üretim yapan tesislerin zararlarına dair kentsel bir mücadele ile birleşen), küresel ısınma karşısında ısı stresi altında çalışmayı kısıtlama ve kısaltma, işçilerin çocuk bakımı, yaşlı bakımı, hasta ve sakat yakınlarının bakımı gibi akut bakım – emeği sürelerini çalışma hayatına entegre etme, internetten bağlantısızlık hakkı gibi talepler etrafında bilgi-eylemler örgütlemek;

- Yeni zoonotik bulaşıcı hastalıkların ‘programlandığı’ mekânsal olarak merkezileştirilmiş hayvan fabrikalarında, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinde, mezbahalarda çalışma ve katliam ilişkilerine dair öncü ve birleşik örgütlenmelere gitmek;

- 0-14 yaş aralığındaki 19 milyon çocuğun 6,5 milyonuna yakınının kurşun zehirlenmesi yaşadığı Türkiye’de, yeni nesillerin bu zihinsel ve bedensel kıyımının kaynaklarını (besin zinciri zehirlenmeleri, hurda metal, kurşun metalurjisi, boya sanayi alanlarını) tarım havzaları, rüzgârlanma alanları içinde haritalayarak görünür kılmak, ‘kurşun’ mücadele alanını kurmak;

- Türkiye’nin yeni katı (başta hurda metal ve plastik olmak üzere) atık ithalatı politikaları ile sayıları artan ve kentlerin içine emekçi mahallerine, verimli tarım arazilerinin çeperlerine yerleşen geri dönüşüm tesislerinin konumu, kentsel riskleri, yangınları, iş cinayetleri konusunu iç içe işleyecek mücadele birlikleri kurmak;

- Her aşamada ve alandaki ruhsat sayı ve hızı neredeyse takip edilemeyecek kadar artmış yeni/eski maden sahalarında inşa, üretim, işleme, aktarım, katı atık, artırdıkları ağır vasıta kara trafik yoğunluğunun trafik kazalarını artırıcı rolüne aynı anda vurgu ile, işçiye, köylüye, meskuna, bitkiye, hayvana duhul eden cari ve gelecek felaketini engelleyecek müşterek yerel mücadeleleri kurmak;

- Davutpaşa ve Beyrut misali büyük sanayi felaketlerine yol açabilecek tehlikeli işletmelerin etrafında bilgi ağı

İşçinin sağlık kaybı, diğer türlerin, doğal döngülerin, iklimin sürekliliği ve dengesindeki bozulmanın “işaret fişegi” dir. Odman, bunu, halk sağlığı disiplini Cora Roelofs’ın “işçiler iklim krizinin madenci kanaryalarıdır” ve Henry Pézerat’ın “İşçilerin sağlığı, çevre sağlığının nöbetçisidir” sözleriyle destekler.

Emekoloji tartışması ile bu üretim noktasından çevreye yayılan kirlenmeyi görünür kılarak işçi sınıfının mücadelesine ekolojik sorunun içsel olduğuna dikkat çekmeye çalışmaktayız. Emekoloji, “insanın emekçiye dönüştürülen bedeni ile ekosistemin çevresel kaynaklara dönüştürülen bedeni arasındaki ortaklıkları” sınıf mücadelesinin gündemine taşımayı ve sınıf mücadelesinin “iş”, “ekmek” gündemlerinin yeni tarzda ele alınmasını hedeflemektedir.

örülmesi, etrafında oturanlarla, bu işyerlerinde çalışanların ortak fakat farklı kademelerde maruz kaldıkları risklerin, ‘Büyük Sanayi Felaketleri Yönetmeliği’ne’ tâbi işyerlerinin risklerine ışık tutarak, haritalanarak kent meskunlarına taşınması, etrafında kentsel/çalışma güvenliğinin örgütlenmesi,

- Küresel ısınmayı, ‘ısı stresi’ üzerinden işçi konusu haline getirmenin söylemsel alanı bile henüz boş olduğundan ilk aşamada bu öncelikli çalışma alanların tespiti;

- Uluslararası hukuk alanı ve mücadeleler ile iş/vaka/ dava bazında, şirketlerin tedarik zincirlerinde işledikleri yavaş suçların izleğinde işbirlikleri kurmak...

Kuşkusuz sınıfın ekoloji sorununun yapacakları bununla sınırlı değildir. Yapay zeka dalgasıyla büyüyen veri merkezlerinin yenilenebilir ve fosil enerjiye dayanan enerji açlığı ve bu sektördeki çalışma koşulları, yeni ormansızlaştırma ve mülksüzleştirme dalgaları, iklim felaketleri sonrası yeniden inşa çalışmaları toplam tabloda giderek büyüyen bir yer tutmaktadır. Başta da işaret edildiği gibi, sınıf mücadelesinin politik düzeyinde de yapılması gereken birçok görev vardır. Politik düzeydeki görevi, sermaye egemenliğine son vererek sosyalizmi kurmaktır. Bu sermaye egemenliğine karşı her alanında, zamanda, mekanda, düşüncede mücadele etmekle mümkündür. Politika, sınıf mücadelesini, sermaye ve emeğin uzlaşmazlığı temelinde ele alır. Mücadelenin amacı, işçi sınıfının iktisadi, siyasal, ekolojik, kültürel gücü sermayenin elinden söküp kendi eline alması, sömürüyü ve tahakkümü sona

erdirmesidir. Bu nedenle sınıf mücadelesinin ekonomik/sendikal mücadeleleri emekçilerin örgütlülüğünün geliştirilerek, acil gereksinimleri karşılanarak, sermaye karşısındaki gücünü ayımsayarak ve test ederek emeğin egemenliğinin kurulması sürecinin işlevsel parçalarıdır. ⁽⁹⁾ Bu kapsamda emekoloji gündemi, emekçilerin örgütlü toplumsal mücadelesinin geliştirilmesi ve yükseltilmesidir. Sınıfın ekonomik/sendikal mücadelesinin politik bir mücadeleye dönüştüreceği bağlantı ağıdır ve sınıfın bir araya geldiği ağı her noktasına sorumluluklar yüklemektedir. Türkiye’de somut bir iki örnek ile yaşama geçirilerek sınıdığında, eko-sınıfsal mücadelenin gelişmesi işçinin bedensel yıkımı odağında daha kolay sağlanabiliyorsa, bu yol da emeğin sermayeye karşı güç toplama savaşında bir kaldıraç olarak kullanılabilir.

Farklı akımlardan antikapitalist politik ekoloji örgütleri, bağımsız sendikalar, semt-mahalle meclisleri, tabandan örgütlenen sivil savunma/arama-kurtarma grupları ortak çalışmalarla, eylem birliği gibi biçimlerle bu listedeki faaliyetleri dönemsel, yaygın, ortak planlamalara oturtabilirler. Bu çalışmaların bir diğer yanı mutlaka bu örgütlerin ortak eğitim, atölye ve yayınlarla örgütsel iskeletlerini genişletmeleri, yeni kadrolar yetiştirmeleri, mevcut yapıyı yeni bir ideolojik bilinçle sıkılaştırmaları gereği olacaktır. Devrimci, komünizm iddialı partilerin son 10 yılda en çok tartıştığı ve en çok canının yandığı “kitle çalışması” tam da bu zeminde daha organik gelişebilecek, yeni biçimler alabilecektir. Emekoloji kapsamındaki çalışmalar, eylem birliği,

platform çalışmalarının tamamlayıcısı olarak mücadelenin fiili meşru boyutunu öne çıkaran, farklı araçlarla siyasete dahil olabileceklerdir. Yeşil harekette, liberal politik ekoloji akımlarında baskın olan “siyasetler üstüçülük”, ortak platformlarda partilere karşı kışkırtılan antipati kesinlikle emekoloji çalışmasının aşması gereken kritik eşik olacaktır. Farklı zaman/mekanlarda farklı özneler tarafından başarılan iyi örnekler, rekabetçilikten uzak bir şekilde, farklı zaman/mekanlarda farklı özneler tarafından kolonlanarak, birbirini görerek çoğaltılabilir. Burada sözün değil, eylemin belirleyiciliği, geçmişten devralınan devrimci örgütsel deneyimin geniş kitleler gözündeki meşruluğu ilkesel olarak savunulması gerekecektir.

Sonuç olarak, “ekoloji”yi bir komisyona, havale etmemek gerektiğinin altını çizmek gerekir. Bu alan bir uzmanlık alanı değildir ya da tersinden söylersek herhangi bir sosyalistin uzmanı olması gereken konulardan biridir. “Manifesto” ya da Kapital veya “parti tarihi” kadar Marksist ekoloji kitapları da okunmalı, eğitim programlarına dahil edilmeli, ekolojik sorunlar emekolojik bakış açısıyla günlük sosyalist çalışmanın gündemi haline getirilmelidir. Sorun sadece “çevre eylemlerine katılmak” olamaz, bulunduğumuz her yerde, yaşamımıza etki eden çevresel sorunları araştırmak, bunlara karşı örgütler kurmak, var olan örgütlerin gelişmesi için neler yapılması gerektiği konusunda emek harcamak sıradan bir durum haline getirilmelidir. ■

Dipnotlar

- (1) <https://www.polenekoloji.org/hegemonik-iklim-siyasetine-karsi-halkin-iklim-siyaseti-1/>
- (2) <https://birlesikmetal.org/sicakta-calismaya-karsitalep-ve-onerilerimizi-bakanliga-ilettilik/>
- (3) <https://www.dw.com/tr/a%C5%9F%C4%B1r%C4%B1-s%C4%B1caklar-40-derecede-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fman%C4%B1n-s%C4%B1n%C4%B1r%C4%B1-var-m%C4%B1/a-77684438>
- (4) <https://www.birgun.net/makale/iklim-krizi-calismakosullarini-kotulestiriyor-729802>
- (5) Emekoloji terimi bağlamında Polen Ekoloji’deki tartışmaları şu linkten okuyabilirsiniz. <https://www.polenekoloji.org/?s=emekoloji>
- (6) “Nehirler ve Çocuklar – Büyük Menderes Havzasında Yavaş Şiddetin Görünimleri”, Bir Arada Yaşarız Eğitim ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı (BAYETAV) ve Mekânda Adalet Derneği,
- (7) <https://www.polenekoloji.org/emek-ve-ekoloji-gundeminin-ortakligi-al-yesil-gundem-ve-eylem-hatları/>
- (8) <https://www.polenekoloji.org/emekoloji-emegin-ekolojik-yikimina-karsi-mucadele/>
- (9) <https://www.polenekoloji.org/adil-gecis-emek-ve-ekoloji-mucadeleleri-icin-mayin-tarlası/>

Prof. Dr. Tair Mahamatov ile Söyleşi

Sovyetler Sonrası; Dünya, Rusya, Çin ve Merkezi Asya Üzerine Sesli Düşünceler

Politika: Çalışmalarınızda neoküreselleşme, yapay zekâ özel bir yer tutuyor. Dolayısıyla öncelikle bu iki olgudan başlamak yerinde olur diye düşünüyorum. Öncelikle neoküreselleşmeyi nasıl tanımlıyorsunuz?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Söyleşi davetiniz için teşekkür ederim, öncelikle. Küreselleşmeye gelince ilk önce bu sürecin nesnel olduğunun altını çiziyorum, vurguluyorum. Küreselleşme çağı geçiyor gibi konuşmaların ardında bu sürecin yeni aşamasına girişin gelmekte olduğu bulunuyor aslında. Küreselleşme ilk önce gelişmiş kapitalist ülkelerin sermaye ve üretilen mallarının ihracatı, ulus-ötesi tekellerin oluşumu, telgraf, internet gibi sistemlerin yayılması vs. ile bağlı olarak ortaya çıkmıştı. Küreselleşmenin nesnel olmasına rağmen bu sürecin ana kaynağı, merkezi Batı dünyasında, yani ABD, Batı Avrupa, Japonya gibi ülkelerde bulunuyordu. Fakat SSCB ve sosyalist devletlerin oluşmasından dolayı birbirine zıt olan iki merkezli dünya sistemi küreselleşme merkezinin Batıda bulunduğunu perde arkasında tutuyordu. Yani politikacılar ve bilim adamlarının çoğunluğu buna dikkat etmemişlerdi, bana göre. SSCB ve Avrupa'daki sosyalist sistemin dağılmasından sonra küreselleşmenin gerçek merkezi açıklandı. Tek merkezli dünya sistemi oluştu. Ama Çin sosyalizminin gelişimi, Rusya'nın ekonomik, askeri ve politik açıdan kalkınması, BRICS, Şanghay İşbirliği Topluluğu vs. en azından iki merkezli dünya sistemi oluşmakta olduğunu gösteriyor. Bu ve buna benzer süreçler küreselleşmenin yeni aşamasının başladığını, yani neoküreselleşme çağının gelmekte olduğunu göstermektedir.

Politika: Neoküreselleşme çağında yapay zekânın yükselişini nasıl yorumluyorsunuz? Yapay zekâ, insanı entelektüel

Prof. Dr. Tair Mahamatov

Dünyanın her ülkesinden komünist ve işçi partileri üyelerinin Marksizm-Leninizm eğitimi alması amacıyla Moskova'da kurulan Uluslararası Toplum Bilimleri Enstitüsü ya da başka bir adıyla Uluslararası Lenin Okulu hocalarından Tair Mahamatov Mustafa Suphi Vakfı'nı ziyaret etti.

Prof. Dr. Tair Mahamatov, 1979-1991 yılları arasında Türkiye'den eğitime giden komünistlerin Felsefe derslerine giren Özbek asıllı bir yoldaşıydı. Geçtiğimiz günlerde yolunun İstanbul'a düştüğünü öğrendiğimizde Mustafa Suphi Vakfı'nda kendisini ağırlamak isteğimizi kabul eden Tair yoldaşla, 18 Ağustos salı günü yemek masasında olsa da sohbet etme, görüş alışverişinde bulunma imkânı bulduk. Tair yoldaş, gelen çok sayıda soru nedeniyle yemeğini bitiremedi de halinden memnundu.

Tair Mahamatov, şu anda Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Diploması Akademisi ve Moskova Otomobil ve Yol İnşaatı Devlet Teknik Üniversitesi (MADI) profesörü.

olarak özgürleştirecek bir araç mı, yoksa yabancılaşmayı derinleştiren yeni bir sermaye aygıtı mı?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Neoküreselleşme bir yandan Marksizm'in gerçek bir sosyal-devrimci, ekonomik, politik

teori olduğunu göstermektedir. Özellikle Çin, Küba, Kuzey Kore gibi sosyalist memleketlerin ışığı altında "emek", "üretim ilişkileri", "yabancılaşma" vb. kavramların gerçek manaları görünmektedir. Yapay zekâ kullanımının genişlemesi bir yandan Marksizmin kavramlarını

perdeliyor, diğer yandansa daha açılıyor. Parantez içinde söyleyeyim ki, "yabancılaşma" kavramı ancak kapitalist sömürü ile bağlı değildir. Onun geniş felsefi anlamı da vardır. İnsanoğlunun her bir yarattığı nesne aynı zamanda bu insanın "yabancıdır", öznel olan nesnel hale geliyor, sizin için yabancıdır.

Yapay zekânın özelliği onun kimin elinde olmasına bağlıdır. Bu sistem insanoğluna özgürlük de veriyor bağımlılık da yaratıyor. Yapay zekânın gelişmesi, yaygınlaşması her bir toplumda yeni bir tabaka oluşturuyor. Bu tabaka yavaş yavaş dünyayı yönetmeye başlıyor. Aynı zamanda pasif, pek gelişmemiş tüketici tabaka da oluşmaya başlıyor. Kapitalist dünya onu kolayca yönetir, nazik bir şekilde sömürür. Emekçilerin çoğunluğu bu tabaka içindedir.

Politika: Siz 1979-1991 yılları arasında Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Toplum Bilimleri Enstitüsü'nde görev yaptınız. Yani sosyalizmin anayurdunda yıkımına tanıklık ettiniz. Reel Sosyalizm deneyimi araştırmalarında en çok öne çıkan temalar ve teorik tartışmalar nelerdir?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Teorik tartışmalar hala sürüyor. Kimi düşüncelerimiz sosyalizmin özünü pek net, Marks'ın teorisindeki gibi düşünmüyorlar gibi geliyor bana. SSCB sosyalizmi Marksist sosyalizmin biraz uzağında idi bence. Bunu biraz açalım; Neresi uzağında idi? İlk Önce ekonomi alanında özel üretim ilişkileri, yani özel işletmeler, fabrikalar, oteller, lokantalar yoktu. Sadece yok değil yasaktı. Dolayısıyla girişimci olan vatandaş kendi enerjisini kullanamıyor veya gizli olarak kullanıyordu.

Bu Sovyet ekonomi sistemi dışında kara ekonomi oluşumunu getirmişti. 1991 bunalımında bu güçlerin Sovyet sistemi nin çökmesine önemli katkıları olduğunu söyleyebiliriz. Teori-ideoloji alanında ise bu ekonomik pratik bizim Avrupa Komünizmi denilen akımın verimli, pozitif yanlarını görememizi sağlamıştır. Diğer eksiklik veya zayıflık aşırı veya katı Ateizm idi. Bin yıllarca halkın alışkanlığı, geleneği, kültürü olagelmış dini inkâr etmek, ona karşı kaba bir tarzda savaşmak sosyalizme büyük zarar getirdiğini söylemek yanlış değildi fikrindeyim. Başka eksikleri de var idi de onları sayarsam epey zaman alır diye düşünüyorum. Onları başka bir söyleşiye bırakalım, ne dersiniz? Gerçek sosyalizm Deng Şiaoping'den sonraki Çin sosyalizmidir. Sayın Profesör Aslanbek Mozloyev'le hazırladığımız yazıda bu konuyu ele almıştık.

Burasını biraz açalım; Sosyalizmi iyice anlayabilmek için Marks'ın "Gotha Programının Eleştirisi" eserini, Lenin'in NEP – Yeni ekonomi politikası- ile ilgili yazılarını, Çin Komünist Partisi'nin Deng Şiaoping döneminde başlatılan programını ve Deng Şiaoping'in eserlerini okumakta yarar vardır. Deng Şiaoping Lenin'in NEP politikasını Çin koşullarına uygun olarak kullanmayı programlamıştır. Sosyalizm için önemli olan eylem programı teorik, bilimsel eğitim ve öğretim politikasıdır. Cahil insanı kandırmak kolay. Fakat derin ve nesnel, çok yanlış düşünen, eğitim alan insanları, halkı aldatmak, kandırmak, hokkayı yutturmak hiç de kolay değildir. Bu sahada öğretmen kimdir sorunu önemlidir. Marks'ın dediği gibi, ilk öğretmen pratik eylemdir, sonra eğitim okumuşluk.

Komünist Parti pratiğinde özeleştirici çok hassas konudur. Parti içinde kapalı (içe dönük) olarak özeleştirici kullanılabilir, fakat kitle önünde "biz yanlış yapmışız" veya "bu yöneticimiz olan yoldaşımız yanlış yapmıştır" felan demek partiye yapılan büyük bir darbedir. Örneğin Stalin döneminin veya politikasının eleştirisi buna örnektir. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Mao'nun yanlışlarını veya politikasını Sovyetlerdeki gibi eleştirmediler ve doğru yaptılar diye düşünüyorum.

En çok öne çıkan tema, sizin deyişinizle tartışılan konu, Gorbaçov ve Yeltsin'i Sovyet sosyalizminin mezarıcıları olarak görmek ve Amerikan emperyalizminin SSCB'nin dağılmasındaki katkılarıdır. Bu konuyu başka bir söyleşide derinlemesine ele almayı ve nedenleri

üzerinde durmayı faydalı görüyorum. Neden midir değilse sonuç mudur, bunu açıklamamız lazımdır.

Politika: Sovyetler Birliği sonrasında ki dönemde Rus akademik çevrelerinde Marksizm alanında yapılan yeni çalışmalar nelerdir?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Rusya Marksizm'i daha kendini toparlayamamıştır. Kimileri Marksizm'in eskidiğini, kimileri Marksizmin Rusya için uygun olmadığını düşünüyorlar, kimileri ise hala Sovyetler zamanındaki Marksistler gibidirler. Bence çağdaş Marksizm yeni çağın özellikleri ile Marks'ın ekonomik, politik ve felsefi teorileri, ilkelerini diyalektik birleştirmek, her bir ülkenin özelliklerini hesaba katabilmek, küreselleşmenin sınıflar mücadelesine olan etkisini, kapitalistlerin ve işçilerin psikolojisini anlamaktır.

Şu anda küreselleşme konusu dışında herhangi bir konuda, özellikle tam felsefi konularda ciddi özgün katkısı olduğunu bilmiyorum. Rusya Marksizm'i uyanmak üzeredir. Yakınlarda Rusya Marksizm'i kendini toparlar ümidindeyim. Diyalektiği derin anlayan yeni Marksist nesil oluşacağına inanıyorum.

Genç nesil Rus akademisyenler yavaş yavaş Marksist metodolojiye dönüyor. Çünkü başka daha etkin ve somut metodoloji yok ki. Pozitivizm, hermenitik vs. Marksist metodoloji ile birleşerek yararlı olabiliyor. Ünlü Fransız bilim adamı Jan Le Goff şöyle diyor: "Ben Marksizmi sevmiyorum, ama daha verimli metodolojiyi bulamıyorum."

Politika: Çalışmalarınızda Doğu-Batı felsefesi sentezine ve Çin'in kültürel

felsefi paradigmalarına geniş yer ayırıyorsunuz. Çin'in günümüzde geliştirdiği "21. Yüzyıl Marksizmi" veya "Çin Karakterli Sosyalizm" üzerine yapılan akademik çalışmaları takip ediyor musunuz? Çin'deki Marksizm çalışmalarında öne çıkan temel teorik yönler (örneğin küreselleşmeye bakış, piyasa sosyalizmi) Rus akademisinde nasıl yankı buluyor?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Çin Marksizm'i Marksistler için öğrenilmesi gereken kavram, teori ve metodolojidir. Çünkü Çinli Marksist yoldaşlar Marks ve Lenin eserlerini saf şekilde değil Çin felsefesi ve uygarlığı merceğinden geçirerek inceliyorlar. Küreselleşme, yapay zeka, piyasa ekonomilerinden Çin sosyalizmi yararına ne bulunursa alıp kullanıyorlar. Küreselleşme, yapay zekâ, pazar ekonomisi kapitalistlerin emekçilere, sosyalist sistemlere karşı uydurduğu şey gibi görmüyorlar.

Rus akademisinde Çin sosyalizmi, Marksizm'in Çin'deki yorumu, Deng Şiaoping görüşlerini Rusya'da uygulanamaz bir teori ve toplumsal sistem gibi yaklaşıyor. Fakat Rusya Federasyonu Komünist Partisi onları olumlu buluyor. RFKP'nin Rusya için programatik stratejisi nedir diye sorarsanız? Putin'den önce ve Başkanımız iktidara geldiği dönemde RFKP Putin'in iktidara gelmesini destekledi ve etkin rol oynadı. RFKP Rusya'da adı Sosyalizm olsun veya olmasın öyle bir toplumsal düzene devlet yönetim kadrolarının kararıyla geçilebileceğini savunuyor. Şu dönemde RFKP Putin'in dış politikasını destekliyor, iç politikada yapılan bazı hataları eleştiriyor ve düzeltilmesi

için çalışıyor. Rusyadaki hemen hemen tüm politik partilerin politikaları birbirine çok yakındır. Bunu ben iyi olarak (olumlu) görüyorum. Aslında Başkanımızın politikası Sosyalizme çok benzer ve yakındır. Anayasa'da Rusya Federasyonu sosyal devlet olarak tanımlanıyor. Ama Putin'den sonra bu rota devam edecek mi? Bu bence önemli problemdir ve RFKP iradesine, bilincine ve kadrosuna bağlıdır.

Politika: Biraz da güncel politik gelişmelerle ilgili sormak istiyorum. Orta Asya'daki eski Sovyet Cumhuriyetleri günümüzde Rusya Federasyonu ve Çin ile ABD ve diğer Batı emperyalistleri arasındaki mücadelede nasıl bir konum alıyorlar. Zigniev Brezinsky "Satranç Tahtası" adlı eserinde SSCB'nin ortadan kalkması ABD'nin dünyada hegemonyasını kurmasını tek başına sağlamayacağı, ancak Merkezi Asya'da yani Orta Asya'da tam etkinlik kurarsa dünyaya hâkim olacağını savunduğunu biliyoruz. ABD'nin Rusya ve Çin'e karşı başlattığı hegemonya savaşının gelişimi bakımından Orta Asya devletlerinin ve halklarının durumu nedir? Sizin bu konuda gözlemlerinizi nelerdir?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Sovyetler Birliği döneminde Merkezi Asya ülkelerinin eğitim, kültür, tarım, hayvancılık ve belli oranda sanayi bakımından gelişmeleri çok önemlidir. Geri toplumlardan modern toplumlar oluşturacak sıçramalar yapılmıştır. Bu sosyalizm sayesinde oldu. Ancak Orta Asya-Merkezi Asya'daki eski Sovyet ülkeleri ekonomik olarak, nüfusunun artmasına uygun ve yeteri kadar sanayileşmeyi geliştirememiş olmaları ile birlikte dünya politik alanında kendi özgünlüklerini de oluşturamadılar. Bununla birlikte kendilerini bağımsız ülke olarak göstermeye uğraşmaları onları ya Batı'ya (Ukranya, Moldova, Ermenistan gibi) veya ABD'ye yaslanmaya itiyor. Ama böyle politikalar geçicidir.

Rusya eskiden olduğu gibi bu devletleri küçük kardeşleri gibi saymamalı, denk komşuları, arkadaşları gibi saymalıdır. Ayrıca Şanghay İşbirliği Topluluğu bu konuda çok önemli bir rol oynayacaktır. Zaten son zamanlarda böyle olmaya başladı. Bu ülkelerin politikası, politik, kültürel vb. bakımda gençlerinin hangi yabancı ülkelerde eğitim gördüğü, çalıştığına da bağlıdır. Batıda eğitim alanlar Rusya'yı potansiyel düşman olarak görüyor ve kendi memleketini de pek

sevmez halde geri dönüyor. O nedenle bu ülkelerde eğitim ve öğretim sisteminin de, ortak yatırımlar yapılmasının fabrikalar kurulmasının da Şanghay İşbirliği Topluluğu tarafından ele alınması gereklidir. Kısacası Şanghay İşbirliği Topluluğu, politik, ekonomik ve sosyal olarak bu ülkelerin geleceği ile ilgili çok önemli bir rol oynayacak. Bu dünyanın geleceği ile de ilgilidir.

Politika: Türkiye'deki sol/sosyalist hareketler ve komünistler, Sovyetler Birliği'nin pratik ve teorik mirasını anlamlandırmaya büyük önem veriyorlar. Türkiye'deki komünistlerin SSCB deneyimini (bürokrasi, planlı ekonomi, ulusal sorunlar ve kültürel devrim gibi konularda) dogmalardan uzak, nesnel bir şekilde analiz edebilmeleri için özellikle incelemelerini önereceğiniz temel çalışmalar, tarihi belgeler veya teorik kaynaklar nelerdir?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Yakınlar da Andrey Konçalovski, "Rusya devrimleri tarihinden" dizi filmi çekti. Lenin, Stalin ve Bolşeviklerin kim olduğunu çok iyi anlatıyor. Teorik kaynak olarak Marks'ın "Fransa'da İç savaş", "Gotha Programının Eleştirisi", Lenin'in 1918-1922 yıllarındaki yazıları, Deng Şiaoping'in yazılarını incelemek gerekiyor.

Politika: Son olarak, hem bir Doğu medeniyeti kökenine -Özbekistan doğumlu- sahip hem de Rus ve Batı felsefe dünyasını yakından tanıyan bir düşünür olarak; Avrasya coğrafyasında felsefi düşüncenin ve adil bir toplumsal düzen arayışının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Prof. Dr. Tair Mahamatov: Plato'nun "Devlet" adlı eseri var. Onu üç dört kere okursanız sorularınıza cevap bulabilirsiniz diye düşünüyorum. Her bir halk kendisinin felsefe, uygarlık, bilim vs. tarihini bilmelidir. Fakat bu konularla kapanmamak da çok önemli. Batı felsefesinde ele alınan problemler benim halkımın tarihinde, hayatında var mıdır ve nasıl gerçekleşiyor, özelliği nedir, sorusu felsefe kültürüne düşen en büyük sorudur.■

Söyleşi: Cemil AKSU

İdeolojik Kriz ve "Ara Dönem"

☞ **Baştarafı 3. sayfada**

"Tek ülke, tek sınıf, tek parti" ilkesi doğrultusunda Marksizm-Leninizm'i ve enternasyonalizmi temsil ediyor olmamızın sonucudur.

Açıkça kabul etmeliyiz: Marksizm-Leninizm'in "teklini" elinde tuttuğumuz sanmak o gün de yanlıştı, bugün ise tümüyle yanlış olacaktır. "Ara dönemde" ise hiçbir parti, biz de, Hareket de, dünyadaki hiç bir kardeş parti de Marksizm'i asıl kendisinin temsil ettiğini ileri süremez.

Neden? Çünkü 1848'den Birinci Enternasyonal'in feshine kadar Marksizm tüm Avrupa kıtasında devrimci pratik tarafından doğrulanmış, serbest rekabetçi kapitalizmin analizleri ve buradan çıkan "dünya devrimi" teorileri yeni emperyalizm şartlarında yeni koşullara uyma özelliğini kaybetmiş, o nedenle bu teori daha sonra Marksizm-Leninizm olarak nitelenmiştir. Marksizm-Leninizm Ekim Devrimi ve Çin Devrimi ve diğer devrimler ve ulusal kurtuluş savaşları döneminde doğrulanmış, fakat sosyalizmi inşa sürecinde giderek yeni dünya şartlarında birçok bakımdan eksikleri ortaya çıkmış ve reel sosyalizmin tasfiyesiyle tüm partiler için bu teorileri yenileme zorunluğu doğmuştur.

Partiler teorik ve programatik bakımdan yenilenme sürecindedirler. Ne var ki, yenilenmekte olan hiçbir partinin çizgisi ve programı, o zamanki partilerin çizgileri ve programlarının 1848-1871 devrimleriyle doğrulandığı ya da 1917 Ekim devrimi ve 1949 Çin devrimiyle doğrulandığı gibi henüz devrimci pratik tarafından doğrulanmamıştır. Devrimci pratik tarafından doğrulanmayan bir çizgi ve program parti kongresinde onaylandığı için doğrulanmış olmaz. Dünyada ne

kadar yenilenme modeli varsa o kadar potansiyel olarak doğrulanma imkanı olan yenilenme modeli var demektir. İşte bu nedenle kendi yenilenmesini mutlak doğru sayan bir komünist esas olarak sosyolojik konuları içeren bu teorileri fizik biliminin teorileri, kendi partisinin kongresini de fiziksel teorileri doğrulayan bir laboratuvar sanmaktadır.

Şu anda Türkiye'deki bir komünist Çin Halk Cumhuriyetindeki sosyo-ekonomik sistemi nasıl nitelerse nitelesin, bundan bağımsız olarak Çin Komünist Partisi'ni, bu sosyo-ekonomik sistemin programını benimsediği için "Marksizm'i inkâr ettiği" için suçlamazsa, Hareket'i de Öcalan'ın paradigmasını da benzer biçimde suçlamamalıdır. Çin'deki sosyo-ekonomik sistemin sonuçta sosyalizme mi yoksa emperyalist-kapitalizme mi varacağına tarihsel pratik hüküm verecektir. Aynı şekilde Öcalan'ın teorilerinin de doğru mu yanlış mı olduğu bu tarihsel pratik tarafından gösterilecektir.

"Ara dönem"ın anlamı budur: Marks'ın ve Lenin'in teorileri ve programları kendi dönemlerinde doğrulanmış, o nedenle komünist partileri ve işçi partileri bu doğrulanmalar etrafında birleşmiştir, buna mukabil ne bizlerin, ne Kürt, ne Yunanlı ve Alman, Rus, Çin kardeş partilerinin "yeni" çizgi ve programları henüz doğrulanmamıştır. O halde bu yeni çizgi ve programları, kendi doğrulanmayan çizgimizin ve program ilkelerimiz temelinde Marksizm dışı ilan edemeyiz, edersek muhtemelen dünyada Marksizm adına tek başımıza kalmak gibi garip bir duruma düşeriz.

Bu demek değildir ki, Hareket de içinde, bütün kardeş partilerin yenilen-

me yolunda inşa ettikleri çizgileri ve program ilkelerini eleştirmeyeceğiz, tartışmayacağız. Eleştirecek ve tartışacağız. Ama önce anlamaya çalışacağız, onların yenilenme adımlarından doğru bulduklarımızı kendi düşüncelerimizin içinde organik olarak benimseyeceğiz. Onların da bizim çizgimizde doğru olanları benimsemesini talep edeceğiz. Yani kimseye bu "ara dönemde" ideolojik savaş açmayacağız. Diyalog, tartışma, eleştiri ve özeleştiriyolundan yürüteceğiz. Bunu da "eylemde birlik, tartışmada hoşgörü" sloganıyla hayata geçireceğiz. Elbette isteyen "ideolojik savaş" açmakta serbesttir. Bizim de bize karşı ideolojik savaş açanlara aynıyla cevap verme hakkımız vardır. Vaktiyle Engels'in devlete dediği gibi, bırakalım ilk kurşunu ideolojik savaş komutanları atsin. Şimdilik biz ara dönemin gereği "ideolojik ateşkes" kullarına uymalıyız. Hangi görüşe karşı savaş açmamız gerektiğine devrimci pratik karar verecektir.

Merak etmeyelim, "ara dönem" çok sürmeyecektir. Bunu bilerek kendi yenilenmemizi inşa etmek için elimizi çabuk tutmalıyız. Ben şu aralar, Öcalan'ın paradigmasını "anlama" aşamasındayım. Anlayabildiğim paradigmalardan hangisi Marksizm-Leninizm açısından yorumlanabilecekse, onları Marksist-Leninist açıdan yorumlamaya çalışmaktayım. Fırsat bulabilirsem, Öcalan'ın kimi paradigmalarının Marksist teoriyle ilişkisini, ayrıldığı yanları, bunların karşısında kendi düşüncelerimi sizlerle paylaşmaya çalışacağım. Ama şimdiden Öcalan'ın düşünceleri ile Marksizm arasında Çin Seddi olmadığını ifade edeyim. Tıpkı ÇKP'nin çizgisiyle Marksizm arasında Ural Dağlarının olmadığı gibi.. ■

Rusya Federasyonu Komünist Partisi'nin Seçimler Öncesi Hazırladığı "Zafer Programı": Sürünerek Hayatta Kalmaktan Kalkınmaya ve Adalete Giden Yol

RFKP MK Genel Sekreteri Gennady Zyugyanov Yoldaşın MK Adına Nisan 2026 MK Plenumuna Sunduğu Rapordan

1. Kapitalizmin ve Emperyalist Saldırganlığın Krizi

İnsanlık, uluslararası ilişkilerde kapsamlı bir altüst oluş yaşıyor. Eski kurallar parçalanıyor; çatışmalar çoğalıyor—Ukrayna, Filistin, Lübnan, İran, Venezuela ve Asya-Pasifik bölgesi yanıyor. 1945'ten beri yeni bir dünya savaşı tehdidi hiç bu kadar keskin olmamıştı. Soldaki birçok kişi bunu yanlış bir şekilde Donald Trump'ın kişisel maceracılığına bağlıyor.

Bu aslında safça bir yaklaşım. Amerika Birleşik Devletleri, sömürü üzerine kurulu bir sistem olan dünya kapitalizminin kalesi olmaya devam ediyor. Trump bir yabancı değil; oligarşik sınıfın etinden ve kanından biri. "Sıradan Amerikalılara" verdiği sözler seçim söylemiydi; seçimden sonra sözler unutuldu halk için sosyal destek programları kesildi, şirketlerin vergileri düşürüldü ve Wall Street milyarderlerine bakanlık görevleri verildi. Amerika şantajları, gümrük vergilerini ve yaptırımları yoğunlaştırdı; askeri harcamalar 1 trilyon doları aştı. Küresel oligarşinin kaynak elde etmesi, geçiş koridorları oluşturması ve "yeni dünya düzenine" karşı direnişi bastırması için savaflara ve çatışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bütün bunların temel nedeni, kapitalizmin derinleşen krizidir. Marx'ın kâr oranının düşme eğilimi görüşü, modern iktisatçılar tarafından da doğrulanmaktadır: ABD'nin finans dışı sektör kârı %22,8'den (1965) %12,7'ye (1980'lerin başı) düştü ve neoliberal önlemlere rağmen bugün hala %14 civarındadır. Bu kriz sistemik ve evrensel; sadece tekil ülkeleri değil, tüm dünyayı etkilemektedir. İkincisi sosyal eşitsizliğin keskin bir şekilde yoğunlaşması ve işçi haklarına yönelik saldırıdır.

Üçüncü özelliği ise artan emperyalist saldırganlıktır; sermaye, krizi aşmak için askerileşmeye ve askeri güce başvurmaktadır. Uluslararası hukuk ve BM bir kenara atılıyor. Emperyalistler bu süreçte savaştan, terörden veya soykırımdan geri durmayacaklar.

Rusya buna seyirci kalmaz. Geniş kaynakları, toprakları ve devrimci Sovyet mirası sürekli hedef tahtasında. Batı, Rusya'yı asla eşit bir ortak olarak kabul etmeyecektir; Parçalamayı, boyun eğdirmeyi ve yağmalamayı amaçlıyor. Ülke için Egemenliğe ve hayatta ayakta kalmaya giden tek yol sosyalizmdir.

2. Sosyalizm: Kalkınmanın Tek Yolu

Felaketle sonuçlanan 1990'lar, ülkemizdeki liberal kapitalizmin ulusal aşağılanmaya yol açtığını kanıtladı. Rusya, savunma sanayii, bilim ve tıp alanlarında yıkıma uğrayarak kapitalist bir çevre ülkesine indirgendir. Oligarklar zenginleşirken kitleler acı çekti. Sovyet mirası ve Partimizin kararlı muhalefeti Rusya'yı topyekün yok olmaktan kurtardı. Rusya Federasyonu Komünist Partisi, ABD'ye hava üsleri verilmesini engelledi, NATO ortak tatbikatlarını bloke etti, Batı ile ittifakın yanılsamalarını ortaya çıkardı ve BRICS, Şanghay İşbirliği Örgütü (SCO) ve Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün (CSTO) kurulmasına katkıda bulundu.

Kapitalizm krizi aşamaz. Rusya, güçlü prangalarından kurtulmalıdır. Sosyalizm ütopya değildir; Sovyet deneyimi etkinliğini göstermiştir: hızlı sanayileşme, ücretsiz sağlık hizmetleri, dünya standartlarında eğitim ve Büyük Yurtsever Savaş'ta zafer. İlk beş yıllık planlar kapsamında büyüme %14-16'ya ulaşmıştı. 1970'ler-

de bile SSCB, GSYİH'sının %7-10'unu eğitim ve bilime harcıyordu. Bugün Çin ve Vietnam, sosyalist kalkınmanın yüz milyonlarca insanı yoksulluktan kurtardığını ve bilim ve teknolojiye öncülük ettiğini gösteriyor; bu çabalar oralarda şirketlerin aşırı kârları için değil, halkın refahı için yapıyor.

Partimizin, olayların gerçek doğasını ortaya koymaktır: yükselen fiyatlar, sosyal zorluklar ve savaş tehdidi, ülkedeki komprador kapitalizminin sonuçlarıdır. Parti, kendi saflarını güçlendirmeli, işçi kolektiflerinde, gençler arasında ve ordu da çalışmaları yoğunlaştırmalıdır. Rusya, gerilemeden kalkınmaya, yok olmaktan yeniden canlanmaya geçmelidir. Birinci ve gerekli adım, kilit sanayilerin millileştirilmesidir. Bu ütopyik bir talep değil, güçleri seferber etmek, ülkeyi savunmak ve sosyalist dönüşüm için bir temel oluşturmak için pratik bir önlemdir.

Bugün millileştirme, gerçek vatanseverlerin ve sosyalistlerin çıkarlarının tamamen örtüştüğü bir noktadır. Millileştirmenin yanı sıra, devlet planlaması, istikrarlı bir finansal sistem, gıda güvenliği ve teknolojik egemenlik de elzemdir. Partimiz, toplumsal ve siyasi özgürleşme sürecine öncülük etmeli, ülkenin kaderinde sorumluluk almalı ve kapitalizmin çıkmazını aşmak için Zafer Programını uygulamalıdır.

3. İhanetin Mirası ve Acil Düzeltme İhtiyacı

Rusya, Gorbaçov'un ihanetinin ve Yeltsin'in darbesinin bedelini hâlâ ödüyor. 1990'da 36.000'den fazla büyük işletme varken, özelleştirme nedeniyle 2020'de sadece 6.000'i kaldı. Yüksek teknoloji sektörü yağmalandı; bilim ve eğitim sistematik olarak yok edildi. Oli-

garklar servet biriktirirken, devlet bütçesi boşaltıldı. Ekonomi, sosyal alan ve silahlı kuvvetler gerekli mali kaynaklardan mahrum bırakıldı. Devlet bütçesi bugün kronik olarak petrol ve doğalgaz fiyatlarına bağımlı durumda ve vatandaşlar ise iyi bir gelecekte mahrum bırakılıyor.

Yetkililer, bağımsızlık ve egemenlik ihtiyacını kısmen kabul ettiler – Başkan Putin'in 2007 Münih konuşması ve BRICS/Şanghay İşbirliği Örgütü'nün kurulması olumlu adımlardı. Ancak bu dış politika değişikliğine kötü iç sosyo-ekonomik gidişatın gözden geçirilmesi eşlik etmedi. Partimiz sürekli olarak bu önemli ihmalin son derece tehlikeli olduğu konusunda uyarıda bulundu. Ukrayna Özel Askeri Operasyonu sırasında bile, savaş cephesi mali ve ekonomik yeterli desteğe sahip değildir. Yüksek makamlardaki birçok kişi hala Rusya'ya karşı savaş başlatan güçlerin şablonlarına göre hareket ediyor.

Stratejik sektörler oligarşinin elinde kalmaya devam ediyor. Devlet şirketleri bile özel şirketler gibi faaliyet gösteriyor, ulusal çıkarlar yerine karı önceliklendiriyorlar. Merkez Bankası pratikte devlete bağlı değil; ekonomiyi ve birçok şirketi boğan bir kredi faiz oranı belirliyor. Bankacıların yıllık karları 3-4 trilyon rubleye ulaşırken, hazine açık veriyor ve küçük işletmelerin dörtte üçü gelişme için kaynaklardan yoksun. Stratejik planlama yok; bütçe liberal mantıkla oluşturuluyor, bütçe ekonomik büyümeyi ve sosyal harcamaları kısıtlıyor. Ulusal projeler ve nüfus artışı ile ilgili planlar başarısız oldu.

Kanıtlar çok açık: bilimsel araştırmalara yapılan harcamalar GSYİH'nin sadece %0,85'ini oluşturuyor. Tıp, eğitim

ve altyapı için ayrılan fonlar enflasyonun gerisinde kalıyor. Askeri çatışma ve emperyalist yaptırımlara rağmen, Rusya'daki dolar milyarderlerinin sayısı 101'den 155'e yükseldi ve toplam servetleri 700 milyar doları buldu; bu da federal bütçe gelirlerinden bile daha fazla. Bu, sorumsuzluğun zirvesidir. Bu arada, ithal ikameci sanayileşme başarısız oldu; Çin'in Rusya'ya tarım makineleri ihracatı 7,7 kat arttı ve Rusya'daki KDV oranı Çin'deki %13'e karşılık %22 iken, kredi faiz oranları bizde çok daha yüksek.

2024'teki ekonomik büyüme küresel ortalamanın üzerindeydi, ancak 2025'te %1'e düştü; 2026'da ekonomi %2 oranında daralacak ve sivil sanayi geçen yıl %7 oranında küçüldü. Stagflasyon ve durgunluk riski gerçektir. Toplumsal gelirde kutuplaşma Rusya'nın en büyük talihsizliğidir: 10 milyondan fazla vatandaş asgari geçim düzeyinin altında yaşıyor ve 35 milyon kişi mali açıdan dezavantajlı durumda. Rusların %70'e yakınının hiçbir banka tasarrufu yok. Eşitsizlik giderek artıyor ve bu, özellikle büyük bir dış savaşa karşın, ideolojik ve siyasi ayrışmaların başlıca kaynağıdır.

4. Zafer Programı: Değerli Bir Gelecek İçin Somut Bir Strateji

Partimiz ve vatansever güçler, sosyalist ilkelere dayalı gerçek bir kalkınma stratejisi öneriyor. Zafer Programı boş bir söylem değil; somut sonuçlar için bir plandır. İşte programın on temel sütunu:

1. Çalışan kitlelerin ihtiyaçlarına öncelik verilmeli. Fiyatları, ücret tarifelerini ve kamu hizmeti ücretlerini düzenleyin; halkı borç/kredi köleliğinden kurtarın; konut sorunlarının çözümüne yardımcı olun.

2. Çalışan kişiye saygı gösterin. İnsana yakışır ücretler ve eve yakın iş imkanları sağlayın; illerde, kasabalarda ve kırsal alanlarda üretimi canlandırın; gıda güvenliği garanti altına alınmalı.

3. Bilimsel temellere dayanan emeklilik yaşını (erkekler için 60, kadınlar için 55) geri getirin ve emekli maaşlarını önemli ölçüde artırın. "Savaş Çocukları" hakkında genel bir yasa çıkarın, Sovyet dönemi Sberbank mevduatlarını on yıl içinde iade edin ve çalışan emekliler için tam emekli maaşı ölçütünü geri getirin

4. Çürümüş özel sağlık sigortası sistemini kaldırın. Devlette çalışan doktorların düzgün bir şekilde ücretlendirin; kültür-fizik ve sporu evrensel olarak erişilebilir hale getirin.

5. Eğitim, bilim ve kültürü devletin öncelikleri haline getirin. Öğrenciler pratik eğitim almalıdır; burslar asgari geçim düzeyinin altına düşmemelidir; ebeveynler okul sonrası etkinlikler için ödeme yapmaya zorlanmamalıdır.

6. Ülkeyi devlet planlaması temelinde geliştirin. Kilit ekonomik dalların ve sistemik öneme sahip bankaların millileştirilmesini gerçekleştirin. Oligarşinin serbest hareketine son verin; doğal kaynak ve enerji sömürsünden elde edilen tüm gelirleri her vatandaşın yararına olacak şekilde bütçeye yönlendirin.

7. Merkez Bankasını, sağlıklı bir kredi ve yatırım ortamı ve büyüme için finansal koşullardan sorumlu, tamamen devlete ait bir kuruma dönüştürün. Aşırı faiz oranlarını ve yırtıcı faizli kredileri ortadan kaldırın.

8. Mali yükü ultra zenginlere kaydırın. Düşük gelirli vergi ödemelerinden muaf tutun; reel sektördeki küçük ve orta ölçekli işletmelere ve teşebbüslere ayrıcalıklı koşullar sağlayın.

9. Kamu yönetim sistemini rehabilite edin. Yolsuzluğu acımasızca bastırın; dürüst bir seçim sistemi kurun.

10. Artan devlet gelirlerini kalkınma bütçesi oluşturmak ve yaşam standartlarını yükseltmek için kullanın. Askeri sanayi kompleksinin ordu ve donanma için gelişmiş silahlar sağlamasını sağlayın.

Sadece bu programın gerçekleştirilmesi ekonomiyi etkin hale getirecek, insanların yaşamlarını değerli kılacak, aileleri sosyal olarak koruyacak ve devleti halkın kendi devleti yapacaktır. Partimiz,

her an Ulusal Güven Hükümeti kurmaya hazır deneyimli profesyonellerden oluşan bir ekibe sahiptir. Partimizden bölge valileri (Oryol, Hakasya, Ulyanovsk) ve Novosibirsk'in "Kızıl Belediye Başkanı" Lokot'un başarılı deneyimi, partinin belediyeleri etkin bir şekilde yönetme yeteneğini göstermektedir: özelleştirmeyi durdurmak, belediye işletmelerini geliştirmek, okullar ve altyapı inşa etmek ve yaşam kalitesini iyileştirmek bizim kolayca başarabileceğimiz işlerdir.

5. Seferberlik, Bilgilendirme ve Seçim Stratejisi

Partimiz, örgütsel yapısını güçlendiriyor ve 2026 Devlet Duma seçimlerine hazırlanıyor. Partinin gücü, kitlelerle doğrudan temasta yatıyor: toplantılar, kişisel görüşmeler, işçi kolektiflerinde çalışma. "Halk Referandumu", milyonlarca oy toplayarak ve Parti girişimlerine olan güveni göstererek önemli bir etkileşim biçimi haline geldi. Tyumen, Arkhangelsk, Omsk, Luhansk ve Kherson bölgelerinde üye artışına dair olumlu örnekler mevcut.

Parti, bilgilendirme çalışmalarını yoğunlaştırıyor. Pravda, Sovetskaya Rossiya, Krasnaya Liniya televizyon kanalı ve bölgesel medyanın yayın ekipleri, komünist fikirleri aktif olarak tanıtıyor. Kısa video materyalleri artık milyonlarca izleyiciye ulaşıyor. İnternet iletişim departmanı, parti kaynakları için birleşik bir tasarım konsepti geliştirdi. Yapay zeka, hukuki destek ve belge yönetiminde verimliliği artırmak için kullanılıyor. Ancak devlet yetkilileri, güvenlik bahanesiyle mesajlaşma servislerine ve sosyal ağlara erişimi kısıtlıyor. Bu, vatandaşların haklarına bir tecavüzdür ve Partimiz bu durum

karşısında, bilgi alma ve bilgi yayma hakkını savunmaktadır. Gizli sansür giderek artmaktadır ve parti, internetteki kitlelere eşit erişim için mücadele etmektedir.

Partimiz, emperyalizm karşıtı, faşizm karşıtı çalışmalarına devam etmektedir. Venezuela Devlet Başkanı Nicolás Maduro'nun Kurtuluşu için bir Kamu Komitesi kurmuş ve III. Uluslararası Faşizm Karşıtı Forum'u hazırlamaktadır. Dünya çapında benzer düşüncelere sahip yoldaşlarla dayanışma içinde çalışmaktadır. Temel öncelik, Parti'nin üye sayısını ikiye katlamaktır. Bu, tüm parti yapısının güçlendirilmesini, ikna olacak ve yetenekli yoldaşların kazanılmasını ve vatandaşların haklarının aktif olarak savunulmasını gerektirir; bunun en iyi örneği, Vladimir Bölgesi'ndeki bir doğumhaneyi kurtarma kampanyasıdır.

Seçimler yaklaşırken, KPRF seçim komisyonu üyelerini ve gözlemcilerini eğitmeye, "Kızıl Halk Kürsüsü" projesini desteklemeye, mali disiplini sağlamaya ve "Parti Halk Adayı" girişimini başlatmaya devam etmelidir. Parti kongresinin ikinci aşaması bu çabaları pekiştirecektir.

Sonuç: Sürünerek Hayatta Kalmaktan Adil ve Egemen Bir Rusya'ya

Partimizin Zafer Programı, kapitalizmin çıkmazına net bir alternatiftir. Bir hayal değil, bugünkü dünyadaki sosyalist yönelimli ülkelerin tarihsel başarılarına ve çağdaş kazanımlarına dayanan pratik bir yol haritasıdır. Somut faydalar sağlayacaktır: emekli maaşları iki kata çıkacak, hizmet faturaları küçülecek, ucuz benzin, ücretsiz ilaçlar, alacaklılardan korunma ve adil bir gelecek sağlanacaktır.

Partimizin halka mesajı açıktır: "Oyunuzun hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini söyleyenlere inanmayın. Partimiz sizin haklarınızı ve kazançlarınızı önemsemekte ve değerli görmektedir. Egemen, güçlü ve adil bir Rusya'yı BİRLİKTE inşa edebiliriz ve edeceğiz."

İnsan, politikamızın merkezindedir. İnsanlar sadece hayatta kalmakla kalmamalı, yaşamalıdır. Zafer Programı, sürünerek hayatta kalmaktan kalkınmaya, güvenli ve değerli bir yaşama, güçlü bir devlete giden yoldur. ■

ÇEVİREN:

Deniz Alaz Gürbüz
İşçi Üniversitesi

Yapıcı olmak gerek...

Barış ve demokrasi köprülerini inşa edecek örgütlenme üzerine

□ Murat ÇAKIR

Türkiye’de tarihsel öneme sahip bir anla karşı karşıya olduğumuz aşikar. Böylesi bir anda alacağımız kararlar ve değerlendireceğimiz hatta değerlendiremeyeceğimiz fırsatlar, yarının hepimiz için nasıl şekilleneceğini belirleyecek. Egemen siyasetin “*terörsüz Türkiye*” diye nitelendirdiği, bizlerin ise Barış ve Demokratik Toplum Süreci dediğimiz bu an, yepyeni fırsatlar ve olanaklar içerdiği kadar, sayısız tuzak ve engellerle doludur. Özellikle Türkiye’nin merkezinde bulunduğu Balkanlar-Kafkasya-Orta Doğu üçgenindeki güncel gelişmeler ve yeni savaş hazırlıkları sürecin gidişatını olumsuz etkileyecek potansiyel taşımaktadır. Gerek egemen siyasetin çoğunluk desteğine sahip olamaması gerek toplumsal bölünmüşlük gerekse de emperyalist güçlerin stratejileri ve çıkar çatışmaları, barış ve demokratikleşme ihtiyacına yönelik tehditleri oluşturmaktadır. Tam da bu nedenlerden dolayı barış ve demokrasi istemini halklar ve çalışan sınıflar arasında yaygınlaştırıp toplumsallaştırmak, barışın dilinin konuşulmasını sağlamak ve farklılıklarına rağmen halk kitlelerini ortak çıkarlar temelinde en azından yan yana gelmeye ikna etmek, günümüzün en ivedi görevlerinden birisidir. Çünkü aksi takdirde “*cehennem*” kapıları açılmış olacaktır.

Barış ve demokratik toplum sürecinin “*Çerçeve Yasa*” ile sonuçlanan ilk etabının ne anlama geldiği, barış ve demokratik çözüm yönünde olumlu adımların ancak toplumsal ve siyasi mücadeleler sonucunda atılmasının sağlanabileceği konusunda yeterince yazıldı, konuşuldu. Aklı başında olan herkes barış ve demokratikleşme adımlarının zorunluluk olduğu ve sürece halkın katılımının sağlanması gerektiği konusunda hemfikir. Peki ama, bu nasıl olacak? Barış ve demokratikleşme süreci nasıl toplumsallaştırılacak? Barışın ve demokrasinin tesis edilmesin-

den kuşkusuz faydalananak olan farklı toplumsal kesimlerin, birbiriyle bağı olmayan direniş ocaklarının, hak savunucularının, en önemlisi işçi ve emekçilerin ortak paydalarda buluşmasını sağlayacak köprüler nasıl inşa edilebilecek? Ve tüm bunları kim yapacak?

Okumakta olduğunuz yazı, yerel ve uluslararası deneyimlerden hareketle bu sorulara yanıt arama çabasıdır. Bir akıl verme değil, deneyim paylaşma ve yüzümüze esen sert rüzgârlara rağmen, kolektif ve enternasyonalist çözüm arayışlarına ufak bir katkı sunma amacını taşımaktadır.

Aktivistlikten örgütleyiciliğe

Avrupa’daki devrimci solun deneyimlerine baktığımızda, öncelikle genç aktivistler arasında kendiliğindencilik ve örgütsüzlük söyleminden uzaklaşıp, örgütlenme meselelerine doğru bir eğilimin güçlendiğini görmekteyiz. Ancak bu yeni kuşak devrimci solcular aynı zamanda büyük bir sorunla karşı karşıyadırlar: Organize olmak, yani örgütlenmek istiyorlar, ama büyük çoğunluğu bunun nasıl yapılacağını bilmiyor. Nihayetinde örgütlenme iradesi, yani salt etkinlik ve

doğrudan eylem planlayan aktivistlikten devrimci niteliklere sahip ve bilgiye vakıf örgütleyiciliğe dönüşmek için yeterli değildir. O nedenle, özellikle Alman Komünist Partisi DKP’ye yakın Alman Sosyalist İşçi Gençliği (SDAJ) hem 1990 öncesi sınıf ve barış mücadelelerinin deneyimlerine hem de 2011 sonrası gelişen “*Meydanları İşgal Hareketleri*” gibi eylemlere bakarak, örgütleyiciliğin öğrenilmesi gereken bir “*zanaat*” olduğu sonucuna vardılar. Dolayısıyla, diğer devrimci sol yapılanmalar gibi, mücadeleci-örgütsel bilginin hedef odaklı geliştirilmesini sağlayacak “*Örgütlenme Odaklı Kampanyalar*” düzenlediler. Benzer çabalar Almanya’daki reformist toplumsal ve siyasi sol tarafından da yürütülmektedir.

Bu çabalardan kanımızca çıkartılacak en önemli öğretinin, insanların ancak kendi faaliyetleriyle kendileri için önemli olan sorunları çözebildiklerini ve çıkarlarını kollayabildiklerini gördüklerinde örgütlendikleri veya örgütlenmeye hazır oldukları gerçeği olduğunu söyleyebiliriz. Bir diğer sonuç ise, bu süreci teşvik edecek araçların kullanılması ve bu araçların didaktik biçimde öğretilmesi zo-

*“Yapıcılar türkü söylüyor,
yapı türkü söyler gibi yapılmıyor ama.
Bu iş biraz zor.
Yapıcıların yüreği,
bayram yeri gibi cıvı cıvı,
ama yapı yeri bayram yeri değil.
Yapı yeri toz toprak.
Çamur, kar.
Yapı yerinde ayağın burkulur,
ellerin kanar. [...]”*

Nazım Hikmet, 1955

runluluğudur. Bu zorunluluk da başka bir zorunluluğu, yani mücadeleci – örgütsel bilgiyi üretip dolaşıma sokacak yapıların oluşturulmasını önümüze koymaktadır.

Örgütlenme, mücadele ve öğrenme arasındaki kopmaz ilişki Lenin’in “*Sol Radikalizm, Komünizmin Çocukluk Hastalığı*” adlı eserinden çıkarabileceğimiz en önemli derslerden birisidir. Lenin, “*deneyim, deneyim ve yine deneyim*” vurgusuyla Bolşeviklerin başarısının temelini atmış, işçilerin militan öznelliğini geliştirerek, işçi sınıfının tabanıyla güçlü ve kalıcı bağ kurma becerisiyle ve mücadele deneyimleri aracılığıyla strateji ve taktikleri değerlendirerek, partinin disiplinli ve yetkin bir mücadele gücü haline gelebileceğini kanıtlamıştır. Lenin, bu mücadeleci – örgütsel kapasitenin ancak “*uzun soluklu çabalar ve zorlu bir süreçte kazanılan deneyim*” sonucu geliştirilebileceğini de altını çizerek vurgular.

Teoriden pratiğe – ne ve nasıl yapmalı?

Almanya’daki barış hareketinin en önemli özelliklerinden birisi, yerelden ülke düzeyine farklı toplumsal kesimleri, katmanları, bireyleri ve yapılanmaları savaş karşıtlığı temelinde bir araya getirebilmiş olmasıdır. Her ne kadar günümüzün militarist dönüşümünün, Alman dev-

leti ve çoğunluk toplumunun merkezinde kökleşmiş antikomünizmin propagandif etkisiyle bölünmüş olsa da barış hareketi hala kamuoyu görüşünü etkileme ve kitle-sel eylem gücünü koruyabilmektedir.

Kanımızca bunun en önemli nedenlerinden birisi barış hareketinin yerel örgütlenmeleridir. Merkezi yapıları sadece koordinasyondan ibaret olan barış hareketi yerelde mahalle girişimlerinden, komünist, sosyalist ve reformist sol partilerin yerel örgütlerine ve antifaşist gruplara, sendikalar ve kiliselerden ekoloji mücadelesi veren yapılanmalara ve entelektüellerden bireysel katılımcılara kadar farklı kesimleri bir araya getirebilmektedir. Yatay örgütlenmeyi temel alan yerel örgütler sadece savaş karşıtı eylemler veya 1950’lerden bu yana kesintisiz devam eden “Paskalya Barış Yürüyüşleri” düzenlemekle kalmıyorlar, aynı zamanda ulusal ve uluslararası siyasetteki güncel gelişmeleri analiz eden enformasyon yayınları yayımlamakta ve kamuya açık toplantılar, seminerler ve konferanslar düzenlemektedirler. Yerel, eyalet, federal ve Avrupa düzeyindeki seçimlerde siyasi parti adaylarını barış konusunda net pozisyon almaya zorlamakta, silah tekellerinin kentlerindeki üretimi protesto eden eylemleri düzenlemekte, okur mektupları aracılığıyla yerel basında görüş bildirmekte ve merkezi barış eylemlerine yerel katılımı organize etmektedirler.

Alman barış hareketinin deneyimlerini bire bir Türkiye’ye uygulamak, koşulların tamamen farklı olması nedeniyle tabii ki kolay değil. Ancak “Amerika’yı yeniden keşfetmeye” de gerek yok. Yakın geçmişe bakıldığında, örneğin Gezi direnişinden çıkartılabilecek birçok ders bulunmaktadır. Yani mahalle veya semtlerde, okul ve üniversitelerde, iş yerleri ve fabrikalarda, hak savunucuları arasında, cami ve cemaatlerde, az sayıda olsa da kiliseler ve sinagoglarda, ekoloji ve kadın hareketi, LBGTİ* bireyleri arasında, kentsel dönüşüm karşıtları ve madencilğe karşı oluşan girişimler arasında; kısacası toplumsal, siyasal ve iktisadi yaşamın her alanında barış ve demokratikleşmenin her alanın tekil çıkarlarıyla ne denli örtüştüğü anlaşılabılır, farklı direniş odakları arasında köprüler kurulabilir ve ortak barış istemi çerçevesinde insanlar bir araya getirilmeye çalışılabilir. Burada önemli olan koşulun kolektif karar alma süreçlerini, karşılıklı güvenin oluşmasını, “farklı düşünenin özgürlüğünü” kabullenmeyi (R. Luxemburg), eşit ve demokratik ilişkileri

Örgütlenme, mücadele ve öğrenme arasındaki kopmaz ilişki Lenin’in “Sol Radikalizm, Komünizmin Çocukluk Hastalığı” adlı eserinden çıkarılabileceğimiz en önemli derslerden birisidir. Lenin, “deneyim, deneyim ve yine deneyim” vurgusuyla Bolşeviklerin başarısının temelini atmış, işçilerin militan özneliliğini geliştirerek, işçi sınıfının tabanı ile güçlü ve kalıcı bağ kurma becerisiyle ve mücadele deneyimleri aracılığıyla strateji ve taktikleri değerlendirek, partinin disiplinli ve yetkin bir mücadele gücü haline gelebileceğini kanıtlamıştır.

temel alan kolektif anlayışta bir kendi kendini yönetme pratiği olduğu düşünce-sindeyiz.

“Yapıcı” yetiştiren yapılar oluşturmak

Böylesi bir pratik kendiliğinden gelişmez. Pratiği yaşam geçirecek, farklı direniş odakları ve toplumsal katmanlar arasında köprüleri inşa edecek, bunları ortak barış ve demokratikleşme istemi temelinde bir araya getirecek beceri ve sabra sahip “yapıcılara” ihtiyaç olduğu çok açık. Ancak “yapıcıların” üye oldukları parti veya örgütte elde ettikleri uzmanlıklar her zaman yeterli olmayabilir. O açıdan gerekli olan beceri ve sabrı

öğretecek, mücadeleci-örgütsel bilgiyi üretip, “yapıcıları” yetiştirecek yapılara – siz bunlara okul, akademi veya altyapı da diyebilirsiniz – gereksinim vardır.

Sınıf mücadelelerinin tarihi bilgiyi yaygınlaştıran örgütlenme altyapılarının çeşitli örgütlenme biçimleri aracılığıyla nasıl geliştirilebileceğine dair sayısız örnek sunmaktadır. Bu tarihsel örneklerden birisi, 1932 yılında ABD’nin Tennessee eyaletinin Monteagle kasabasında kurulan “Highlander Halk Okuludur”. Günümüzde “Highlander Araştırma ve Eğitim Merkezi” adını alan okul, ABD’nin güneyindeki sanayi ve tarım işçileri arasında organik örgütleyiciler yetiştiriyordu. Okul birçok deneme ve yanılmanın ardından kısa sürede ABD’nin güneyindeki sınıf mücadelesinin örgütsel altyapısının önemli bir parçası haline geldi ve benzer okulların yaygınlaştırılmasına neden oldu. Daha sonraları ABD sivil haklar mücadelesinin, ki aralarında Rosa Parks, Martin Luther King Jr. ve ünlü folk şarkıcısı Pete Seeger’in de bulunduğu simge isimlerin katıldığı önemli bir altyapısını oluşturdu. Taktiksel bilgi, medya bağlantıları, atölyeler ve önceki hareketler hakkındaki bilgiler gibi, sosyal değişim yelpazesi ile geleceğin toplum tasavvurunun geliştirilmesine yardımcı olan okul, bir nevi “açık ev” olarak nitelikli örgütleyiciler yetiştirdi. Doğal olarak devlet baskısı ve yasaklamalarla engellenmeye çalışılan Highlander okulu bugün sosyal adalet, çevre koruma, barış ve insan hakları konusunda siyasi eğitim veren bir araştırma ve eğitim merkezi olarak aktif faaliyetlerini sürdürmektedir.

Günümüz Avrupa’sında da benzer kurum ve kuruluşlar oluşmuştur. Özellikle

le reformist toplumsal ve siyasi sol kamu bütçelerinden faydalanarak, siyasi eğitim veren ve yukarıda belirttiğimiz “Örgütlenme Odaklı Kampanyalar” düzenleyen parti ve sendika okullarına, vakıflara ve eğitim kurumlarına sahiptirler. Ancak bu, parti ve sendikalara yakın olan vakıf ve kurumların gerek devlet bütçelerinden desteklenerek egemen siyasete eklenmelerini gerekse de sınıf mücadelesini reddeden reformist yapılar olmaları, radikal solun ve komünistlerin ellerindeki olanaklarla kendi yapılanmalarını kurmalarına yol açtı. Halihazırda çok sayıda ağ farklı yapılanmaları bir araya getirmektedir.

Verdiğimiz örnekler burjuva demokrasisinin sınırlı işlediği gelişmiş kapitalist ülke örnekleridir. AKP-Saray rejimi ile yönetilen Türkiye’de benzer kurum veya yapıların kurulması şüphesiz o kadar kolay olmayacaktır. Ancak içinde bulunulan kırılma süreci, barış ve demokratikleşme çabalarının toplumsallaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bunun içinse “yapıcılar” olarak nitelendirdiğimiz becerili, empati kurabilen, dinlemesini bilen ve sabırla uğraşmayı göze alan örgütleyicilerin eğitilmeleri ve yetiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü deneyimleri mücadeleci-örgütsel bilgiye dönüştüren, örgütleyicileri yetiştiren bu tür kurumlar, yapılar veya okullar olmadan, öğrenilenler dolaşıma girmez ve mücadelelerden çıkarılan dersler bireylerin zihinlerinde hapsolür, ortaklaşma zorlaşır.

Sonuç itibarıyla, barış ve demokratikleşme sürecini toplumsallaştırmak, barış istemini işçi ve emekçiler, kadınlar ve farklı toplumsal kesimler arasında etkin kılabilmek için, derin ve uzun vadeli toplumsal örgütlenmeyi inşa edecek “yapıcılar” yetiştiren yapıları oluşturmalıyız. Bunu Nazım’ın dediği gibi, “toz toprak, çamur, kar olan yapı yerinde, ayağımız burkularak, ellerimiz kanayarak” yapmak zorunda olduğumuzu bilerek. Nitekim burada bilhassa komünistlere önemli görevler düşmektedir. Mücadele deneyimlerini paylaşarak, bilginin yayılmasını sağlayarak ve beceriler öğretmekle yetkin örgütleyiciler yetiştirme görevidir bu. Deneyerek, yanılarak ve yeniden deneyerek olsa da insanların kolektif özyönetimle kendi mücadelelerini kendilerinin yürütmelerini ve barış istemi temelinde ortaklaşmalarını sağlayacak bilgi ve becerileri geliştirme, yaygınlaştırma görevidir. Ve tarihsel anın gereklerine uygun pratiği hayata geçirmektir. ■

Politika

SAVAŞSIZ VE SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

On beş günlük süreli yayın

İmtiyaz Sahibi : MUSTAFA SUPHİ VAKFI Adına
S. Kemal Atakan

Sorumlu Yazışları Müdürü : Armağan Barışgöl

Yönetim Yeri : İbrahim Ağa Cami Sk. No:11/1 Kadıköy-İst.
Telefon : 0216 428 10 21 Telefax : 0216 428 10 22
E-posta : bilgi@politikagazetesi.org
Web adresi : www.politikagazetesi.org
Avrupa Tems. : Kemal Çelik Tel: +49 172 53 17 333
Basıldığı yer : Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
Tayakadın Köyü/Arnavutköy- İstanbul
Telefon: 0212 682 61 62

Gazetemizde yayınlanan makale ve yazıların hukuki sorumluluğu yazarına aittir.

Yıllık Abone Bağı : 500 TL
Yıllık Abone Bağı : 50,- EUR / - USD
BANKA HESAP NUMARALARIMIZ
Hesap sahibi : Mustafa Suphi Vakfı
Banka : Türkiye İş Bankası, Tepe Nautilus
AVM Şubesi - İstanbul / Kadıköy
SWIFT : ISBKTRIS
TRL IBAN : TR35 0006 4000 0011 2090 2226 00
EUR IBAN : TR56 0006 4000 0021 2090 1268 66
USD IBAN : TR46 0006 4000 0021 2090 1268 52

Kurucu Sahibi ve İlk Sorumlu Müdürü: K. Tayfun Benol
(10.10.2015'de Ankara Katliamı'nda Kaybettik)

Önemli not: İşsiz, emekli, engelli, öğrenci ve devrimci siyasi tutsaklara ücretsiz abonelik

KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ BİRİNCİ SEKRETERİ ve KÜBA CUMHURİYETİ DEVLET BAŞKANI YOLDAŞ MİGUEL MARIO DÍAZ-CANEL BERMÚDEZ'E

Değerli Yoldaş Díaz-Canel,

Türkiye Komünist Partisi-TKP Merkez Komitesi adına, şahsınızda Küba Komünist Partisi'ne, Küba Devrimi'nin öncü kadrolarına ve emperyalist ablukaya karşı büyük bir kararlılıkla direnen Küba'nın yiğit halkına en sıcak devrimci selamlarımızı iletiyoruz.

Doğumunun 100. yılında, düşünceleri ve mücadelesiyle dünya halklarına yol göstermeye devam eden Küba Devrimi'nin tarihsel önderi Fidel Castro'yu derin bir saygı, sevgi ve özlemle anıyoruz.

Küba Devrimi, altmış yılı aşkın süredir emperyalizmin bütün kuşatma, abluka ve saldırılarına rağmen sosyalizmin bayrağını onurla taşımaya devam etmektedir. Moncada Kışlası baskınından Sierra Maestra'ya, 1 Ocak 1959 Devrim Zaferi'nden bugüne uzanan bu görkemli tarih; Küba halkının kendi kaderini kendi ellerine almasının, bağımsızlığından vazgeçmemesinin ve emperyalizme boyun eğmemesinin tarihidir.

Sizin önderliğinizde, Kübalı komünistlerin yeni kuşakları tarafından yürütülen yenilenme, reform ve dönüşüm sürecinin, Devrim'in tarihsel kazanımlarını koruyarak sosyalizmin güçlendirilmesine hizmet edeceğine inanıyoruz. Küba halkının devrimci birikimi, örgütlü iradesi ve sosyalizme bağlılığı, karşılaşılan bütün güçlüklerin aşılmasındaki en büyük güvencedir.

Bugün ABD emperyalizminin Küba'ya yönelik ekonomik, siyasal ve ideolojik saldırıları daha da ağırlaşarak devam etmektedir. Bu saldırıların amacı yalnızca Küba ekonomisini zayıflatmak ve halkı yoksunluklara mahkûm etmek değildir. Emperyalizm aynı zamanda Küba halkının devrimci iradesini kırmayı, sosyalizmin kazanımlarını ortadan kaldırmayı ve Küba Devrimi'nin dünya halkları için temsil ettiği enternasyonalist mevziyi tasfiye etmeyi hedeflemektedir.

Türkiye Komünist Partisi olarak Küba'nın emperyalizme karşı direnişini kendi mücadelemizden ayrı görmüyoruz. Küba'ya yöneltilen her saldırı, halkların bağımsızlığına, egemenliğine ve sosyalizmin tarihsel kazanımlarına yöneltilmiş bir saldırdır. Küba'yı savunmak; enternasyonalizmi, halkların kardeşliğini ve sosyalizm mücadelesini savunmaktır.

Küba halkının bağımsızlığına, egemenliğine ve Devrim'in kazanımlarına yönelik her türlü emperyalist müdahalenin karşısında, Küba'nın

AL PRIMER SECRETARIO DEL COMITÉ CENTRAL DEL PARTIDO COMUNISTA DE CUBA
Y PRESIDENTE DE LA REPÚBLICA DE CUBA,
COMPAÑERO MIGUEL MARIO DÍAZ-CANEL BERMÚDEZ

Estimado compañero Díaz-Canel:

En nombre del Comité Central del Partido Comunista de Turquía (TKP), transmitimos, por medio de usted, nuestros más fraternales y cálidos saludos revolucionarios al Partido Comunista de Cuba, a los cuadros de vanguardia de la Revolución Cubana y al heroico pueblo cubano, que resiste con inquebrantable determinación el bloqueo imperialista.

En el centenario de su nacimiento, recordamos con profundo respeto, cariño y añoranza a Fidel Castro, líder histórico de la Revolución Cubana, cuyas ideas y lucha continúan guiando a los pueblos del mundo.

Desde hace más de seis décadas, la Revolución Cubana sigue enarbolando con honor la bandera del socialismo, pese a todos los cercos, bloqueos y agresiones del imperialismo. Esta gloriosa historia, que se extiende desde el asalto al Cuartel Moncada y la lucha en la Sierra Maestra hasta el triunfo revolucionario del 1.º de enero de 1959 y nuestros días, es la historia de un pueblo que tomó su destino en sus propias manos, que jamás renunció a su independencia y que nunca se sometió al imperialismo.

yanında olmaya devam edeceğiz. Türkiye ve Küba halkları arasındaki kardeşlik ve dayanışma bağlarını güçlendirmek, Küba Devrimi'nin haklı sesini Türkiye'de daha geniş kesimlere ulaştırmak için mücadelemizi kararlılıkla sürdüreceğiz.

Değerli Yoldaş Díaz-Canel,

Küba'nın onurlu direnişi bizlere bir kez daha göstermektedir ki emperyalizm ne kadar güçlü görünürse görünsün, örgütlü halkların dayanışması ve devrimci irade karşısında yenilmeye mahkûmdur.

Türkiye işçi sınıfının, komünistlerinin ve Türkiye Komünist Partisi'nin Küba halkına en içten devrimci selamlarını iletiyoruz.

- **Küba yalnız değildir!**
- **Yaşasın Küba Devrimi!**
- **Yaşasın Küba Komünist Partisi!**
- **Yaşasın Türkiye ve Küba halklarının devrimci kardeşliği!**
- **Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!**

Devrimci selamlarımızla,

Hasan Yılmaz

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreter
18 Ağustos 2026

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır.)